

110g 932

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o krajowych zakładach naukowych rolniczych w Dublanach i o krajowych Stacyach doświadczalnych rolniczych w Dublanach i we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

Zarówno sprawozdanie Wydziału krajowego o zakładach dublańskich za rok 1909/10, jak i poprzednie sprawozdanie za rok 1908/9, nie zostały przez Wysoki Sejm załatwione na ostatnich sesjach. Odwołując się do powyższych sprawozdań co do poprzednich okresów sprawozdawczych, uzupełniamy je niniejszem po czas ostatni przedstawieniem najważniejszych zmian i projektów w urządzeniach zakładów dublańskich.

Szczegółowe sprawozdania Dyrekcyi zakładów dublańskich t.j. Akademii, niższej szkoły, szkoły gorzelniczej, folwarku, obu stacyj doświadczalnych rolniczych w Dublanach i we Lwowie za r. 1910/11 złączone ze względu na ich objętość w osobnej broszurze przedkładamy Wysokiej Izbie równocześnie z niniejszem sprawozdaniem.

I. Akademia rolnicza.

Frekwencya uczniów utrzymuje się stale na wysokim poziomie: na rok szkolny 1911/12 wpłynęło do Dyrekcyi 131 zgłoszeń nowych uczniów, w tem z Galicyi 80, z Królestwa Polskiego 51, z tego na koszt własny 17 z Galicyi, a 49 z Królestwa Polskiego. Z tych przyjęto 49, (32 z Galicyi, 17 z Królestwa).

Ogółem na wszystkie 3 lata nauki wpisano 110 uczniów, 7 słuchaczom nie znajdującym pomieszczenia w budynku zakładowym zezwolił Wydział krajowy zamieszkać na wsi w Dublanach.

Powiększeniu liczby uczniów ponad miarę obecnej pojemności domu zakładowego stoją na przeszkodzie względy dwojakiego rodzaju: brak miejsca w pracowniach naukowych i brak odpowiednich pomieszczeń poza zakładem, jak to zaznaczyliśmy w poprzednim sprawozdaniu.

Przechodzimy z kolei do przedstawienia najważniejszych zmian, zaszłych w ostatnim czasie w składzie osobowym, w ustroju i sprawach administracyjnych Akademii.

Z końcem roku szkolnego 1910/11 ustąpił ze stanowiska dyrektora krajowych Zakładów dublańskich prof. Józef Mikułowski-Pomorski, obejmując kierownictwo i organizację założonych przez warszawskie muzeum przemysłu i handlu kursów rolniczo-przemysłowych w Warszawie. Zbytecznem jest wskazywać na tem miejscu na zasługi, położone przez ustępującego dyrektora około zakładów dublańskich; prowadząc kierownictwo zakładów przez lat pięć i pełniąc obowiązki profesora chemii rolniczej przez lat 18, a kierownika Stacji chemiczno-rolniczej od chwili jej powstania, złączył nazwisko swoje z niejedną dla przyszłego rozwoju doniosłą zmianą w powierzonych mu instytucjach.

Przy obsadzeniu stanowiska dyrektora kraj. Zakładów dublańskich Wydział krajowy, polegając na opinii kuratorji Akademii rolniczej, ograniczył o tyle zakres działania dyrektora, że bezpośrednie kierownictwo folwarku i niższej szkoły rolniczej, przy zachowaniu ogólnego zwierzchnictwa dyrekcji, powierzone zostało profesorowi administracji wiejskiej, Drowi Stefanowi Pawlikowi. Na stanowisko dyrektora powołany został z początkiem roku szkolnego 1911/12 Dr Kazimierz Miczyński, profesor rolnictwa w Akademii rolniczej. Dr. Miczyński zatrzymał nadal kierownictwo zakładu uprawy roślin i wykłady rolnictwa z wyjątkiem nauki o uprawie roślin pastewnych i uprawie łąk, któreto przedmioty objął w charakterze docenta p. Bronisław Janowski, inspektor rolniczy w Komitecie Tow. gospodarskiego.

Kierownictwo Stacji doświadczalnej chemiczno-rolniczej opróżnione po dyr. Pomorskim, poruczył Wydział krajowy tymczasowo adjunktowi p. Karpińskiemu, a wykłady chemii rolniczej Drowi Bronisławowi Niklewskiemu, adjunktowi katedry rolnictwa i docentowi biochemii gleby w Akademii.

Z początkiem bież. roku szkolnego powołał Wydział krajowy na stanowisko drugiego profesora hodowli Dra Stefana Dąbrowskiego, docenta chemii fizyologicznej w uniwersytecie lwowskim. Prof. Dąbrowski obejmie mianowicie wykłady fizjologii i nauki żywienia zwierząt domowych łącznie z chemią biologiczną, a w przyszłości także mleczarstwo.

Z początkiem bieżącego roku szkolnego wszedł w życie zmieniony program naukowy Akademii oraz obostrzone przepisy o egzaminach.

Nowy plan naukowy Akademii zasadniczo stanu dotychczasowego nie zmienia, w szczególności zatrzymuje trzyletni czas trwania studyów, natomiast wprowadza następujące ulepszenia. Przedewszystkiem powiększa ilość godzin wykładów i ćwiczeń ze 196 na 209 tygodniowo. równocześnie jednak kładzie wyłączny nacisk na ćwiczenia, które dotychczas wynosiły 30% (ilość godzin 59), obecnie zaś 38% (79 godzin) z ogólnej sumy godzin nauki.

Z nowo wprowadzonych ćwiczeń i wykładów wymienić należy następujące: ćwiczenia w anatomii zwierząt domowych i sekcye zwierząt domowych, ćwiczenia geologiczno-gleboznawcze w polu, ćwiczenia z chemii rolniczej (6 godzin tygodniowo w czwartem półroczu studyów), w miejsce wykładów z patologii roślin odpowiednie ćwiczenia, obowiązkowe ćwiczenia z mleczarstwa i technologii rolniczej, osobny wykład uprawy łąk i pastwisk i nowy wykład fizyografii rolniczej ziem polskich. Na ten ostatni wykład wstawiono odpowiednią pozycyę do preliminarza na r. 1912 a po uchwaleniu tejże przez Wysoki Sejm Wydział krajowy przystąpi do zamianowania docenta.

Wielce pożądanem ulepszeniem programu naukowego jest nadto zaprowadzenie obowiązkowej praktyki gospodarskiej w czasie feryj letnich między II. a III. r. studyów w Akademii.

W uwzględnieniu powyższych zmian w planie naukowym ułożony został rozkład poszczególnych wykładów i ćwiczeń, który przedkładamy w załączeniu pod I. Przy rozkładzie przedmiotów na półrocza zwracano uwagę, aby nauki podstawowe były brane w pierwszych a nauki zawodowe w ostatnich półroczach, przyczem uważano, aby ostatni rok studyów był najmniej obciąż-

żony wykładami w celu pozostawienia uczniom więcej czasu dla przygotowania się do egzaminu głównego.

Drugą doniosłą zmianą w organizacyi studyów Akademii są obowiązujące częściowo już od r. 1911/12 nowe przepisy o egzaminach i świadectwach. Główną cechą tych przepisów w porównaniu z przepisami dotychczas obowiązującymi z r. 1903 jest obostrzenie tudzież ścisłe przeprowadzenie zasady promocyjności egzaminów szczegółowych, streszczającej się w tem, że celem uzyskania przejścia na rok wyższy musi uczeń bezwarunkowo złożyć wszystkie egzamina szczegółowe na dany rok przepisane. W związku z tem oraz ze zmienionym planem nauk jest ustalenie ścisłych terminów dla egzaminów szczegółowych. W przepisach obecnych wprowadzono ponadto obowiązkowe kolokwia, które są warunkiem dopuszczenia do ćwiczeń i egzaminów; szczególne znaczenie przypisać należy obowiązkowym kolokwium z technologii rolniczej, z mleczarstwa oraz z nauki o melioracyach rolniczych. W miejsce pracy klauzurowej wprowadzono wypracowania domowe z zakresu organizacyi gospodarstwa. Nowe przepisy o egzaminach i świadectwach przedkładamy w załączeniu jako alegat 2.

Alg. 2.

Przechodząc do omówienia zmian w uposażeniu naukowem Akademii wymienić należy budowę Stacyi mechanicznej doświadczalnej i zorganizowanie zakładu uprawy roślin i hodowli nasion. W roku bieżącym wykończono budowę hali maszyn, stanowiącej uzupełnienie wybudowanej poprzednio hali dla doświadczeń, pracowni mechanicznej i kuźni. Pozostaje do wykonania urządzenie wewnętrzne stacyi, co nastąpi w najbliższym czasie, tak że Stacja będzie mogła rozpocząć swoją działalność. Asystentem (na razie przy katedrze mechaniki) mianowany został od 1. października 1910 inż. Tadeusz Świeżawski; w preliminarzu na r. 1912 proponuje Wydział kraj. utworzenie w miejsce tej asystentury posady adjunkta, z wynagrodzeniem 2.400 kor. rocznie i dodatkiem na mieszkanie w kwocie 360 kor. rocznie.

Zakład uprawy roślin i hodowli nasion wraz z oddziałem ochrony roślin rozpoczął swoją działalność z początkiem roku 1911, częściowo już od sierpnia r. 1910. Bliższe dane o pracach zakładu, ożywionych zwłaszcza w dziale ochrony roślin, zawarte są w sprawozdaniu Akademii za rok szkolny 1910/11; regulamin zakładu, zatwierdzony przez Wydział krajowy, przedkładamy jako alegat 3. Celem uposażenia zakładu w ukwalifikowane siły naukowe preliminuje Wydział krajowy na r. 1912 pobory dwóch adjunktów, jednego dla oddziału ochrony roślin, drugiego dla oddziału uprawy roślin z wynagrodzeniem po 2400 kor. rocznie i dodatkami na mieszkanie po 360 kor. rocznie.

Alg. 3.

Ze spraw administracyjnych wymienić należy najważniejsze przeprowadzone do skutku w roku sprawozdawczym, a mianowicie wykonanie kanalizacji domów profesorskich i wykończenie budowy hali maszyn w Stacyi mechanicznej. Na rok 1912 preliminuje Wydział krajowy następujące kredyty inwestycyjne.

Wskutek przyjęcia na rok szkolny 1911/12 znacznej liczby słuchaczy roku I, sala wykładowa chemii okazała się zbyt szczupłą. Sala ta została uszczuplona w r. 1907 przez oddzielenie części jej na pomieszczenie portyera. Obecnie projektowane jest przywrócenie sali chemicznej do pierwotnego stanu; ponieważ jednak portyerówka jest w gmachu Akademii niezbędnie potrzebną zostanie ona umieszczona pod salą chemiczną na pół w suterrenach. Koszt tych przeróbek wyniesie 3.000 koron.

Dalej preliminuje Wydział krajowy kredyt we wysokości 12.000 koron na budowę piętra nad parterową częścią Stacyi chemiczno-rolniczej. Przez budowę tę uzyskana zostanie obszerna sala nad salą laboratoryjną stacyi mieszczącą się w parterze; sala ta zostanie oddaną na razie do dyspozycyi drugiego profesora hodowli, a w przyszłości, kiedy powstanie osobny instytut zootechniczny, użyta być może na ćwiczenia z chemii rolniczej.

Wreszcie kredyt nadzwyczajny w kwocie 6.000 kor. przeznaczony jest na pokrycie kosztów zakupu domu pod l. spis. 162 we wsi Dublany. Dom ten w części murowany, blachą kryty, zawiera 5 izb i przeznaczony zostanie na razie na pomieszczenie ochronki, która dotychczas mieściła się w t. zw. starej karczmie. W razie, gdyby dla ochronki znalazło się w przyszłości odpowiednie pomieszczenie, dom ten będzie mógł być z korzyścią użyty na mieszkania zakładowe, których brak daje się obecnie dotkliwie odczuwać.

Natomiast nie wstawia Wydział krajowy do preliminarza kredytu na budowę mieszkań profesorskich, a także na budowę mieszkań dla asystentów. Sprawa budowy mieszkań profesorskich jest chwilowo mniej piękną.

W sprawie petycji asystentów i stypendystów zakładów dublańskich o podwyższenie poborów i wybudowanie domów mieszkalnych powziął Wysocki Sejm, dnia 16 listopada 1910 uchwałę przekazującą petycję Wydziałowi krajowemu do zbadania, zarazem jednak oświadczył się Wysocki Sejm za systemem budowania domów mieszkalnych dla asystentów. W wykonaniu tego polecenia zarządził Wydział krajowy sporządzenie szkiców na dom dla asystentów w dwóch alternatywach. Przy wykonaniu alternatywy pierwszej znalazłoby pomieszczenie wszyscy asystenci dublańscy, nie mający obecnie mieszkań w naturze. Koszt budynku o 9 mieszkaniach jednopokojowych, 4 mieszkaniach dwupokojowych z kuchnią i 1 mieszkaniu 3 pokojowym z kuchnią, wyniósłby według przybliżonego kosztorysu około 140.000 kor. Koszt alternatywy drugiej, zawierającej 6 mieszkań jednopokojowych i 2 mieszkania dwupokojowe z kuchnią wyniósłby przy 230 m² zabudowanej powierzchni około 65.000 kor.

Ze względów finansowych, zwłaszcza z uwagi na znaczne koszty, jakie pociąga za sobą uporządkowanie folwarku dublańskiego. Wydział krajowy nie wstawił do preliminarza na r. 1912 kredytów na budowę mieszkań dla asystentów; zaznaczyć jednak musi Wydział krajowy, że uważałby za bardziej racjonalne rozwiązanie tej sprawy w związku z budową nowych mieszkań profesorskich. Mianowicie niejedno z mieszkań profesorskich jest dzisiaj zbyt szczupłe i niewygodne; w razie budowania nowych domów profesorskich, dałoby się stare z łatwością zaadaptować na mieszkania dla asystentów.

W preliminarzu na r. 1912 podniesiono wynagrodzenie asystentów w miejsce dotychczasowych 1400 kor, na 1600 kor. rocznie, przy czem relutum na mieszkanie i opał pozostaje w tej samej wysokości. Równocześnie przez stworzenie posad lepiej płatnych (adjunktów w Akademii i w Stacyach) dano asystentom możliwość posuwania się w skali płac. Nie znaczy to jednak, aby asystentów można było traktować jako funkcyjnarjuszów związanych stale ze zakładem; przeciwnie Wydział kraj. w przeświadczeniu, że stanowisko asystenta jest przejściowem i że ma charakter raczej nauki, niż samoistnego spełniania pewnych funkcji, powziął na wniosek grona nauczycielskiego Akademii zasadnicze postanowienie, że asystentów, wzorem praktyki zachowywanej przy państwowych zakładach naukowych, mianuje się na lat dwa, poczem może nastąpić przedłużenie stosunku służbowego.

Wyczerpawszy ważniejsze sprawy, związane z rozwojem i administracją zakładów dublańskich w okresie sprawozdawczym, wspominamy jeszcze o akcji mającej na celu kształcenie instruktorów rolnictwa dla włościan. W myśl uchwały Sejmu z dn. 26. września 1910 przygotował Wydział krajowy regulamin kursu dla instruktorów rolnictwa przy Akademii rolniczej w Dublanach i ogłosił otwarcie kursu w terminie 1. listopada 1911. Mimo ogłoszeń w pismach rolniczych i w prasie codziennej zgłosiło się kilku zaledwie ukwalifikowanych kandydatów. skutkiem czego otwarcie kursu odroczone do jesieni 1912 r. jak to wyjaśnia bliżej sprawozdanie Wyzd. kraj. o niższych szkołach rolniczych.

W b. r. znacznie powiększono środki umożliwiające kształcenie kandydatów na instruktorów rolnictwa z pomiędzy uczniów Akademii rolniczej. Mianowicie w bieżącym roku szkolnym, oprócz aktywowanych już 10 stypendyów po 1000 kor. z funduszu krajowego na podstawie uchwały Wys. Sejmu z 2. listopada 1908, powstało dalszych 8 stypendyów na ten sam cel z fundu-

szów przeznaczonych przez c. k. Rząd. Stypendya te w liczbie 7 po 800 kor. rocznie i jednego w kwocie 400 kor. zostały nadańe już na bieżący rok szkolny w porozumieniu z ck. Ministerstwem rolnictwa.

Nakoniec zaznacza Wydział krajowy, że równocześnie z pocieszającym niewątpliwym rozwojem Akademii powstaje troska o dostarczenie szkole odpowiednich urządzeń naukowych niezbędnych nie tylko z powodu powiększenia frekwencji lecz także w celu pogłębienia nauki zgodnie z nowym programem wysuwającym ćwiczenia w pracowniach na plan pierwszy. Gmach Akademii zbudowany w r. 1887 uzupełniony nowym budynkiem oddanym w roku 1907 na użytek stacyi doświadczalnej chemiczno rolniczej i szkoły gorzelniczej wymaga ponownie rozszerzenia i Wydział krajowy przedłożył Wys. Sejmowi w najbliższym czasie gotowe projekty odpowiedniego pomieszczenia zakładu hodowli zwierząt, zwłaszcza nowej pracowni fizjologii i żywienia zwierząt domowych, pracowni chemii rolniczej i zorganizowanego w b. r. zakładu uprawy roślin.

2. Niższa szkoła.

W kierownictwie szkoły zaszła z początkiem bieżącego roku szkolnego zmiana wskutek opuszczenia stanowiska dyrektora zakładów Dublańskich przez prof. Pomorskiego. Bezpośrednie kierownictwo niższej szkoły powierzone zostało Drowi Stefanowi Pawlikowi, profesorowi administracyi wiejskiej kierującemu zarazem folwarkiem zakładowym.

Wobec projektu przekształcenia niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach na zakład innego typu do potrzeb włościańskich lepiej dostosowany, o czym zdajemy sprawę w przedłożeniu o niższych szkołach rolniczych, Wydział krajowy wstrzymuje się z decyzją w sprawie przesiedlenia niższej szkoły Dublańskiej, skoro nie ulega zwłaszcza zaprzeczeniu, że trudno byłoby znaleźć gdziekolwiek lepsze warunki dla kształcenia pomocników gospodarskich jak to umożliwiał folwark zakładowy w Dublanach.

3. Szkoła gorzelnicza i gorzelnia.

Powołując się na zawarty w ostatnim sprawozdaniu Wydziału kraj. ustęp dotyczący organizacyi kontroli gorzelń, zaznaczamy, że kontrola wejdzie w życie z początkiem r. 1912 po przedłożeniu przez Tow. Gospodarskie regulaminu, przygotowanego już w ogólnych zarysach. Na cel kontroli gorzelń przyznał ck. Rząd Komitetowi Tow. gosp. na rok 1912 subwencję we wysokości 7000 kor.

Przebieg nauki na kursie gorzelniczym w r. 1910/11, wykonane przez grono nauczycieli prace naukowe i doświadczenia tudzież wyniki ostatniej kampanii gorzelniczej przedstawione są w sprawozdaniu kierownictwa szkoły gorzelniczej.

4. Folwark.

W kierownictwie folwarku zaszła z początkiem września br. zmiana wskutek bowiem ustąpienia dyr. Pomorskiego bezpośredni zarząd folwarku objął prof. administracyi Dr. Stefan Pawlik.

Dzięki ulepszeniom w organizacyi gospodarstwa i zmniejszonych skutkiem tego wydatków na robociznę wynikła w zamknięciu rachunków gospo-

darstwa za rok 1910/11 przewyżka dochodów nad wydatkami 9.174 K. W roku ostatnim wykonano na folwarku budowę spichlerza i przebudowę stodoły znacznym kosztem 24.000 K. Uskuteczniiono rekonstrukcyę chlewni i stajni dla jałownika.

Natomiast nie da się dzisiaj dłużej odwlec przebudowa krowiarni. Budynek ten pochodzący z pierwszych lat po objęciu zakładu przez kraj, grozi zawaleniem i z powodu zawilgocenia przedstawia wysoce niekorzystne warunki dla chowu bydła. Badania wykazały, że mury i fundamenty wyniszczone wilgocią nie dałyby się użyć na rekonstrukcyę bez nieproporcjonalnych kosztów. Wobec tego Wydział krajowy projektuje budowę nowej krowiarni zastosowanej do wymagań racjonalnej hodowli. Obora składać się ma z dwóch części: krowiarni na 45 krów i oddziału dla przygotowywania karmy. Budowę ze względów budżetowych zamierzamy wykonać stopniowo, mianowicie na rok 1912 preliminuje Wydział krajowy kredyt nadzwyczajny we wysokości 40.000 koron na budowę krowiarni o pow. zab. 360². W następnym roku zwrócimy się do Wys. Sejmu z prośbą o dalszy kredyt w kwocie około 26.000 kor. na budowę pasznika.

Drugą inwestycją nie dającą się odłożyć na dłużej jest budowa czworaka dla czeladzi folwarcznej.

Większa część czeladzi folwarcznej mieszka w budynku nieodpowiednim t. zw. ośmioraku. W domu małym, lepionym z gliny pomieszczono w ośmiu ciasnych izbach ośm rodzin fernali. Cztery rodziny zamierza Wydział krajowy przenieść do nowego czworaka zaprojektowanego kosztem 20.000 kor. Reszta mieszkańców pozostanie w co lepszych izbach ośmioraka, a opróżnioną część tego budynku chcemy zająć na pralnię zakładową pomieszczoną obecnie w najniewłaściwszy sposób w suterynach niższej szkoły. Wydział krajowy preliminuje zatem nadzw. kredyt 20.000 K na budowę nowego czworaka i 3000 K na adaptacyę pralni w starym ośmioraku.

5. Rolnicze Stacye doświadczalne.

Przedłożone Wys. Sejmowi sprawozdania stacyi doświadczalnej chem. rolniczej i połączonej z nią fermy doświadczalnej torfowej w Dublanach tudzież obszerne sprawozdanie stacyi doświadczalnej botaniczno rolniczej we Lwowie dają dokładny przegląd działalności tych instytucyj w okresie sprawozdawczym.

Wskutek ustąpienia p. Pomorskiego ze stanowiska dyrektora zakładów dublańskich a zarazem kierownika stacyi dośw. chemiczno rolniczej porucił Wydział krajowy kierownictwo stacyi tymczasowo adjunktowi p. A. Karpińskiemu. Zarząd stacyi botaniczno rolniczej we Lwowie objął adjunkt p. Karol Huppenthal, naukowe zaś kierownictwo instytucyi powierzyliśmy dr. S. Krzymieniewskiemu, profesorowi fizjologii roślin w Akademii rolniczej w Dublanach. Wydział krajowy wstrzymał na razie mianowanie stałych kierowników dla obu stacyj, rozważa bowiem ewentualność przeniesienia stacyi botanicznej do Dublan i złączenia obu stacyj pod jednym umiejętnym kierownictwem.

Stacya doświadczalna botaniczno rolnicza przeniesiona w roku 1899 do Lwowa w celu ułatwienia kontaktu ze światem handlowym rozszerzyła istotnie swą czynność w dziale kontroli nasion, pozbawiona atoli w nowej siedzibie własnych pól doświadczalnych i w ogóle łączności z naukowymi instytucjami rolniczymi nie mogła rozwinąć innych ważnych punktów swego programu. Po przydzieleniu niespełnionych prac stacyi w dziedzinie doświadczeń polowych katedrze rolnictwa w Dublanach powstaje kwestya, czy korzyść jaką odnoszą sfery handlowe z umieszczenia stacyi w stolicy, korzyść, która skłaniała dotąd Wydział krajowy do zatrzymania stacyi we Lwowie, wobec telefonicznego i kolejowego połączenia Dublan ze Lwowem jest i nadal tak doniosła, by usprawiedliwiała zasadniczo koszt utrzymania stacyi kontroli nasion jako samoistnego zakładu naukowego we Lwowie. Gdyby zaś nawet wyniknąć

miały pewne niedogodności z umieszczenia kontroli nasion w Dublanach, to zrównoważyć je powinny najzupełniej korzyści płynące z połączenia obu stacji w jeden należycie uposażony zakład doświadczalny rolniczy, ułatwiający ekonomiczniejsze zużycie środków i sił pomocniczych, zatrudnionych obecnie intensywniej tylko w niektórych okresach roku. W takim razie, co ważniejsza, oczekiwać można tem pewniej, że odpowiednio zorganizowany zakład doświadczalny rolniczy obok kontroli nawozów i nasion przystąpi także do opracowania zebranego już materiału z doświadczeń i rozwinie coraz obfitszą pracę naukową dającą praktyczne owoce. Wydział krajowy świadom jest trudności jakie nastęrczyć się mogą przy złączeniu dwóch instytucyj o odrębnych dotychczas kierunkach rozwoju, dla tegoteż przed wszechstronnem zbadaniem kwestyi wstrzymuje się z przedstawieniem stanowczego wniosku.

Analogicznie do przedstawionej powyżej regulacyi poborów asystentów Akademii preliniuje Wydział krajowy podwyższenie wynagrodzenia funkcyjaryuszów stacyj doświadczalnych.

W Stacji chemiczno rolniczej podwyższono pobory adjunkta na 2800 i dodatek aktywalny 400 kor., pobory asystentów wyższej kategorii z 1600 kor. na 2000 kor. oprócz dodatku 318 kor. na mieszkanie, pobory asystentów niższej kategorii na 1600 kor. i 318 kor. na mieszkanie. W stacji botaniczno rolniczej we Lwowie podwyższono pobory adjunktów z 2400 kor. i 480 kor. dodatku aktywalnego na 2800 kor. 800 kor. dodatku aktywalnego. Wynagrodzenie asystentów podnosi się tak samo jak w stacji chemiczno rolniczej na 2000 kor. i 478 kor. na mieszkanie, względnie na 1600 kor. i 478 na mieszkanie.

Przedstawiwszy treściwie najważniejsze sprawy, związane z działalnością zakładów dublańskich w okresie sprawozdawczym, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić!

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowych zakładach naukowych rolniczych w Dublanach i o krajowych Stacjach doświadczalnych rolniczych.

2. Sejm znosi dotychczasowy etat asystentów w krajowych stacjach doświadczalnych rolniczych i ustanawia etat następujący:

A) w stacji chemiczno rolniczej w Dublanach:

1) adjunkt ze stałą płacą 2800 kor. dodatkiem aktywalnym w kwocie 400 kor. rocznie i prawem do pięciu pięcioleci po 400 kor.;

2) dwóch asystentów nieetatowych każdy z płacą po 2000 kor. rocznie i dodatkiem na mieszkanie i opał w kwocie 318 kor. rocznie;

3) dwóch asystentów nieetatowych każdy z płacą po 1600 kor. rocznie i dodatkiem na mieszkanie i opał po 318 kor. rocznie.

B) w stacji doświadczalnej botaniczno rolniczej we Lwowie:

1) adjunkt ze stałą płacą 2800 kor., dodatkiem aktywalnym w kwocie 800 kor. rocznie i prawem do pięciu pięcioleci po 400 kor. rocznie;

2) asystent nieetatowy z płacą 2000 kor. rocznie i dodatkiem na mieszkanie 478 kor. rocznie;

3) asystent nieetatowy z płacą 1600 kor. rocznie i dodatkiem na mieszkanie 478 kor. rocznie.

Adjunkci kraj. stacyj doświadczalnych rolniczych są urzędnikami krajowymi z prawami i obowiązkami określonymi ustawą służby krajowej i statutem emerytalnym uchwyalonym przez Sejm w dniu 21. stycznia 1899 r.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Łodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Tadeusz Pilat w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Wykaz przedmiotów nauki w Akademii rolniczej
w Dublanach.

Nazwa przedmiotu	godzin tygodniowo w półroczu											
	I		II		III		IV		V		VI	
	wykl.	ćwicz.	wykl.	ćwicz.	wykl.	ćwicz.	wykl.	ćwicz.	wykl.	ćwicz.	wykl.	ćwicz.
NAUKI PODSTAWOWE.												
a) Nauki przyrodnicze.												
Fizyka	3	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ćwiczenia z fizyki	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—
Meteorologia	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Chemia nieorganiczna	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Chemia organiczna	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Chemia analityczna i ćwiczenia chem.	—	—	—	6	—	6	—	—	—	—	—	—
Mineralogia, petrografia, geologia	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ćwiczenia mineralogiczne	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Botanika	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ćwiczenia botaniczne	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fizjologia roślin	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Ćwiczenia z nauki o chorobach roślin	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—
Fizjologia rolnicza ziem polskich	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
Zoologia	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Entomologia rolnicza	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ćwiczenia zoologiczne z uwzględnieniem entomologii rolniczej	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—
Anatomia zwierząt domowych	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ćwiczenia z anatomii zwierząt domowych	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fizjologia zwierząt	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) Nauki społeczne i państwowe.												
Nauka gospodarstwa społecz. (ekonomia społeczna, polityka agrarna, statystyka roln. skarbowość)	—	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—
Konwersatorium ekonomiczne	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—

Nazwa przedmiotu	godzin tygodniowo w półroczu											
	I		II		III		IV		V		VI	
	wykl.	ćwicz.	wykl.	ćwicz.	wykl.	ćwicz.	wykl.	ćwicz.	wykl.	ćwicz.	wykl.	ćwicz.
Nauki ekonomiczne (encyklopedia prawa ustawodawstwo agrar. nauka o księgach grunt., prawo handlowe i weksłowe, nauka o państwie	3	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—
II. NAUKI ZAWODOWE.												
Wstęp do nauki rolnictwa	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Chemia rolnicza	—	—	—	—	4	—	2	—	—	—	—	—
Ćwiczenia z chemii rolniczej	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—
Ogólna i szczegółowa nauka uprawy roślin	—	—	—	—	—	—	4	—	4	—	—	—
Nauka uprawy łąk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Demonstracye i ćwiczenia rolnicze	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3
Konwersatorium rolnicze	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Ogólna i szczegół. nauka hodowli zwierząt	—	—	—	—	3	3	3	3	3	—	1	—
Nauka żywienia zwierząt	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—
Demonstracye i ćwiczenia hodowlane	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—
Konwersatorium hodowlane	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
Ekonomika gospodarstwa wiejskiego	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	2
Metodyka organ. i zarząd gospodarstwa wiejskiego	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
Ćwiczenia z organizacyi gospodarstw	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	4
Rachunkowość i szacowanie dóbr	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2
Praktyka administracyjna i rachunkowa	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—
Uzasadnienie dyspoz. na folwarku dublan.	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—
III. NAUKI POMOCNICZE.												
Mechanika rolnicza z ćwiczeniami	—	—	—	—	3	—	2	4	—	—	—	—
Budownictwo i planowanie	—	—	—	—	3	2	—	—	—	—	—	—
Miernictwo i niwelacya z ćwiczeniami	—	—	—	—	—	—	2	3	—	—	—	—
Melioracye rolnicze	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—
Geometrya wykreślna i rysunki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Leśnictwo	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—
Ogrodnictwo i sadownictwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Rybactwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Weterynaryja i sekcyje zwierząt	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1
Mleczarstwo z ćwiczeniami	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
Technologia rolnicza z ćwiczeniami	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—
Zasady higieny	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nauka pierwszej pomocy w nagłych wypadkach	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Historya i literatura polska	2	—	2	—	2	—	2	—	—	—	—	—
Ogółem	29	7	20	16	28	8	17	19	20	20	15	14

Przepisy o egzaminach i świadectwach
obowiązujące uczniów

Akademii rolniczej w Dublanach

(Wydane rozporządzeniem Wydziału krajowego z dnia 22. września 1911 L. W. 99.167/1911).

§ 1. Słuchacze Akademii obowiązani są składać w ciągu studyów egzamina następujące:

w pierwszym roku:

z końcem pierwszego półrocza: z meteorologii;
„ drugiego „ z fizyki, mineralogii z geologią, zoologią, anatomią i fizjologią zwierząt domowych;

w drugim roku:

z końcem III. półrocza: z botaniki i chemii ogólnej;
„ IV. „ z chemii rolniczej, inżynieri i wiejskiej i nauk społ. ekonomicznych;

w trzecim roku:

z końcem VI. półrocza: egzamin główny z rolnictwa, hodowli zwierząt i administracji.

§ 2. Prócz egzaminów słuchacze obowiązani są składać kolokwia z przedmiotów następujących:

w pierwszym roku:

z końcem I. półrocza: z fizyki i zoologii;
„ II. „ z botaniki i chemii;

w trzecim roku:

z końcem V. półrocza: z technologii rolniczej i mleczarstwa;
„ VI. „ z nauki o melioracjach rolniczych.

Nadto każdy z docentów może wymagać kolokwium dla przekonania się, czy uczeń korzystał odpowiednio z wykładów bądźto dla dopuszczenia do ćwiczeń, bądź też celem udzielenia uczniowi poświadczenia frekwencji.

§ 3. Przed egzaminem głównym uczniowie winni odbyć praktykę w praktyczną w dowolnie obranym gospodarstwie i złożyć z niej sprawozdanie według osobnego kwestyonaryusza wraz z opisem odnośnego gospodarstwa przed 1/11 tegoż roku, w którym praktykę odbywali. Sprawozdanie to ocenia Komi-

sya wyznaczona przez Kollegium profesorów. W razie ujemnego wyniku oceny uczeń winien odbyć praktykę powtórnie.

§ 4. Uczniowie przystępują do egzaminów przypadających według § 1. na koniec zimowego półrocza w pierwszej połowie lutego lub w ostatnim tygodniu feryi wielkanocnych, a do egzaminów przypadających na koniec letniego półrocza — w pierwszej połowie lipca i w pierwszym tygodniu po feryach letnich (w czasie od 23/9 do 1/10).

§ 5. Terminy egzaminów ustanawia Dyrekcyja i podaje do wiadomości uczniów. Uczniowie uprawnieni do składania egzaminów mają się wpisywać na odpowiednie listy egzaminacyjne w kancelaryi Akademii.

Terminy kolokwii wyznaczają docenci.

§ 6. Do egzaminów szczegółowych mogą przystępować tylko ci uczniowie, którzy uzyskali poświadczenie frekwencji ze wszystkich obowiązkowych wykładów i ćwiczeń, oraz złożyli przepisane kolokwia (§ 2). Przed egzaminem uczniowie winni się zgłosić z książeczką frekwencyjną do sekretarza Kollegium profesorów celem uzyskania poświadczenia, że są uprawnieni do składania egzaminów.

§ 7. Egzamina szczegółowe składają uczniowie przed komisją złożoną z egzaminatora i wyznaczonego przez Kollegium profesorów asesora ewentualnie delegatów Wydziału krajowego, Kuratoryi i c. k. Rządu.

Jeżeli przedmiot był wykładany przez kilku docentów, to Kollegium profesorów wyznacza na egzaminatora jednego z nich. W razie gdy egzaminator nie może brać udziału w egzaminie, Kollegium profesorów wyznacza jego zastępcę.

§ 8. Egzamin z każdego przedmiotu trwa nie dłużej niż pół godziny.

§ 9. Do oceny wyniku egzaminów i kolokwii służą następujące stopnie: bardzo dobry, dobry, dostateczny i niedostateczny.

§ 10. Wynik egzaminów i kolokwii wpisuje egzaminator do książeczki frekwencyjnej ucznia i na osobnym formularzu podaje do wiadomości Dyrekcyi.

§ 11. Uczeń, który przy egzaminie wykazał postęp niedostateczny, może przystąpić raz jeden do egzaminu poprawczego w następnym terminie egzaminacyjnym. Dla egzaminów składanych w ostatnim tygodniu feryi wielkanocnych (§ 4.) zostanie wyznaczony termin poprawczy z początkiem lipca, zaś dla egzaminów składanych po feryach letnich (§ 4.) w ciągu ostatniego tygodnia przed feryami Bożego Narodzenia. W tym ostatnim terminie dopuszczalny jest egzamin poprawczy tylko z jednego przedmiotu.

§ 12. Do przejścia na rok wyższy są uprawnieni tylko ci uczniowie, którzy uzyskali poświadczenia frekwencji ze wszystkich wykładów i ćwiczeń, złożyli obowiązkowe kolokwia i egzaminy, ewentualnie mają przystąpić do egzaminu poprawczego tylko z jednego przedmiotu przed feryami Bożego Narodzenia (§ 11.).

§ 13. Uprawnienie do przejścia na rok wyższy stwierdza sekretarz Kollegium profesorów w książeczce frekwencyjnej ucznia.

§ 14. Uczniowie, którzy nie uczynili zadość przepisowi § 12. lub wykazali niedostateczny postęp przy egzaminie poprawczym muszą rok powtarzać lub Akademię opuścić, o ile by zachodziły przeszkody do powtarzania roku (§ 15.).

§ 15. W ciągu pobytu w Akademii wolno uczniowi z powodów w § 14. wymienionych powtarzać tylko jeden rok, przyczem powtarzanie roku pierwszego jest niedopuszczalne. W każdym razie na powtarzanie roku musi być uzyskane pozwolenie Kollegium profesorów.

§ 16. Uczniowie powtarzający rok obowiązani są powtórnie słuchać wykładów i brać udział w ćwiczeniach na równi z nowo wstępującymi z wyjątkiem tych przedmiotów, z których złożyli egzamin z postępowaniem przynajmniej dobrym.

§ 17. Egzamin główny składa się z dwóch części:

- a) z domowego opracowania planu organizacji gospodarstwa wiejskiego.
- b) z egzaminu ustnego z rolnictwa, hodowli zwierząt i administracyi.

§ 18. Od wypracowania domowego może być zwolniony uczeń, który wykonał samodzielną pracę laboratoryjną, — na wniosek profesora, pod którego kierunkiem została wykonana.

§ 19. Tematy opracowań domowych wyznacza komisya wybrana przez Kollegium profesorów z własnego grona, która też opracowania te, jak i pracę laboratoryjną ocenia. O wyniku oceny zawiadamia kandydatów Dyrekcya na tydzień przed terminem egzaminu ustnego.

§ 20. Do egzaminu głównego może być dopuszczony ten, kto po uzyskaniu frekwencji ze wszystkich przepisanych wykładów i ćwiczeń złożył wszystkie szczegółowe egzamina i kollokwia i odbył praktykę wakacyjną i czyja praca domowa lub laboratoryjna została uznana przez komisję za wystarczającą.

§ 21. Termin egzaminu głównego ustnego wyznacza dyrektor na czas między 1. a 15. lipca oraz po feryach letnich.

§ 22. Egzamin główny ustny odbywa się w obecności przedstawicieli Wydziału kraj., c. k. Rządu i Kuratoryi, przed komisją złożoną z trzech egzaminatorów głównych lub ich zastępców wybranych na rok przez Kollegium profesorów ze swego grona po jednym dla każdego przedmiotu oraz z trzech assessorów powołanych kolejno przez Dyrektora z pośród sześciu osób mianowanych na trzy lata przez Wydział krajowy. Dyrektor Akademii wchodzi w skład komisji jako jej przewodniczący. Członkowie komisji egzaminacyjnej mianowani przez Wydział krajowy z pomiędzy znanych w kraju gospodarzy praktycznych lub ludzi nauki, mają te same prawa jak egzaminatorzy główni.

§ 23. W razie gdyby który z assessorów mianowanych przez Wydział krajowy nie mógł być obecnym przy egzaminie głównym, przewodniczący komisji powołuje na jego zastępcą jednego z profesorów Akademii.

§ 24. Egzamin główny ustny jest publiczny i z każdego przedmiotu trwa najwyżej pół godziny.

§ 25. Do oceny wyniku ustnego egzaminu głównego służą cztery stopnie: bardzo dobry, dobry, dostateczny i niedostateczny.

Wynik egzaminu z każdego przedmiotu ocenia egzaminator, zaś pełna komisya egzaminacyjna, biorąc pod uwagę wynik egzaminu ustnego i pisemnego oraz studia kandydata w Akademii, przyznaje mu ogólny stopień z ukończenia nauk.

§ 26. Jeżeli kandydat otrzyma przy egzaminie głównym ustnym z któregokolwiek przedmiotu stopień niedostateczny, to komisya egzaminacyjna orzeka, kiedy cały egzamin ustny może być powtórzony.

§ 27. Egzamin główny ustny może być powtórzony jeden raz lecz nie wcześniej niż po upływie trzech miesięcy.

§ 28. Uczeń, który złożył egzamin główny otrzymuje świadectwo z ukończenia nauk. Świadectwo z ukończenia nauk wymienia: czas studyów ucznia w Akademii, wykłady i ćwiczenia, na które uczeń uczęszczał, złożone egzamina szczegółowe i wynik egzaminu głównego.

§ 29. Po złożeniu egzaminu głównego może uczeń uzyskać dyplom na podstawie rozprawy naukowej i jej publicznej obrony. Temat rozprawy zatwierdza Kollegium profesorów, co może nastąpić już w ciągu ostatniego półroczia studyów.

§ 30. O przyjęciu rozprawy decyduje Kollegium profesorów na wniosek referentów przez Kollegium wyznaczonych.

§ 31. Dla publicznej obrony rozprawy wyznacza Dyrektor termin nie wcześniejszy, niż w dwa tygodnie po jej przyjęciu. Rozprawa w oryginale lub przedruk po zostaje w aktach Akademii.

§ 32. Obrona rozprawy odbywa się na publicznem posiedzeniu Kollegium profesorów, ewentualnie wobec delegatów Wydziału krajowego, Kuratoryi i c. k. Rządu, na którym mogą zabierać głos członkowie ciała nauczycielskiego Akademii.

§ 33. Bezpośrednio po obronie, opierając się na wnioskach referentów i na przebiegu obrony, Kollegium profesorów na poufnem posiedzeniu orzeka o jej wyniku; do oceny służą trzy stopnie: bardzo dobry, dobry i niedostateczny.

§ 34. Uczeń, który przedstawił i obronił rozprawę, otrzymuje dyplom.

§ 35. Uczeń, którego praca dyplomowa nie została przyjęta lub jej obrona wypadła ujemnie, może się ubiegać jeszcze raz jeden o dyplom; nie wcześniej, niż po upływie roku i tylko na podstawie nowej rozprawy.

§ 36. Przed złożeniem egzaminu głównego może uczeń w razie opuszczenia Akademii otrzymać tylko świadectwo odejścia.

Projekt

Regulaminu Krajowego Zakładu doświadczalnego uprawy roślin i hodowli nasion w Dublanach.

§ 1.

Zadaniem krajowego Zakładu doświadczalnego uprawy roślin i hodowli nasion w Dublanach jest: popieranie produkcji roślin w kraju przez naukowe prace i badania w dziedzinie uprawy roślin, uszlachetnianie odmian roślin uprawnych i hodowli nasion, tudzież w dziedzinie ochrony roślin od chorób i szkodników.

§ 2.

Zadania swe spełniać ma Zakład przez następujące działania:

a) ściśle doświadczenia na polu doświadczalnym Zakładu nad praktyczną wartością różnych metod uprawy i pielęgnowania roślin użytkowych,

b) badania naukowe w zakresie metodyki (czyli sposobów) uszlachetniania odmian roślin uprawnych i hodowli doborowych nasion siewnych.

c) badania porównawcze wartości różnych odmian roślin uprawnych i nowości w nasionach, tak krajowych, jak zagranicznych, oraz wyprobowywanie aklimatyzacji odmian i gatunków, które do tego się nadają,

d) kontrolę i kierownictwo naukowe prywatnych hodowli roślin i produkcji nasion, tudzież hodowli prowadzonych przez organizacje rolnicze, jak Spółki nasienne etc., o ile one pod to kierownictwo dobrowolnie się poddadzą.

e) przeprowadzanie w różnych okolicach kraju w gospodarstwach prywatnych większych, jak i włościańskich, doświadczeń porównawczych nad wartością różnych odmian roślin uprawnych i różnych sposobów uprawy. Ewentualnie kierownictwo i kontrola takich doświadczeń, przeprowadzanych przez krajowe Towarzystwa rolnicze, przede wszystkim zaś przez powiatowe zakłady rolnicze doświadczalne.

f) badanie chorób i szkodników na roślinach uprawnych oraz przyczyn ich pojawiania się, wyprobowywanie środków zaradczych.

g) udzielanie doraźnej porady na zapytania osób prywatnych, czy organizacji rolniczych, dotyczące się bądź uprawy i produkcji roślin, bądź ochrony roślin, bądź wreszcie hodowli i uszlachetniania nasion.

h) rozpowszechnianie wyników swych badań w powyższych dziedzinach drogą pouczeń, wykładów artykułów w pismach rolniczych i obszerniejszych publikacji.

§ 3.

Zakład jest upoważniony wydawać urzędowe orzeczenia w sprawach i przedmiotach, mających bezpośredni związek z powyżej określonym zakresem działania.

Prawomocność orzeczenia stwierdza podpis kierownika i urzędowa pieczęć Zakładu.

§ 4.

Zakład doświadczalny uprawy roślin w Dublanach jest instytucją krajową, przydzielony na razie do katedry rolnictwa Akademii rolniczej, jest jednym z instytutów tejże Akademii i jej kierownictwu bezpośrednio podlega.

W dalszym rzędzie podlega zwierzchnictwu Wydziału krajowego, który mianuje funkcyonaryuszy Zakładu po wysłuchaniu kierownika i Dyrekcyi Akademii.

§ 5.

Zakład doświadczalny uprawy roślin obejmuje dwa oddziały posilkujące się wzajemnie i działające w porozumieniu, mianowicie:

I. Oddział uprawy roślin i hodowli nasion,

II. Oddział ochrony roślin.

Oddział I. spełnia zadania wyszczególnione pod lit. *a)*, *b)*, *c)*, *d)*, *e)*. — Oddział II. spełnia zadania wymienione pod *f)*.

Działalność pod lit. *g)*, *h)* jest obowiązkiem obydwu oddziałów.

§ 6.

Personal Zakładu składa się:

1) z kierownika (którym jest na razie profesor rolnictwa Akademii rolniczej),

2) adjunkta oddziału hodowli nasion i doświadczeń z odmianami roślin,

3) jednego adjunkta oddziału ochrony roślin,

4) z odpowiedniego, zależnie od potrzeby, personalu pomocniczego, asystentów, względnie stypendystów i laborantów.

§ 7.

Obowiązki kierownika i personalu określi osobny regulamin, zatwierdzony przez Wydział krajowy.

§ 8.

Wynagrodzenie kierownika za naczelne prowadzenie obu oddziałów Zakładu, tudzież wysokość pborów personalu oznacza Sejm na wniosek Wydziału krajowego.

§ 9.

Za czynności wykonywane na rzecz osób prywatnych, jak oznaczenie szkodników i udzielanie orzeczeń fachowych, Zakład ma prawo pobierać stosowne opłaty wedle osobnej taryfy, zatwierdzonej przez Wydział krajowy.

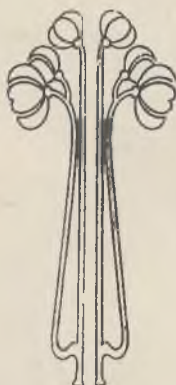
§ 10.

Środków na utrzymanie Zakładu dostarcza Wydział krajowy, na podstawie corocznego preliminarza zatwierdzonego przez Sejm.

SPRAWOZDANIA

krajowych Zakładów naukowych rolniczych

w Dublanach za rok 1910/11.

L W Ó W.

ODBITO W DRUKARNI „POLONIA” WE LWOWIE, OSSOLIŃSKICH 16.
1911.

TREŚĆ:

1. Sprawozdanie Akademii rolniczej za rok 1909/10	1
2. " " " " 1910/11	11
3. Sprawozdanie krajowej niższej szkoły rolniczej za rok 1910/11	25
4. Sprawozdanie krajowej szkoły gorzelniczej i gorzelni za rok 1910/11	29
5. Sprawozdanie administracyjne gospodarstwa folwarku w Dublanach za rok 1910/11	33
6. Sprawozdanie krajowej stacyi doświadczalnej chemiczno-rolniczej w Dublanach za r. 1910	41
7. Sprawozdanie o fermie torfowej stacyi doświadczalnej chemiczno-rolniczej w Dublanach za rok 1910	49
8. Sprawozdanie administracyjne kraj. stacyi doświadczalnej botaniczno-rolniczej we Lwowie za rok 1910/11	53

SPRAWOZDANIE

AKADEMII ROLNICZEJ W DUBLANACH ZA R. 1909/10.

KRONIKA AKADEMII.

W roku sprawozdawczym, Kollegium profesorów przeprowadziło rewizję planu naukowego Akademii i przedłożyło Wydziałowi krajowemu projekt pożądaných zmian. W zasadzie oświadczone się za programem trzechletnim, uważając za pożądane utrzymanie tego typu wyższego zakładu rolniczego. Studium rolnicze Uniwersytetu krak. wprowadza od roku 1910/11 kurs czteroletni.

Z główniejszych zmian proponuje Kollegium wprowadzenie obowiązkowej praktyki wakacyjnej pomiędzy rokiem drugim a trzecim i zastąpienie egzaminu klauzurowego piśmiennego domowem opracowaniem planu organizacyjnego gospodarstwa, osobiście przez słuchacza na praktyce poznanego. Zmiany te zdążają do pogłębienia praktycznych wiadomości i przygotowania ucznia do lepszego korzystania z wykładów fachowych na roku III-cim. Nadto przy rewizyi planu naukowego udało się uzyskać małe zmniejszenie godzin wykładowych z liczby 202 na 193, co ze względu na przeciążenie słuchaczyw było pożądane.

Równocześnie występuje Kollegium z propozycją zorganizowania przy Akademii jednorocznego kursu przygotowawczego dla kandydatów na instruktorów rolniczych. Zapotrzebowanie instruktorów jest znaczne w Galicyi i w zaborze rosyjskim. Normalny kurs trzechletni nie daje dostatecznego przygotowania a jeszcze dodać tu należy, iż pożądane jest bardzo, by kandydaci odbywali pomiędzy ukończeniem studiów rolniczych a zapisaniem się na kurs instruktorów, kilkuletnią praktykę, gdyż tylko tak przygotowani praktycznie i teorytycznie mogą odpowiedzieć swemu przeznaczeniu.

Ze zmian w instytutach naukowych zapisać należy:

1) Wybudowanie obszernego budynku na polu doświadczałnem katedry rolnictwa, mieszczącego salę do robót selekcyjnych, spichlerza i szopę na pomieszczenie zbiorów, niezbędnych przy prowadzeniu prac hodowlanych roślinnych.

2) Rozpoczęcie budowy stacyi doświadczałnej - mechaniczno - rolniczej, potrzebnej dla celów dydaktycznych Akademii a tak niezbędnej dla praktycznego rolnictwa krajowego.

Z początkiem roku szkolnego ustąpił prof. Dr. Maryan Raciborski, powołany na katedrę botaniki w Uniwersytecie lwowskim. Praca Jego w Dublanach i poza Dublanami przyczyniła się niemało do rozwoju Akademii a trwała pamiątką pozostają piękny i bogaty ogród botaniczny przerobiony i rozszerzony dzięki Jego energii.

Na miejsce profesora Raciborskiego przedstawiony został przez Kollegium profesorów Dr. Seweryn Krzemieniewski docent Uniwersytetu jagiellońskiego (mianowany 30/9 1909).

Na katedrę ekonomii politycznej, opróżnioną przez ustąpienie prof. Dra Stanisława Grabskiego, powołany został Dr. Zbigniew Pazdro docent prywatny Politechniki lwowskiej (mianowany od 1/10 1909).

Do egzaminu głównego przystąpiło w terminie przedwakacyjnym 21 uczniów. Na rok szkolny 1910/11 zgłosiło się 106 kandydatów z tego mogło być przyjętych 37. Wpisy zamknięto 1-go września.

Stan osobowy w roku 1909/10.

Kuratoria:

Delegat c. k. Rządu: **Bogumił Szeligowski**, c. k. Radca Dworu.

Delegat Wydziału krajowego: **J. E. Stanisław hr. Stadnicki**.

Delegat c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego: **Stanisław Brykczyński** do czerwca 1910, **Dr. Aleksander Raciborski** od czerwca 1910, zastępca: **Jerzy Dobczyc Turnau**.

Kollegium profesorów Akademii rolniczej:

Przewodniczący: **Józef Mikułowski-Pomorski**, dyrektor krajowych zakładów naukowych rolniczych w Dublanach, agronom, profesor rolnictwa i chemii rolniczej, kierownik stacyi doświadczalnej chemiczno-rolniczej w Dublanach, wiceprezes Towarzystwa popierania polskiej nauki rolnictwa, członek Rady rolniczej c. k. Ministerstwa rolnictwa we Wiedniu, członek Zarządu głównego Towarzystwa Kółek rolniczych, członek Komitetu Towarz. Kółek ziemian.

Kazimierz Ajdukiewicz, inżynier, profesor inżynierii wiejskiej, docent c. k. szkoły politechnicznej we Lwowie i szkoły gorzelniczej w Dublanach, członek sekcji rolniczej w Komitecie c. k. Towarzystwa gospodarskiego, kierownik muzeum inżynierii.

Mieczysław Kowalewski, Dr. fil. profesor zoologii i fizjologii zwierząt, kierownik muzeum zoologicznego i pracowni zoologicznej, docent zoologii i kierownik muzeum i laboratorium zoologicznego c. k. Szkoły politechnicznej we Lwowie.

Seweryn Krzemieniewski, Dr. fil. profesor botaniki i fizjologii roślin, docent prywatny Uniwersytetu jagiellońskiego, współpracownik komisji fizyograficznej i bibliograficznej Akademii umiejętności w Krakowie, kierownik pracowni botanicznej, muzeum i ogrodu botanicznego.

Karol Malsburg, Dr. agron. profesor hodowli ogólnej i szczegółowej zwierząt domowych, kierownik pracowni zootechnicznej docent c. k. Szkoły politechnicznej we Lwowie, członek c. k. Komisji egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli niższych szkół rolniczych, członek sekcji hodowlanej, rybackiej i mleczarskiej Komitetu c. k. gal. Towarz. gospod. we Lwowie.

Kazimierz Milczyński, Dr. fil. profesor rolnictwa (ogólnej i szczegółowej uprawy roślin) docent c. k. Akademii weterynaryi we Lwowie, członek i referent rolniczy Zarządu głównego Tow. Kółek rolniczych, członek sekcji rolniczej Komitetu c. k. Tow. gospod., członek Rady wykonawczej Macierzy polskiej we Lwowie, członek c. k. Komisji egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli niższych szkół rolniczych, kierownik pola doświadczalnego i pracowni rolniczej.

Stefan Pawlik, Dr. fil., profesor administracyi gospodarstwa wiejskiego (wstępu do nauki rolnictwa, ekonomiki gospodarstwa wiejskiego, nauki organizacyi gospodarstw, rachunkowości i szacowania dóbr ziemskich), docent c. k. Szkoły politechnicznej we Lwowie, docent Szkoły gorzelniczej w Dublanach, członek komisji hist. nauk. mat. przyrodn. Akademii umiejętności w Krakowie, członek c. k. komisji egzaminacyjnej dla nauczycieli szkół ludowych we Lwowie, korespondent c. k. Ministerstwa rolnictwa we Wiedniu, członek sekcji rolniczej i ekonomicznej w Komitecie c. k. gal. Tow. gospodarskiego.

Zbigniew Pazdro, Dr. praw, profesor nauk społecznych, docent prywatny

Politechniki lwowskiej, docent kraj. wyższej Szkoły lasowej we Lwowie, członek c. k. komisji egzaminacyjnej z nauk politycznych w Uniwersytecie we Lwowie i Komisji egzaminu państwowego na kursie geometrów w Politechnice we Lwowie.

Kazimierz Szulc, kand. nauk. fiz. mat. profesor adjunkt fizyki, geografii fizycznej, meteorologii i klimatologii, kierownik pracowni fizycznej, stacji meteorologicznej i biblioteki Akademii, docent Szkoły gorzelniczej w Dublanach, członek Komisji fizyograficznej Akademii umiejętności w Krakowie, członek Sekcji rolniczej w Komitecie c. k. Gal. Tow. gospodarskiego we Lwowie.

Jan Zawadzki, Dr. fil., inżynier technologii, profesor chemii ogólnej, kierownik pracowni chemicznej, sekretarz Kollegium profesorów, członek Komisji bibliograficznej Akademii umiejętności w Krakowie.

Docenci Akademii rolniczej:

Jan Barącz, Dr. med., b. asystent Uniwersytetu jagiellońskiego, lekarz zakładowy, docent higieny i nauki pomocy w nagłych wypadkach.

Tadeusz Chrzaszcz, chemik technolog, profesor kierownik krajowej Szkoły gorzelniczej w Dublanach, docent technologii rolniczej, docent Szkoły c. k. Straży skarbowej.

Paweł Kretowicz, profesor c. k. Akademii weterynaryi we Lwowie, docent nauki o ocenie wyglądu konia.

Stanisław Królikowski, mag. nauk przyrodn., profesor c. k. Akademii weterynaryi we Lwowie, docent anatomii i wyterynaryi.

Władysław Kubik, Dr. fil., docent wyższej Szkoły lasowej we Lwowie, docent ogrodnictwa, kierownik ogrodu pomologicznego.

Bronisław Niklewski, Dr. fil., asystent katedry rolnictwa Akademii roln. w Dublanach, docent biochemii gleby.

Tadeusz Rozwadowski, inżynier Wydziału krajowego, docent rybactwa.

Tadeusz Rylski, Dr., krajowy inspektor mleczarstwa, docent technologii nabiału.

Henryk Sawczyński, Dr. praw, radca Wydziału krajowego, docent historii i literatury polskiej.

Józef Siemiradzki, Dr. fil., profesor c. k. Uniwersytetu we Lwowie, docent mineralogii i geologii, kierownik muzeum mineralogicznego.

Stanisław Sokołowski, dyplomowany leśnik, profesor Wyższej Szkoły lasowej we Lwowie, redaktor »Sylwana«, członek Komisji fizyograficznej Akademii umiejętności w Krakowie, docent leśnictwa.

Aleksander Wierzbicki, starszy inżynier Biura melioracyjnego w Wydziale krajowym, docent melioracji rolnych.

Asystenci Akademii rolniczej:

Wilhelm Staronka, asystent katedry chemii.

Henryk Maciejewski od 31/10 1909, **Dr. Bronisław Niklewski** od 1/1 1910 asystent katedry rolnictwa.

Stanisław Minkiewicz, asystent katedry zoologii.

Piotr Wiśniewski, asystent katedry botaniki.

Aleksander Greiss, (stypendysta), asystent katedry hodowli.

Kapelan zakładowy:

Ks. Piotr Weredziński, wicerektor Seminarium obrz. łać.

Kancelarya Dyrekcyi:

Sekretarz: **Bolesław Wieleżyński**, przełożony obszaru dworsk.

Kasyer: **Popowicz Józef**.

Dyetaryusz: Zygmunt Kowalski.

Lekarz zakładowy i kierownik apteki: Dr. Jan Barącz.

Prace profesorów i docentów:

Dyr. prof. Józef Mikułowski-Pomorski, wygłosił na Walnem Zgromadzeniu centralnego Towarzystwa rolniczego w Warszawie (14. lutego) odczyt o »Zastosowaniu nawozów sztucznych w gospodarstwach Królestwa Polskiego«. Na Walnem Zgromadzeniu Kółek Ziemiaków »O organizacyi doświadczeń rolniczych«.

Prof. Dr. Mieczysław Kowalewski, ogłosił drukiem: »Materiały do fauny polskich skąposzczeków (*Oligochaeta aquatica*). Część I.« w sprawozdaniach komisji fizyograficznej Akademii umiejętności w Krakowie za r. 1910.

Prof. Dr. Seweryn Krzemieniecki, ogłosił drukiem: »Ein Beitrag zur Kenntnis der Phototactischen Bewegungen (Bull. Intern. de l'acad. des Sc. de Cracovie 1909).

Prof. Dr. Karol Malsburg, zajmował się w ciągu dalszym (ze współudziałem swych asystentów) badaniami histobiologicznymi nad różnymi gatunkami i odmianami zwierząt domowych (bydło, konie, owce, świnie, bawoły, kozy, króliki, drób i t. p.) i nad rozwojem runa u młodocianych Czużek i Karakułów, nadto wykonał szereg doświadczeń na owcach i królikach, nad ekologicznym wpływem różnej karmy i soli kuchennej na ustrój zwierzęcy; w królikarni zaś nad prawem dziedziczności (teoria Mendla) i zmiennością mutacyjną. Brał udział we wszystkich wycieczkach naukowych w bieżącym roku.

Prof. Dr. Kazimierz Miczyński, jako referent komisji nasiennej Komitetu c. k. gal. Tcw. gospodarskiego, prowadził naukową kontrolę hodowli i reprodukcji zbóż nasiennych u tych producentów, którzy się pod kierownictwo katedry uprawy roślin własnowolnie poddali. Należą tu mianowicie następujące hodowle:

1) Rodowodowa hodowla zbóż w Mikulicach p. Jerzego Turnaua (pszenica, żyto, jęczmień, owies w kilku odmianach).

2) Hodowla zbóż w Zaborzu p. Zygmunta Łączyńskiego (pszenica, owies, jęczmień, groch).

3) Wiśniowa p. Jana hr. Mycielskiego (owies miejscowy podkarpacki — rozpoczęto chów rodowodowy).

4) Podhorce p. Juliana br. Brunickiego (rozpoczęto rodowodową hodowlę owsa rychlika t. zw. tatrzańskiego, jęczmienia 6 cio rzędogo, pszenicy jarej).

5) Nadto poza granicami Galicji objęto naukową kontrolę hodowli zbóż w Chyżnikach pod Ostropolem w guberni Wołyńskiej p. Apollona Łozińskiego.

Akcyą tą zmierzającą do ustalenia indywidualizowania odmian dobowych ulepszonych a dobrze do miejsc oraz warunków przystosowanych, rozwija się dzięki coraz większemu zrozumieniu doniosłości doboru odmian. Wskutek czego będzie wymagała wkrótce ustalenia odpowiednio ukwalifikowanego personalu, aby tym zadaniom podołać. Obecnie np. obok prof. Miczyńskiego przy kontroli hodowli zbóż w Mikulicach jest pomocnym corocznie przez czas dni kilku p. Henryk Maciejewski, nauczyciel w krajowej szkole rolniczej w Miłocinie.

Prof. Dr. Miczyński, ogłosił drukiem: »Rolnik wzorowy«. wyd. III. »Pogadanka o życie«. Kalendarz Kółek rolniczych 1910. Brał udział w wycieczce naukowej do ks. Poznańskiego.

Prof. Dr. Stefan Pawlik, brał udział w wycieczkach rolniczych (Łańcut, Miłocin, Albigowa, Staresioło i td.) oraz w większej naukowej wycieczce do gospodarstw i zakładów w W. Ks. Poznańskim.

Prof. Dr. Jan Zawadzki: ogłosił drukiem: »Ueber die Mannigfaltigkeit der Gestalten der Partial und Totaldampfdruckkurven binaerer Flüssigkeitgemische« (Zeitschrift fuer phisikal. Chemie 1909 tm. 69). »O widmach absorb-

cyjnych roztworów kobaltorodanku potasowego w rozpuszczalnikach organicznych» (Chemik polski 1910 tm. 10). »O cieple rozpuszczania stopów azotanu potasowego z azotanem sodowym« (Kosmos 1910 tm. 35). »O roztworach koloidalnych« (Wszechświat 1910). »Chemia polska w XX. stuleciu, 7-me zestawienie bibliograficzne« (Chemik polski 1910 tm. 10). Nadto 120 referatów z polskich i rosyjskich prac fizyko-chemicznych w Chemisches Centralblatt 1909 II. i 1910 I. Recenzje w Kosmosie 1909 tm. 34. oraz szereg referatów z polskich prac dla wydawnictwa międzynarodowego »Tables annuelles phisico-chimiques«. Miał wykład »O koloidach« na inauguracji roku szkolnego Akademii, oraz wygłosił odczyt »O roztworach koloidalnych« na posiedzeniu Lwowskiego Towarzystwa przyrodników im. Kopernika.

Prof. adj. Kazimierz Szulc ogłosił drukiem: Zestawienia i opracowania spostrzeżeń meteorologicznych w sprawozdaniach komisji fizyograficznej Akademii umiejętności w Krakowie, w Jahrbuecher fuer Meteorologie c. Geodynamik, Jahrbuecher d. hydrog. Central-Bureau, w Kosmosie i Rolniku.

Docent prof. Stanisław Sokołowski, ogłosił drukiem: Kilka myśli o samosiewie II. cz. »Sylwan« 1909. Wpływ lasu na źródła, »Sylwan« 1910. Materyały do historii leśnictwa w Polsce »Sylwan« 1910. Nadto liczne recenzje i sprawozdania z bieżącej literatury leśniczej.

Docent dr. Władysław Kubik, przeprowadził w tym roku z ramienia Towarzystwa gospodarskiego, jako członek sekcji ogrodniczej kursy sadownicze w Żółkwi, warzywniczy w Sokalu, miał wykład w Mostach wielkich, w krajowej szkole gospodyń w Pietryczach, a zarazem, na życzenie Towarzystwa gospodarskiego a za zezwoleniem Wydziału krajowego, udzielał porady ogrodniczej w wielu ogrodach prywatnych. W zimie brał udział w powszechnych wykładach uniwersyteckich we Lwowie. W roku ubiegłym umieszczał artykuły w Rolniku, Ogrodnictwie i Poradniku ogrodniczym.

Docent dr. Bronisław Niklewski, brał udział w wycieczce naukowej do W. Ks. Poznańskiego, pracuje głównie w kierunku botaniczno-fizyologicznym nad poznaniem:

I. utlenienia wodoru przez drobnoustroje samożywne, wyniki 6-letniej pracy ogłosił w Jahrbuecher fuer wissenschaftliche Botanik 1910, pod tytułem:

1) Ueber die Wasserstoffoxydation durch Mikroorganismen.

II. Strat azotu w oborniku, prace w tym kierunku ogłosił w Centralblatt f. Bacteriologie pod tytułem:

2) Ueber die Bedingungen der Nitrification im Stallmist.

3) Przyczyny strat azotowych w oborniku w Ziemiańninie 1910.

4) Die Stikstoffverluste im Stallmist. Fuelings Landwirtsch, Ztg. 1910.

5) Obornik jako nawóz azotowy, Rolnik 1910.

III. Biologią wód słodkich okolicy Lwowa. Praca dopiero rozpoczęta. Pierwsze wyniki ogłoszone w Kosmosie 1910 pod tytułem:

6) Przyczynek do biologii stawu janowskiego. W związku z tą pracą ogłoszono w Okólniku rybackim:

7) Wody rybne ze stanowiska chemicznego.

Pracownie, zbiory i muzea w r. 1909/10.

Pracownia botaniczna: Kierownik prof. Dr. Maryan Raciborski do 30/9 1909., prof. Dr. Seweryn Krzemieniewski od 15/10 1909. Asystent: Piotr Wiśniewski.

Ogród botaniczny: Kierownik prof. Dr. Maryan Raciborski do 30/9 1909, prof. dr. Seweryn Krzemieniewski od 15/10 1909. Ogrodnik; Piotr Bąkowski. Pomocnik ogrodnika: Józef Nitka i Marek Wiczorkowski.

Ogród pomologiczny: Kierownik Dr. Władysław Kubik. Pomocnik ogrodniczy Władysław Bułdys.

Pracownia i muzeum zoologiczne: Kierownik: prof. Dr. Mieczysław Kowalewski. Asystent: Stanisław Minkiewicz.

Pracownia i muzeum zootechniczne: Kierownik: prof. dr. Karol Malsburg. Asystent: Aleksander Greiss.

Pracownia fizyczna: Kierownik: prof. adj. Kazimierz Szulc.

Pracownia chemiczna: Kierownik: prof. Dr. Jan Zawadzki, Asystent Wilhelm Staronka.

Gabinet mineralogiczny: Kierownik: Doc. prof. Dr. Józef Siemiradzki.

Pracownia rolnicza i muzeum: Kierownik: prof. Dr. Kazimierz Miczyński. Asystent: Henryk Maciejewski do 31/10 1909., Dr. Bronisław Niklewski od 1/1 1910.

Muzeum inżynieri i wiejskiej: Kierownik: prof. Kazimierz Ajdukiewicz.

Stacya meteorologiczna: Kierownik: prof. adj. Kazimierz Szulc.

Zbiory administracyjne: Kierownik: prof. Dr. Stefan Pawlik.

Zbiory do wykładów: melioracyi rolnych, leśnictwa, rybactwa, weterynaryi i anatomii zwierząt, powierzono opiece odnośnych docentów.

Biblioteka: Kurator: prof. adj. Kazimierz Szulc, bibliotekarz Józef Popowicz.

Pole doświadczalne I.: Kierownik: prof. Dr. Kazimierz Miczyński.

Pole doświadczalne II.: Kierownik: dyr. prof. Józef Mikułowski Pomorski.

Biblioteka Akademii.

W ciągu r. 1909/10 przybyło do biblioteki Akademii rolniczej w Dublanach dzieł 708, a mianowicie:

w dziale nauk fachowych	.	.	.	dzieł 299	tomów 400
" " " przyrodniczych	.	.	.	" 197	" 239
" " " społecznych	.	.	.	" 70	" 98
" " " bibliografii i rozma- itości	.	.	.	142	" 197
razem dzieł 708					tomów 934

Ogółem z dniem 1. lipca 1910, liczyła biblioteka dzieł 6223, tomów 9145.

Tak znaczny przyrost dzieł powstał wskutek wcielenia do biblioteki, Akademii biblioteki Komitetu c. k. gal. Towarz. gospodarskiego. Część tych dzieł skatalogowano w roku 1908/9, dalszą zaś część w roku 1909/10.

W ciągu roku 1909/10 otrzymywała biblioteka czasopism i roczników a mianowicie:

w dziale nauk fachowych	.	.	.	112	w tem bezpłatnie 104
" " " przyrodniczych	.	.	.	32	" " 4
" " " społecznych	.	.	.	4	" " 2
" " bibliografii i rozma- itości	.	.	.	38	" " 22
razem dzieł 186					w tem bezpłatnie 132

Pracownia rolnicza Pracownia rolnicza została uzupełniona nowymi stołami laboratoryjnymi do ćwiczeń praktycznych. Nabyto 2 wagi chemiczne i szereg drobniejszych aparatów. Muzeum kompletowało się dalej.

Pracownia botaniczna. Przez nabycie wagi chemicznej, dużego termostatu, suszarek i t. p. oraz przez rozszerzenie sieci rur gazowych i wodociągowych przystosowana została i do badań chemiczno fizyologicznych.

Pracownia chemiczna. Zakupiono kolekcję rurek spektralnych do demonstracyi widma gazów, kolekcję pokazową naczyń kwarcowych, Spintoryskop, przenośny aparat do pomiarów przewodnictwa elektrolitycznego,

Pracownia zootechniczna. W roku sprawozdawczym wzbogaconą została zbiorami wykopalisk kości zwierząt domowych z Malechowa, szkieletem świnii rachitycznej, sześciu tablicami do hodowli ogólnej, żołądkiem owcy (preparat zasuszony) i drugim preparatem w formalinie, ponadto lupą mosiężną pojedynczą, podwójną rogową, razem 4 szt. Zakupiono również 10 szt. narzędzi do autopsji, aparat fotograficzny 1) Binokular Moreau-Teique mikroskop Reicher-ta, okul. 2—4 obj. 3—5—8; tablice Rueffa (exterieur konia) i 2 tablice pomiarów bydła. Biblioteka podręczna pomnożoną została 50 książkami treści biologicznej i zootechnicznej w języku polskim, niemieckim i francuskim.

Pracownia fizyczna i stacya metereologiczna. Nabyto: Barometr normalny Wild-Fuess N. 223, Miliampermetr wraz z 3 oporami upustowemi, Voltametr gazowy, kolekcję termometrów do mierzenia temperatury wód w stawach, oraz szereg książek i map w ogólnej liczbie 11.

Pracownia i muzeum inżynierji rolniczej. Oprócz dzieł dla biblioteki podręcznej zakupiono:

Od Polikeita Pawła w Halle, przyrząd służący do sprawdzania siłomierzy i próbowania wytrzymałości materyałów na zerwanie i zgniatanie z siłą do 2.000 kg. Od Rudolfa Schwarza w Wiedniu wyciąg patent Maxim dla siły do 500 kg. Od Edwarda Kollary w Przerowie brone patent Kacafirek służącą do wybierania perzu z roli.

W bieżącym roku zostanie ukończona pierwsza część budynku, mającego służyć do pomieszczenia mechanicznej stacyi doświadczalnej. Jest nadzieja, że po wybudowaniu w roku następnym części drugiej przeznaczonej na pomieszczenie maszyn, tudzież po zaprowadzeniu wewnętrznego urządzenia w stacyi, próby maszyn rolniczych już będą mogły być przeprowadzone.

Pole doświadczalne. Z nadzwyczajnej dotacyi wybudowano budynek na zbiory z pola doświadczalnego i szkółek nasiennych, który w bieżącym roku dopiero ma być urządzony kompletnie z dodatkowej subwencyi rządowej, dla zakładu hodowli roślin. Stworzono tym sposobem początek pracowni dla hodowli nasion uprawnych.

Na polu doświadczalnym katedry uprawy roślin prowadzi się od szeregu lat rodowodową hodowlę pszenicy w kilku odmianach, otrzymanych przez skrzyżowanie Ostki galicyjskiej z angielską granatką Square head. Powstały obiecujące formy, które w roku bieżącym po raz pierwszy wysiane w normalnej uprawie polowej (1909/10) wydały plony od 26—31 q. celnego ziarna na ha, a w nadchodzącej jesieni zostaną wysiane na większą skalę na folwarku dublańskim. Będzie to krok naprzód, aby w folwarku tym z czasem zaprowadzić produkcję sprzedajną doborowego nasienia siewnego.

Ogród botaniczny. Postawiony na poziomie wiedzy przez prof. Dra Raciborskiego i będący celem zbiorowych wycieczek naukowych prowadzonych przez profesorów wyższych zakładów naukowych, nie może się rozwijać dla braku środków. Przez nowe nabytki wzbogaconym nie został, a nabytki lat poprzednich dużo ucierpiały skutkiem zupełnego zrujnowania szklarni. Potrzeba wybudowania nowych staje się coraz bardziej nagłą.

Ogród pomologiczny. Dr. Władysław Kubik objął po ustąpieniu prof. Dra Raciborskiego ogród owocowy pod wyłączny zarząd. Uporządkował go po dwuletniej pracy i wziął pod kulturę cały obszar należący do ogrodu pomologicznego. Obecnie ogród jest już z trzech stron dobrze ogrodzony i zagospodarowany; posiada bogate zbiory narzędzi ogrodniczych i wiele roślin, rozwija się coraz bardziej. Z wiosną r. 1910 usunięto stare płoty dokoła stacyi chem. roln. a na ich miejsce ustawiono nowe ogrodzenie i podpory do drzew, dzięki czemu całe otoczenie zyskało na estetycznym wyglądzie.

Zbiory leśnictwa. Zebrano obfitą kolekcję przekrojów drzewa i nasion, zakupiono kolekcję szkodliwych owadów, mapę do urządzania lasów.

Królikarnia doświadczalna. Stan królikarni doświadczalnej wynosił 21 sztuk dorosłego materyału rozplodowego i kilkanaście sztuk młodych.

Owczarnia doświadczalna. Stan owczarni doświadczalnej: sztuk starych 22 (4 barany, reszta matek) i 9 sztuk młodych.

Frekwencya uczniów.

Frekwencya uczniów w roku 1909/10 przedstawiała się następująco:

Uczęszczało uczniów:		
na rok	I.	39
" "	II.	32
" "	III.	34
Razem . . .		105

Według stanu rodziców było :

Synów	właścicieli większych posiadłości wiejskich	40
"	dzierżawców	9
"	właścicieli mniejszych	13
"	innych zawodów	43
	Razem	105

W ciągu roku wystąpiło 4-ech. Do egzaminu głównego ustnego w terminie przedwakacyjnym zgłosiło się 22 uczniów III. roku. Komisję dla egzaminu głównego składali dyrektor prof. Józef Mikułowski-Pomorski (przewodniczący), prof. Dr. Stefan Pawlik, prof. Dr. Kazimierz Mieczyński i prof. Dr. Karol Malsburg (wybrani przez Kollegium profesorów), Ks. Witold Czartoryski, Oskar Schnell i Tadeusz Langie (mianowani przez Wydział krajowy). Egzamin ten złożyli: Bagdach Stanisław, Ceratkiewicz August, Garlicki Tadeusz, Groblewski Karol, Hofman Władysław, Iwaszkiewicz Henryk z odzn., Kollatorowicz Józef, Krassowski Bohdan z odzn., Łebkowski Mieczysław, Madeyski Wincenty, Makowiecki Michał, Malczewski Stanisław, Marcinkiewicz Teodozy z odzn., Mazurkiewicz Zygmunt z odzn., Mineyko Zygmunt, Rożen Władysław, Sławiński Witold, Sykora Antoni, Szczerbowski Maryan, Wojnowski Ludwik, Zajączkowski Adam. Jednego reprobowano do terminu jesienno.

Miejsca funduszowe i stypendya W roku szkolnym 1909/10 nadano z fundacyi przeznaczonych dla uczniów Akademii rolniczej w Dublanach na podstawie dekretów Wydziału krajowego, c. k. Namiestnictwa i Komitetu c. k. gal. Towarzystwa gospodarskiego ogółem 13 stypendystów w łącznej kwocie 4460 Kor. Nadto Wydział krajowy nadał 5 uczniom całe miejsca funduszowe, 14-tu po pół miejsca funduszowego i 7 stypendyów z funduszu krajowego po 1.000 Koron.

Wycieczki. Wycieczki naukowo-rolnicze odbywały się tak jak w latach poprzednich co sobotę. Zwiedzono następujące gospodarstwa i zakłady: Brzozdowce dzierżawione przez p. Korzennego, Nowe Siolo p. Adama Obertyńskiego, Firlejówkę p. Oskara Schnella, nawadniane łąki w Sewerynce p. H. Ujejskiego, część ordynacyi Łańcuckiej J. E. Romana Hr. Potockiego, krajową szkołę mleczarską w Rzeszowie, kraj. szkołę rolniczą i gospodarstwo w Miłocinie, szkołę gospodarstwa kobiecego i szkołę koszykarską w Albigowej, wreszcie część dóbr podlowskich, klucz Kurowice J. E. Romana Hr. Potockiego. We wszystkich zakładach i gospodarstwach podejmowano uczestników wycieczki nie szczędząc zarazem wielostronnych i bardzo szczegółowych objaśnień.

Niezmiernie interesującą i pouczającą była tygodniowa wycieczka do gospodarstw w W. Ks. Poznańskim, dzięki umiejętnie ułożonemu programowi przez wybrany z grona ziemian Komitet, w skład którego weszli P. P. Julian Dziembowski z Sosnowca i Leon Pluciński z Swadzimia. Niemordowanym przewodnikiem przez cały czas pobytu Dublańczyków w Wielkopolsce był p. Julian Dziembowski.

Wycieczka rozpoczęła się zwiedzeniem muzeów i osobiwości m. Poznania, fabryki maszyn H. Cegielskiego, ogrodu zoologicznego i botanicznego. Na drugi dzień udano się do Bydgoszczy, celem zwiedzenia instytutu dla badań naukowych i przeprowadzania praktycznych doświadczeń (Kaiser Wilhelm Institut fuer Landwirtschaft) mających na oku podniesienie gospodarstwa we wscho-

dnich częściach państwa niemieckiego. Instytut wspomniany urządzony kosztem 5,000.000 Marek otwarto w lecie r. 1906. Stoi on pod naczelnem kierownictwem prof. Gerlacha, który w przemowie powitalnej objaśnił uczestnikom wycieczki cel i zadania oraz urządzenie całego instytutu.

Z Bydgoszczy udano się do Inowrocławia, skąd z delegatami. Tow. rolniczego inowrocławsko-strzebińskiego wyjechano do pobliskiej wsi Szymborza, gdzie zwiedzono cały szereg bardzo postępowo i racjonalnie urządzonych gospodarstw włościańskich. Wieczorem wycieczka była podejmowana nader gościnnie przez Towarzystwo rolnicze.

Następnego dnia wyjechano do stacyi kolejowej Amsee, skąd końmi do Węgierec i Janikowa własności p. Antoniego Dembińskiego. Gospodarstwo tamtejsze (obszar 2.600 m.) prowadzone przez właściciela, przedstawia nieznaną u nas typ bardzo intensywniej trójpółowki: ozimina, okopowe, jarzyna. Bliskość cukrowni (Janikowo), kolejka polowa, 300 mórg pięknych dwukośnych łąk, oraz znaczne bardzo użycie pasz kupnych i nawozów pomocniczych, przy znakomitej uprawie przyczyniają się do wysokich dochodów. Inwentarzem dochodowym przeważnie tam bydło. P. Antoni Dembiński, zamiłowany jak rzadko gospodarz, niestrudzenie objaśniał uczestników wycieczki o wszystkich gałęziach gospodarczych, oraz sposobie uprawy i t. p., przy objeździe pól i szczególnie w zwiedzaniu gospodarstwa. Przy niesłychanie gościnnym przyjęciu zaznaczył z zapałem P. Dembiński potrzebę wielkiej miłości zagona ojczystego, jako podstawy bytu narodowego.

Z Węgierec udano się do Sosnowca majątku p. Juliana Dziembowskiego. Tu na glebach gliniasto piaszczystych i piaszczysto gliniastych, mimo niesprzyjających warunków klimatycznych, dzięki umiejętnej uprawie roli i bardzo intensywnemu i racjonalnemu użyciu nawozów pomocniczych uzyskuje właściciel przy stosowaniu na części pól systemu swobodnego gospodarstwa bardzo pokaźne rezultaty z uprawy żyta. Obok tego druga rotacja obejmuje $\frac{1}{3}$ buraki cukrowe i ziemniaki, $\frac{1}{3}$ jarzynę, $\frac{1}{3}$ oziminę. Mierzwi się pod okopowe a więc co trzy lata. Liczba krów i trzody chlewnej ograniczona, natomiast tuczy się zimową porą 50—60 sztuk bydła przy użyciu bardzo wielkiej ilości pasz kupnych, obok wytlóków i liści buraczanych. Gospodarstwo, gdzie pracuje pług parowy (wynajmowany), charakteryzuje się tem, że robotników stałych utrzymuje bardzo ograniczoną liczbę, a od kwietnia do końca listopada zatrudnia stale 40 robotników sezonowych z Królestwa. Łąk bardzo mało. W gospodarstwie widocznym był tak w polu jakoteż i na folwarku nadzwyczajny porządek i umiejętność wyzyskania każdego kawałka ziemi. Miłe bardzo przyjęcie przez Szanownych gospodarstwa pozostawiło uczestnikom wycieczki niezatarte wspomnienie.

Po noclegu w Gnieźnie i zwiedzeniu tamże rankiem katedry, wyjechano do Miłosławia, majątku p. Józefa Kościelskiego, członka Izby Panów. Klucz miłosławski celuje hodowlą bydła rogatego (Oldenburgi) chowem koni wschodniego typu, tudzież wzorowem gospodarstwem leśnem. Po całodziennem objeżdżaniu folwarków pod przewodnictwem jeneralnego administratora p. Hoppego, miała wycieczka sposobność, dzięki nadzwyczajnej gościnności i uprzejmości Szanownego gospodarstwa podziwiać wspaniałe wzory sztuki oraz cenną bibliotekę w pałacu Miłosławskim, który jest prawdziwą ostoją i siedzibą wysokiej polskiej kultury wśród przemożnego zalewu niemieczyzny.

Nazajutrz udaliśmy się z Poznania do stacyi Elsenmuehle skąd końmi wyruszono pod przewodnictwem p. Leona Plucińskiego właściciela Swadzimia, celem zwiedzenia teje majętności. Dobra Swadzimskie składają się z Przezmirowa, Swadzimia i Sadów. Gospodarstwo swobodne, typ intensywniej trójpółowki w Swadzimiu (okopowe, jarzyna, ozimina), w Przezmirowie żyto, po życie z wsiewką seradelli. Produkcya paszy ogranicza się do małego obszaru łąk. Uprawa pługiem parowym własnym, użycie nawozów pomocniczych bardzo silne, doskonale najnowsze maszyny i narzędzia rolnicze i kolejka łącząca pośrednio gospodarstwo z Poznaniem. Inwentarzem pociagowym wyłącznie konie, obora wydojowa z powodu dobrych cen na mleko. W całym urzą

dzeniu i prowadzeniu gospodarstwa, oraz racjonalnem urządzeniu rachunkowości przebija nadzwyczajna sprężystość i celowość. Właściciel, jak tytu innych w Poznańskim, nie zasklepia się jednak we własnem wyłącznie gospodarstwie, lecz jest niezmiernie czynnym członkiem społeczeństwa na wielu polach i dba również o rozwój kulturalny i ekonomiczny ludności włościańskiej w całej okolicy. Z najnowszych instytucji w Sadach wymieniamy np. Kółko rolnicze, Tow. robotn. polsk. katol., Kółko śpiewackie, Bank ludowy w Tarnowie, Spółka „Rolnik» sklep dworski i t. p. Uczestnicy wycieczki byli podejmowani nader gościnnie, odnosząc miłe wrażenie pożytecznie spędzonego dnia

Następnego dnia wyjechano z Poznania przez Leszno do Gostynia a stąd powozami do Grabonoga, własności p. Dobrogosta Lossowa. Około 520 morgów gruntu, z czego łąki, zagajnik i t. d. zajmują przeszło 80 morgów. Ziemie orne od dobrych pszennych aż do lekkich żwirowatych od 20 lat w miarę potrzeby wydrenowane i w bardzo wysokiej kulturze. Łąki meliorowane. W gospodarstwie zaledwie kilka sztuk krów i trzody chlewnej, nawet tucz skupowanych buhajków wobec nieopłacalności ogranicza się w ostatnich latach. Od kłaczy szlachetniejszych przygodnie przechowuje się żrebaki po królewskich ogierach.

Gospodarstwo swobodne, przeszło $\frac{1}{3}$ pod okopowymi a reszta pod ożminą i jarzyną. Znaczny wysiew poplonów na zielony pognój (mieszanka poluszeki, wyki i łubinu) zapewnia bardzo dobre rezultaty dzięki umiejętnemu zorganizowaniu sił roboczych. Na lżejszych ziemiach sieje się po życie seradę jako zielony pognój pod żyto. Bardzo intensywne użycie nawozów pomocniczych (koszt równy około 18.500 Marek). W bieżącym roku nie siano zupełnie koniczyzny. Pszenicę, owies, groch, przeważną część jęczmienia oraz część żyta motyczą ręcznie. Zboża i ziemniaki (zasiewa się tylko w wysoko szlachetnych odmianach) sprzedaje się jako nasienie. Gospodarstwo sprzedaje bardzo wiele słomy prasowanej. Duszą gospodarstwa jest sam właściciel ogromnie zamiłowany, teoretycznie i praktycznie wykształcony ziemianin.

W powrotnej drodze zatrzymano się w Mydlnikach, folwarku doświadczalnym Studium rolniczego Uniwersytetu jagiellońskiego. Gospodarstwo tamtejsze dostowane ściśle do potrzeb naukowych Studium rolniczego przedstawia mnóstwo szczegółów interesujących. Prof. Rogoyski nie szczędził trudu udzielając przez cały dzień bardzo szczegółowych i pouczających objaśnień.

Dublany, we wrześniu 1910.

Prof. J. M. Pomorski

Dyrektor Akademii rolniczej w Dublanach.

Sprawozdanie Akademii rolniczej w Dublanach

za rok 1910/11.

Stan osobowy.

Kuratoria:

Delegat c. k. Rządu: **Bogumił Szeligowski**, c. k. Radca Dworu.

Delegat Wydziału krajowego: **J. E. Stanisław hr. Stadnicki**.

Delegat c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego: **Dr. Aleksander Raciborski**, zastępca **Jerzy Dobczyc Turnau.**

Kollegium profesorów Akademii rolniczej:

Przewodniczący: **Józef Mikułowski-Pomorski**, dyrektor krajowych zakładów naukowych rolniczych w Dublanach, agronom, profesor rolnictwa i chemii rolniczej, kierownik stacji doświadczalnej chemiczno-rolniczej w Dublanach, Wiceprezes Towarzystwa popierania polskiej nauki rolnictwa, członek Rady rolniczej c. k. Ministerium rolnictwa we Wiedniu, członek Zarządu głównego Towarzystwa Kółek rolniczych, członek Komitetu Towarz. Kółek Ziemian.

Kazimierz Ajdukiewicz, inżynier, profesor inżynierii wiejskiej, zastępca sekretarza Kollegium profesorów, docent c. k. szkoły politechnicznej we Lwowie i szkoły gorzelniczej w Dublanach, członek sekcji rolniczej w Komitecie c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego, kierownik Muzeum inżynierii.

Mieczysław Kowalewski, dr. filozofii, profesor zoologii i fizjologii zwierząt, kierownik Muzeum zoologicznego i pracowni zoologicznej, docent zoologii i kierownik muzeum i laboratorium zoologicznego c. k. Szkoły politechnicznej we Lwowie.

Seweryn Krzemieniewski, dr. filozofii, profesor botaniki i fizjologii roślin, docent prywatny Uniwersytetu Jagiellońskiego, współpracownik Komisji fizyograficznej i bibliograficznej Akademii umiejętności w Krakowie, kierownik pracowni botanicznej, muzeum i ogrodu botanicznego.

Karol Malsburg, dr. agr. profesor hodowli ogólnej i szczegółowej zwierząt domowych tudzież nauki żywienia, kierownik pracowni zootechnicznej, docent c. k. Politechniki we Lwowie, członek c. k. Komisji egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół rolniczych, członek sekcji hodowlanej, mleczarskiej i rybackiej c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, członek c. k. Komisji oceny remont wojskowych, współredaktor »Przeglądu weterynaryjnego i hodowlanego«.

Kazimierz Miczyński, dr. filozofii profesor rolnictwa (ogólnej i szczegółowej uprawy roślin) docent c. k. Akademii weterynaryi we Lwowie, członek

i referent rolniczy Zarządu głównego Towarzystwa Kółek rolniczych, członek sekcji rolniczej Komitetu c. k. Tow. gospodarskiego, członek Rady wykonawczej Macierzy Polskiej we Lwowie, członek c. k. Komisji egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli niższych szkół rolniczych, kierownik pola doświadczalnego i zakładu uprawy roślin, hodowli nasion i oddziału ochrony roślin.

Stefan Pawlik, dr. filozofii, profesor administracji gospodarstwa wiejskiego (wstępu do nauki rolnictwa, ekonomiki gospodarstwa wiejskiego, nauki organizacji gospodarstw, rachunkowości i szacowania dóbr ziemskich) docent c. k. Szkoły politechnicznej we Lwowie, docent szkoły gorzelniczej w Dublanach, członek komisji hist. nauk. mat. przyrodniczych Akademii umiejętności w Krakowie, członek c. k. Komisji egzaminacyjnej dla nauczycieli szkół ludowych we Lwowie, sprawozdawca c. k. Ministerstwa rolnictwa we Wiedniu, członek sekcji rolniczej, ekonomicznej i literacko-wydawniczej c. k. gal. Towarz. gospodarskiego we Lwowie, delegat drogowy Rady powiatowej we Lwowie, redaktor i wydawca kalendarza rolniczego Dublańskiego.

Zbigniew Pazdro, Dr. praw. prof. nauk społecznych, sekretarz Kolegium profesorów, docent prywatny Politechniki lwowskiej, docent kraj. Wyższej szkoły lasowej we Lwowie, członek c. k. Komisji egzaminacyjnej z nauk politycznych w Uniwersytecie we Lwowie i Komisji dla egzaminu państwowego na kursie geometrów w Politechnice we Lwowie.

Kazimierz Szulc kandydat nauk fiz. mat., profesor adj. fizyki, geografii fizycznej, meteorologii i klimatologii, kierownik pracowni fizycznej, stacji meteorologicznej i biblioteki Akademii, docent szkoły gorzelniczej w Dublanach, członek komisji fizyograficznej Akademii umiejętności w Krakowie, członek Sekcji rolniczej w Komitecie c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie.

Jan Zawidzki, Dr. filozofii, inżynier technologii, profesor chemii ogólnej, kierownik pracowni chemicznej, członek Komisji bibliograficznej Akademii umiejętności w Krakowie, korespondent Towarzystwa przyjaciół nauk w Poznaniu.

Docenci Akademii rolniczej:

Jan Barącz, Dr. medycyny, b. asystent Uniwersytetu Jagiellońskiego, lekarz zakładowy. docent higieny i nauki pomocy w nagłych wypadkach.

Tadeusz Chrząszcz, chemik technolog, profesor kierownik krajowej szkoły gorzelniczej w Dublanach, docent technologii rolniczej, docent Szkoły c. k. straży skarbowej.

Paweł Kretowicz profesor c. k. Akademii weterynaryi we Lwowie, docent nauki o ocenie wyglądu konia.

Stanisław Królikowski, magister nauk przyrodniczych, profesor c. k. Akademii weterynaryi we Lwowie, docent anatomii i weterynaryi.

Władysław Kubik, Dr. filozofii docent Wyższej szkoły lasowej we Lwowie, docent ogrodnictwa, kierownik ogrodu pomologicznego.

Bronisław Niklewski, Dr. filozofii, asystent katedry rolnictwa Akademii rolniczej w Dublanach, docent biochemii gleby.

Tadeusz Rozwadowski, starszy inżynier Wydziału krajowego, docent rybactwa.

Tadeusz Rylski, Dr. filozofii, krajowy inspektor mleczarstwa, docent technologii nabiału.

Henryk Sawczyński. Dr. praw, Rada Wydziału krajowego, docent historii i literatury polskiej.

Józef Siemiradzki, Dr. filozofii, profesor c. k. Uniwersytetu we Lwowie docent mineralogii i geologii, kierownik muzeum mineralogicznego.

Stanisław Sokołowski, leśnik dyplomowany, prof. wyższej szkoły lasowej we Lwowie, redaktor »Sylwana«, członek komisji fizyograficznej Akademii Umiejętności w Krakowie, docent leśnictwa.

Aleksander Wierzbicki, starszy inżynier biura melioracyjnego w Wydziale krajowym, docent melioracji rolnych,

Asystenci Akademii rolniczej:

Wilhelm Staronka, asystent katedry chemii.

Bronisław Niklewski, asystent katedry rolnictwa.

Stanisław Minkiewicz, asystent katedry zoologii.

Piotr Wiśniewski, do 1. listopada 1910., **Tadeusz Kołodziejczyk** od 12 grudnia 1910., asystent katedry botaniki.

Tadeusz Świeżawski, od 1/10. 1910, asystent katedry inżynieri.

Aleksander Greiss, (stypendysta) od 1/9. 1910., asystent katedry hodowli.

Zdzisław Chmielewski, (stypendysta) od 1/9. 1910., asystent katedry rolnictwa.

Zygmunt Mazurkiewicz, (stypendysta) od 1/1. 1911., asystent katedry rolnictwa.

Kapelan zakładowy: ks. **Piotr Weredyński**, wicerektor Seminarium obrz. łacińskiego.

Kancelarya Dyrekcyi:

Sekretarz: **Bolesław Wieleżyński**, przełożony obszaru dworskiego.

Kasyer: **Popowicz Józef**.

Dyetaryusz: **Zygmunt Kowalski**.

Lekarz zakładowy i kierownik apteki: **Dr. Jan Barącz**.

Prace profesorów i docentów:

Dyrektor prof. Józef Mikułowski-Pomorski na wykładach urządzanych przez Wydział doświadczalny Centralnego Towarz. rolniczego w Warszawie, miał w lutym odczyt: »O znaczeniu kolloidów dla rolnictwa« i »O nowszych prądach w dziedzinie nawożenia«. Na X. Zjeździe przyrodników i lekarzy w Krakowie referat: »O organizacyi stacyi doświadczalnych«.

Prof. Dr. Karol Malsburg ogłosił drukiem w Rozprawach i Biuletynie Krakowskiej Akademii Umiejętności: Wiadomość o nowych formach małego tura dyluwialnego (*Bos urus minimus*, n. sp.) i obszerną pracę p. t.: »Die Zellengrösse als Form- und Leistungsfaktor der landwirtschaftlichen Nutztiere«, w wydawnictwach berlińskiego Towarzystwa naukowego: Deutsche Gesellschaft für Züchtungskunde, wygłosił odczyt popularny na jesiennym Walnem Zebraniu Kamionieckiego Oddziału Towarzystwa gospodarskiego w Busku: »O wychowie cieląt«, dalej odczyt p. t. »Nowy zarządy systematyki bydła domowego« w Towarzystwie przyrodniczym im. Kopernika we Lwowie, wreszcie odczyt na Walnem Zgromadzeniu Tow.: Deutsche Gesellschaft für Züchtungskunde w Berlinie, p. t. Histobiologische Anschauung in der Züchtungskunde; nadto wygłosił dwa referaty treści zootechnicznej na X. Zjeździe lekarzy i przyrodników polskich w Krakowie.

W sierpniu i wrześniu z. r. odbył wycieczkę naukową do Niemiec, Holandyi i Belgii, brał udział w Kongresie międzynarodowym zootechnicznym w Brukseli, podczas tamtejszej wystawy światowej reprezentował tutejszą Akademię roln. na półwiekowym jubileuszu Akademii roln. w Jembloux. W maju b. r. prowadził wycieczkę naukową uczniów Akademii tutejszej na Podole i Pokucie galicyjskie, mianowicie do Klebanówki, Grzymałowa, Okna, Chorostkowa, Kolendzian, Piadyk, Podhajezyk, Zagwoździa i Jezupola oraz brał udział we wszystkich wycieczkach bliższych. W pracowni zoologicznej prowadził dalsze badania histobiologiczne a w królikarni mendlowskiej.

Prof. Dr. Kazimierz Miczyński ogłosił drukiem: Wpływ śnieci na budowę kłosów pszenicy. Roczniki nauk rolniczych 1910.

Einfluss des Staubbrennes auf die Weizenähren. Zeitschrift für das landw. Versuchswesen 1911.

Uprawa roli i roślin wydanie II. Kraków 1911.

Pogadanka o burakach. Kalendarz Kółek rolniczych, i pomniejsze artykuły w sprawach rolniczych.

Szkodniki i choroby ziemiopłodów w Galicyi 1910 r. Kraków 1911.

Brał czynny udział w tygodniowym kursie naukowo-rolniczym w Warszawie w lutym 1911 i wygłosił tam odczyty p. t.: »Nowe metody siewu i krzewienie się zbóż« i »O znaczeniu krzyżowania w hodowli zbóż.

Na Wałnem Zebraniu Towarzystwa Kółek Ziemian w Krakowie miał wykład »O uprawie zbóż metodą Demezyńskiego i Zehetmayera.

Prof. Dr. Stefan Pawlik, kierował kursem nauki gospodarstwa wiejskiego urządzonym przez c. k. Radę szkolną krajową w myśl § 19. ust. kraj. z dnia 12. czerwca 1907. dla nauczycieli szkół ludowych. Uczył tamże: o zasadach rachunkowości i zasadach szacowania gospodarstw włościańskich, o ustroju i organizacyi gospodarstw włościańskich.

Nadto przeprowadzał lekcye praktyczne w szkole ludowej w Dublanach na nauce dopełniającej, oraz odbył wycieczkę z uczestnikami kursu do Oleska na egzamin i celem zwiedzenia gospodarstwa szkolnego oraz szkółek drzewnych.

W b. r. szkolnym habilitował się w c. k. Szkole Politechnicznej we Lwowie jako docent prywatny do nauki administracyi rolnej.

W b. r. zwiedził szereg gospodarstw w Królestwie Polskiem, nadto brał udział w wycieczkach z uczniami Akademii do gospodarstw w kraju a mianowicie: Borynicz, Jasionowa, Klebanówki, Okna, Grzymałowa, Chorostkowa, Kolendzian, Piadyk i Podhajczyk.

Wydał w b. r. szereg ksiąg i wzorów do rachunkowości: ks. kontroli udoju mleka, kategornik, preliminarz gospodarski, tudzież przygotował do druku 9-te wydanie rejestru gospodarskiego. Kraków 1911.

Przeprowadził w naszym ciągu studia archiwalne do historii rolnictwa w Polsce i w Litwie, oraz przygotował do druku część podręcznika do nauki zarządu gospodarskiego.

Ogłosił drukiem w r. 1910/11:

1. Wrażenia z Wielkopolski, Kraków 1910.
2. Na marginesie »Galicyi« Dra Bujaka, Kraków 1911.
3. Kontrakt dzierżawny z XVIII. wieku, Poznań 1911.
4. Oświata rolnicza wśród włościan według projektu Horsky'ego Kraków 1911.
5. Organizacya wystaw rolniczo-hodowlanych, Kraków 1911.
6. Materyały do historii leśnictwa polskiego, Lwów 1911.
7. Kontrakty w dobrach na Litwie na przełomie XVIII. i XIX w.
8. Materyały archiwalne do historii leśnictwa polskiego. Lwów 1911.

Wygłosił odczyty:

1. O gospodarstwie w Wielkopolsce.
2. Z przeszłości Dublan.
3. Instruktarze folwarczne.
4. Technika w usługach gospodarstwa wiejskiego. W Tow. politechn. we Lwowie.
5. Robotnicy wędrowni w Niemczech.
6. Kapitalistyczny ustrój gospodarstw nowoczesnych. Wykład habilitacyjny w c. k. Szkole politechn. we Lwowie.
7. Organizacya wystaw rolniczo-hodowlanych. 45 Rada ogólna c. k. gal. Tow. gosp. we Lwowie.

Profesor Dr. Jan Zawidzki wygłosił w Poznańskim Tow. przysięgi nauk odczyt: O koloidach oraz ich znaczeniu w procesach pobierania wody przez organizmy. Ogłosił drukiem: O koloidach oraz ich znaczeniu w procesach pobierania wody przez organizmy zwierzęce. (Nowiny lekarskie 1911), 140 referatów z polskich i rosyjskich prac fizyko-chemicznych (Chemisches Zentralblatt 1910. II. i 1911. I., (referaty z polskich prac fizyko-chemicznych w wydawnictwie międzynarodowem Tables annuelles physico-chimiques.

współpracował przy czwartym wydaniu dzieła: Beilstein, Handbuch der organischen Chemie.

Profesor adjunkt Kazimierz Szulc ogłosił drukiem zestawienia i opracowania spostrzeżeń w Sprawozdaniach Komisji fizyograficznej Akademii Umiejętności w Krakowie, w Jahrbücher der Zentralanstalt für Meteorologie und Geodynamik in Wien, w Jahrbücher der Hydrographisch. Central-Bureau, w Kosmosie i w Rolniku, również obliczenie piętnastoletnich (1896—1910) spostrzeżeń w Dublanach część I. (Kosmos 1911).

Docent Tadeusz Chrzaszcz, wykładał technologię rolniczą w szkole gorzelniczej, której jest kierownikiem, dalej na kursie nauczycielskim w Dublanach, kursie urzędników c. k. Straży skarbowej w Sygniówce, kursie właścicieli gorzelní w Lwowie, kursie gorzelniczym w Warszawie.

Wygłosił odczyty na ogólnem Zebraniu Towarzystwa gospod. we Lwowie, w Towarzystwie ogrodniczym we Lwowie i oddziale Towarzystwa gospodarskiego w Tarnopolu.

Wyjeżdżał na studia naukowe do Niemiec i Król. Polskiego, celem zapoznania się z postępowaniem suszenia ziemniaków.

Ogłosił drukiem:

1. Suszenie ziemniaków w obecnej dobie, Rolnik 1911. Lwów.
2. Sprawozdanie z kontroli gorzelní. Wydawnictwo krajowej Spółki gorzelniczej 1911. Warszawa.

Przygotował do druku:

1. Podręcznik gorzelnictwa tom. I.
2. Podręcznik badania w gorzelnictwie Wyd. II.

Podał do Patentu:

1. Nowe postępowanie przy gotowaniu ziemniaków.
2. Nowy środek zapobiegający fermentacji pienistej.

Wreszcie dokonał kontroli szeregu gorzelní i innych zakładów przemysłowych, brał udział jako rzeczoznawca: dokonał licznych analiz.

Docent Ogrodnictwa Dr. Władysław Kubik, w r. 1910/11. kierował ogrodem pomologicznym, a oprócz tego, o ile pozwoliły fundusze, uprządkował ogrody dookoła Akademii. Oprócz wykładów w Akademii, wyższej szkole lasowej we Lwowie i nauki praktycznej w niższej szkole rolniczej w Dublanach, uczył ogrodnictwa w szkołach gospodarstwa domowego we Lwowie i w Pietryczach, w seminarium duchownem we Lwowie i miał kilkadziesiąt luźnych wykładów w różnych miastach Galicyi z ramienia c. k. Towarzystwa gospodarskiego, Zarządu wykładów uniwersyteckich, Towarzystwa miłośników ogrodnictwa i Towarzystwa Szkoły ludowej.

Jako członek sekcji ogrodniczej przy Komitecie c. k. Towarzystwa gospodarskiego wyjeżdżał jako delegat tegoż Towarzystwa do członków.

Swoje spostrzeżenia umieszczał w czasopismach ogrodniczych i w Rolniku.

Asystent Stanisław Minkiewicz ogłosił drukiem:

1. Przyczynę do zmienności sezonowej dwóch rozwiłitek tatrzańskich (Kosmos 1911).
2. Tymczasowe sprawozdanie z badań jezior tatrzańskich. (Sprawozdanie Komisji fizyograficznej Akademii Umiejętności w Krakowie za r. 1911), Asystent stypendysta Zygmunt Chmielewski ogłosił drukiem: Zapiski grzyboznawcze z Czarnej Hory, Kosmos 1910. Myszy polne w r. 1910/11. Odbitka z rolnika 1911.

Rosa mączna dębu. Sylwan 1910. VIII.—IX.

Śnieć i głownia. Lwów. Trucizna na myszy polne. Odbitka z Rolnika 1911.

Myszy polne. Strąkowce. Rolnik 1911.

Niektóre choroby i szkodniki roślin w maju. Rolnik 1911.

Mącznica amerykańska agrestu. Rolnik 1911.

Jak można wytępić myszy polne. Przewodnik Kółek rolniczych 1911.

W tygodniku rolniczym, Kraków 1911 ogłosił:
Zdziebelnik pszenicy i niezmiarka. W sprawie bajcowania pszenicy.
Polne myszy. Tępienie polnej gorzycy. W sprawie bajcowania zboża.
Myszy polne. Rdze zbożowe. Kędzierzawka ziemniaków.
Mucha heska. Mącznica amerykańska agrestu.
Zaprawianie ziarna przeciw śnieci i głowni. Tyg. roln. Wilno.
Rdze zbożowe. Tyg. roln. Wilno.
Wpływ formaldehydu na kiełkowanie ziarna. W druku.
Asystent Dr. Bronisław Niklewski, ogłosił drukiem:
1. »Straty azotu w oborniku«. Ziemiańin 1910.
»Die Stickstoffverluste des Stallmistes«.
Fühlings Landw. Zeitschrift 59 B. 1910 Jahrgang H. 21.
2. »Ueber die Wasserstoff oxydation durch Mikroorganismen«. Jahrb.
f. wiss. Botanik B. 48. 1910.
Praca habilitacyjna.
3. »Badania bakteryologiczne w zastosowaniu do poznania właściwo-
ści gleby«.
Wykład wygłoszony na X. Zjeździe lekarzy i przyrodników w Krako-
wie 1911. Referat w »Centralblatt f. wiss. Bakteriologie (w druku).

Pracownie, zbiory i muzea w r. 1909/10.

Pracownia botaniczna: Kierownik prof. Dr. Seweryn Krzemienie-
wski. Asystent Piotr Wiśniewski do 1. listopada 1910, Tadeusz Kołodziejczyk
od 12. grudnia 1910.

Ogród botaniczny: Kierownik prof. Dr. Seweryn Krzemieniecki.

Ogrodnik: Piotr Bakowski, Pomocnik ogrodnika: Józef Nitka do
1/8 1911, Dmytro Koleba od 1/4 1911. i Marek Wiczorkowski.

Ogród pomologiczny: Kierownik Dr. Władysław Kubik. Pomocnik
ogrodniczy: Stanisław Biedroński.

Pracownia i muzeum zoologiczne: Kierownik prof. Dr. Mieczysław
Kowalewski, asystent: Stanisław Minkiewicz.

Pracownia i muzeum zootechniczne: Kierownik prof. Dr. Ka-
rol Malsburg, asystent: Aleksander Greiss.

Pracownia fizyczna: Kierownik prof. adj. Kazimierz Szulc.

Pracownia chemiczna; Kierownik prof. Dr. Jan Zawadzki, asys-
tent Wilhelm Staronka.

Pracownia rolnicza i muzeum: Profesor dr. Kazimierz Miczyń-
ski, asystent Dr. Bronisław Niklewski.

Zakład doświadczalny uprawy roślin i hodowli nasion:
Kierownik prof. Dr. Kazimierz Miczyński. Asystent (stypendysta) Zygmunt
Mazurkiewicz.

Oddział ochrony roślin: Kierownik prof. Dr. Kazimierz Miczyń-
ski. Asystent (stypendysta) Zdzisław Chmielewski.

Gabinet Mineralogiczny: Kierownik docent prof. Dr. Józef Sie-
miradzki.

Muzeum inżynierii wiejskiej: Kierownik prof. Ajdukiewicz.
Asystent Tadeusz Świeżawski od 1. października 1910.

Stacya meteorologiczna: Kierownik prof. adj. Kazimierz Szulc.

Zbiory Administracyjne: Kierownik prof. Dr. Stefan Pawlik.

Zbiory do wykładów melioracji rolnych, leśnictwa, rybactwa, wetery-
naryi i anatomii zwierząt, powierzono opiece odnośnych docentów.

Biblioteka: Kurator prof. adj. Kazimierz Szulc, bibliotekarz Józef
Popowicz.

Pole doświadczalne I. Kierownik prof. Dr. Kazimierz Miczyński.

Pole doświadczalne II. Kierownik dyr. prof. Józef Mikułowski-
Pomorski.

Biblioteka Akademii.

W ciągu roku 1910/11 przybyło do biblioteki Akademii rolniczej w Dublanach dzieł 134 a mianowicie:

w dziale nauk fachowych . . .	dzieł 64 tomów 78
" " przyrodniczych . . .	" 28 " 94
" " społecznych . . .	" 24 " 41
" bibliografii i rozmaitości . . .	" 18 " 30
razem dzieł 134	" 243

Ogółem z dniem 1. lipca 1911 liczyła biblioteka dzieł 6357, tomów 10.412.

W ciągu roku 1910/11 otrzymała biblioteka czasopism i roczników, a mianowicie:

w dziale nauk fachowych . . .	42 w tem bezpłatnie 10
" " przyrodniczych . . .	20 " " 4
" " społecznych . . .	4 " " 1
" bibliografii i rozmaitości . . .	10 " " —
razem.	76 w tem bezpłatnie 15

Zakład doświadczalny uprawy roślin i hodowli nasion. Z początkiem roku 1911 otworzonym został przy Katedrze rolnictwa Zakład uprawy roślin i hodowli nasion z oddziałem ochrony roślin, uposażony na razie w 2 stypendystów. Wskutek tego objęła Katedra rolnictwa w swoją ingerencyę doświadczania polowe z odmianami roślin prowadzone dotąd w kraju przez Stacyę botaniczno-rolniczą we Lwowie — przy pomocy środków dostarczanych częściowo przez c. k. Towarzystwo gospodarskie. Działalność tego działu dopiero rozpoczęto i urządzono szereg doświadczeń porównawczych ze zbożami jaremi i ziemniakami i roślinami pastewnymi w kilkunastu miejscowościach kraju.

Kierownictwo naukowe hodowli zbóż spoczywa jak dotąd w rękach profesora. Na polu doświadczalnym w Dublanach prowadzi się dalej badania nad kwestyami krzyżowania odmian roślin uprawnych, tudzież metodyczną hodowlę pszenicy, jęczmienia i żyta, rozpoczęto również prace nad koniczyzną czerwoną, celem wytworzenia odrębnych wartościowych dla pewnych warunków ras. Nadto prowadził profesor Micyński naukową kontrolę hodowli i reprodukcji zbóż nasiennych u tych producentów, którzy się pod kierownictwo katedry uprawy roślin własnowolnie poddali.

Należą tu mianowicie następujące hodowle:

1) Rodowodowa hodowla zbóż w Mikulicach p. Jerzego Turnaua (pszenica, żyto, jęczmień, owies w kilku odmianach).

2) Hodowla zbóż w Zaborzu p. Zygmunta Łączyńskiego (pszenica, owies, jęczmień).

3) Wiśniowa p. Jana hr. Mycielskiego (owies miejscowy podkarpacki — rozpoczęto chów rodowodowy).

4) Podhorce p. Juliana br. Brunickiego (rozpoczęto rodowodową hodowlę owsa rychlika t. zw. tatrzańskiego, jęczmienia 6-cio rzędowego. pszenicy jarej).

5) Objęto kontrolę naukową hodowli zbóż nasiennych p. Adama Ożarskiego w Boryniczach.

6) Nadto poza granicami Galicyi prowadził naukową kontrolę hodowli zbóż w Chyżnikach pod Ostropolem w gub. Wołyńskiej p. Apollona Łozińskiego.

Pracownia rolnicza. Nabytki ważniejsze: Urządzenie do badania chorób roślin, jako to: nowy mikroskop Reicherta, termosta, autoklaw Chamberlanda i szereg drobniejszych urządzeń do ćwiczeń.

Pole doświadczalne. Przybyło 4 betonowe lysimetry, na razie przeznaczone do badań nad rozwojem planktonu w wodach stojących.

Dokończono urządzenia szpichlerzyka i szop, służących do celów hodowli i uszlachetniania roślin.

Wykonano doświadczenia z różnymi sposobami uprawy żyta i jęczmienia, z całym szeregiem odmian zbóż i ziemniaków i t. p. Uczniowie Akademii z r. II. i III. w ciągu lata byli pomocnymi przy pracach na polu doświadczalnym.

Oddział ochrony roślin przy katedrze rolnictwa. Działalność oddziału zaczęta dnia 1. sierpnia 1910 podzielić należy na trzy części: Pierwsza informacyjna ma na celu z jednej strony informowanie rolników o pojawieniu się chorób i szkodników roślin uprawnych, z drugiej zaś zbieranie wiadomości o nich. Druga część pracy obejmuje załatwianie zapytań i udzielanie porad Trzecia zaś jest doświadczalno-naukowa.

Informacyjny dział pracy obejmował zbieranie wiadomości o chorobach i szkodnikach w kraju zapomocą ankiet i zapytań oraz obznajomienie rolników tak z otrzymanymi wynikami jak i pojawiającymi się chorobami i środkami zaradczeimi przeciw nim. Rozesłano np. cztery kwestyonaryusze z zapytaniami a mianowicie w sierpniu 1910 do rolników w całym kraju z prośbą o podanie spostrzeżeń o chorobach i szkodnikach w r. 1910. W styczniu 1911 r. ogłoszono w czasopismach rolniczych i rozesłano do Rad Oddziałów c. k. Towarzystwa gospodarskiego odezwy dotyczące się nadsyłania wiadomości o przechowaniu się ziemniaków przez zimę.

W marcu 1911 rozesłano kwestyonaryusz zawierający pytania o przezimowaniu ozimin, o stan myszy i szkody przez nie wyrządzone.

W czerwcu zaś 1911 zapytania dotyczące się najważniejszych chorób i szkodników roślin uprawnych wraz z krótkim ich opisem. Odpowiedzi otrzymano ogółem 289, okazów 25.

Wyniki tych okólników zebrano w broszurach wydanych nakładem oddziału a mianowicie: Wynik kwestyonaryusza z sierpnia 1910 w broszurze prof. Dra K. Miczyńskiego: Szkodniki i choroby ziemiopłodów w r. 1910 w Galicyi — a wyniki kwestyonaryusza z marca 1911 w broszurze Z. Chmielewskiego pt.: Myszy polne w r. 1910/11. Następne zostaną później opracowane.

Dla otrzymania szczegółowych relacji z jak największej ilości miejsc w kraju zwrócił się Oddział do Prezydium c. k. Namiestnictwa z prośbą o polecenie Starostwom donoszenia oddziałowi o pojawiających się chorobach i szkodnikach, oraz do Wydziału krajowego z prośbą o polecenie Radom powiatowym nadsyłania relacji z poszczególnych gmin. Wydział krajowy wydał rozporządzenie to dnia 2. maja b. r. L. 56.166. Odpowiednie zarządzenie wydało również i c. k. Namiestnictwo. Na skutek tych rozporządzeń otrzymał Oddział relacje tylko z 12 powiatów, Wydział powiatowy w Kołomyi a także w Brzesku i Żółkwi nadesłał wszystkie relacje poszczególnych gmin, co jest materiałem bardzo cennym. Inne Wydziały powiatowe ograniczyły się do krótkich sprawozdań. Oprócz tego nadeszły od 11 Zwierzchności gminnych prośby o poradę.

Czynność powiadamiania rolników o chorobach i szkodnikach roślin uprawnych skuteczniał Oddział ochrony roślin częściowo przez własne publikacje, częściowo przez artykuły umieszczone w pismach rolniczych. Oddział wydał mianowicie broszurki prof. Dra Kazimierza Miczyńskiego p. t.: »O zaprawianiu nasienia przeciw głównej pszenicy i jęczmienia« — i Z. Chmielewskiego: »Śnieć i głównia«. Artykuły zaś umieszczano przeważnie w »Rolniku« i »Tygodniku rolniczym«.

Udzielanie porad przedstawia się następująco: Ogółem udzielono porad 84, z czego chorób roślin było 35, szkodników zaś 42. W sprawie tępienia chwastów udzielono 4 porady a także 3 opinie o preparatach służących do ochrony roślin. — Do zbóż odnosiło się porad 25, największa ilość tyczyła się głównej i śnieci oraz muchy heskiej i niezmiarki, w chorobach roślin okopowych udzielono porad 15 przeważnie o zarazie ziemniaczanej, drutowcach i zgorzeli. — O drzewa i krzewy owocowe zapytywano 11 razy głównie zaś o mącznicę amerykańską agrestu. Porad w chorobach innych roślin uprawnych udzielono 12, jak n. p. w sprawie czerni chmielowej, strąkowców na bobie i t. p. O truczynach na myszy wydano opinie i rady w 12 wypadkach.

Odczytów wygłoszono trzy, a mianowicie stypendysta oddziału Z. Chmielewski wygłosił odczyt o tępieniu polnych myszy w Bohorodeczanach dnia 23/4

1911, na tenże temat w Przemyśle dnia 29/5 b. r., na Walnem Zgromadzenia Oddziału c. k. Towarzystwa gospodarskiego, oraz w Chrzanowie dnia 20/4 b. r. na zebraniu członków tamt. Towarzystwa rolniczego okręgowego o najważniejszych szkodnikach i chorobach roślin uprawnych. Dnia 17/7 b. r. udał się p. Chmielewski do Wadowic na wezwanie tamtejszej gminy w celu obznajomienia ludności z środkami tępienia szczenia ziemnego, który tam groźniej wystąpił, oraz dla skonstatowania rozmiarów szkody wyrządzonej przeważnie w ziemniakach.

Dział doświadczalno-naukowy obejmuje następujące prace: wspomniane już powyżej broszury, oraz doświadczenia przeprowadzone tak w laboratorium jak i w polu, a mianowicie doświadczenia z truciznami na myszy w polu, wykonane na żywych myszach w klatkach. Zbadano następujące preparaty: »Toxol« i pszenicę strychninową z fabryki »Tlen« we Lwowie, pszenicę i owies strychninowy z drogueryi Mikolascha we Lwowie, owies strychninowy z fabryki Töröka w Budapeszcie, pszenicę strychn. z apteki w Bóbrce, Brzeżanach, Gródku jag., pigułki fosforowe z aptek w Bursztynie, Gródku jag. i Kozłowie. Wyniki badań zawarto w broszurze p. t. »Trucizny na myszy polne« — przez Z. Chmielewskiego obejmującej doświadczenia z truciznami strychninowymi.

Na polu doświadczalnym katedry rolnictwa w Dublanach wykonano doświadczenia nad zaprawianiem pszenicy przeciw głowni i śnieci, najrozmaitszymi środkami i metodami a wyniki zostały w »Tygodniku roln.« opublikowane. Podobne doświadczenia wykonano w majątku Rozwierzany (pow. Przemyski) głównie dla zachęcenia okolicznej ludności do zaprawiania nasienia. Na polach doświadczalnych w Dublanach wykonano także doświadczenia z wpływem nawożenia na powstawanie plamistości miąższu ziemniaków.

Wyniki będą wiadome dopiero po zbiorze ziemniaków.

Wykonano również cały szereg prób ze środkami na mącznicę ameryk. agrestu, turkucie i t. p. Oprócz tego kierowano niektórymi pracami na polach folwarku w Dublanach, jak truciem myszy i t. p. W maju zaś zajęto się niszczeniem chrząszczy majowych, których zebrano ogółem 2224 litry.

Stypendysta Oddziału p. Z. Chmielewski przeprowadził nadto badania nad wpływem formaldehydu na kiełkowanie nasion zbóż a wyniki ich zebrane w rozprawie p. t. O wpływie formaldehydu na kiełkowanie ziarna, są obecnie w druku w »Rocznikach nauk rolniczych«.

Muzeum Oddziału zwiększa się ciągle preparatami formalinowymi, mikroskopowymi i okazami zielnikowymi.

Dziennik korespondencji wykazuje listów wysłanych 1711, otrzymanych zaś 462.

Pracownia botaniczna. Nabyto dwa mikroskopy do ćwiczeń i pompę rtęciową, powiększono zbiory muzealne eksikatami otrzymanymi w drodze daru oraz uzyskanymi od Stacyi botaniczno-rolniczej we Lwowie.

Pracownia chemiczna. Kupiono spektroskop binokularny Wattsa oraz szereg drobniejszych przyrządów. Do biblioteki pracowni zakupiono Grell'a Chemische Annalen oraz skompletowano Ostwalda Lehrbuch der allgemeinen Chemie.

Pracownia zootechniczna i zbiory hodowlane z powodu braku miejsca nie mogły być ani należycie rozszerzone ani uporządkowane. Uzupełniono je więc w roku bieżącym tylko licznymi przyrządami do ćwiczeń i badań mleczarskich i wieloma tabelami zootechnicznymi, zaś bibliotekę podręczną szeregiem dzieł naukowych.

W pracowni odbywały się z uczniami ćwiczenia zootechniczne i mleczarskie.

Pracownia fizyczna i Stacya meteorologiczna. Nabyto: przyrząd według Hilgersa do demonstrowania zasady zachowania energii, przyrząd rotacyjny według Prantla, od Stacyi botaniczno-rolniczej we Lwowie, (Lw: 97064/10) otrzymano pyrhelimetr Angströme'a oraz miliampermetr odnośny. Dalej nabyto stół rysunkowy składany, cylinder stalowy do gazów komprimowanych.

Muzeum i pracownia mechaniki rolniczej. Do biblioteki podręcznej przy-

było 12 dzieł większych oraz w dalszym ciągu prenumerowane dzieła i czasopisma.

Zbiory powiększone zostały przez zakupienie siewnika Kurza, podskibnika Cerniki, kartoflarki Queguera.

Bibliotekę powiększono 29 dziełami treści technicznej.

W roku ubiegłym ukończono budynek dla stacyi mechanicznej doświadczalnej a obecnie wyprowadza się halę maszyn. Po urządzeniu wewnętrznym powyższych budynków zostanie uruchomiona stacya mechaniczna.

Ogród botaniczny. Założono nową grupę miedzanów rastowych oraz chwastów, uzupełniono kolekcję porzeczek. kolekcję traw przeniesiono na nowe miejsce i wysiano bardzo wiele roślin strączkowych, celem uzyskania doboru dla stałej hodowli.

Materyału hodowanego w szklarniach nie kompletowano, wskutek tego, że budynki szklarniane zupełnie zrujnowane nie chronią już roślin od zimna.

Ogród pomologiczny. Na mocy zezwolenia Wydziału krajowego pozostaje pod zarządem Dra Kubika.

Frekwencya uczniów,

Frekwencya uczniów w roku 1910/11 przedstawiała się następująco:

Uczęszczało uczniów:		
na rok	I.	35
" "	II.	36
" "	III.	31
Razem . . .		101

a w tem pozostato z roku 1909/10	67
przyjętych w roku 1910/11	35
Razem	102

Według stanu rodziców było:

Synów właścicieli większych posiadłości wiejskich	35
„ dzierżawców	11
„ właścicieli mniejszych	18
„ innych zawodów	38
Razem	102

W ciągu roku wystąpiło 11. Do egzaminu głównego ustnego w terminie powakacyjnym 1910 i przedwakacyjnym 1911 zgłosiło się 30 uczniów III. roku, z tych jednego reprobowano do terminu powakacyjnego.

Komisję do egzaminu głównego składali dyrektor profesor Józef Mi-kułowski-Pomorski (przewodniczący), prof. Dr. Stefan Pawlik, prof. Dr. Kazi-mierz Miczyński i prof. Dr. Karol Malsburg (wybrani przez Kollegium profe-sorów), Oskar Schnell, Tadeusz Langie i Dr. Maryan Lisowiecki (mianowani przez Wydział kraj.).

Egzamin ten złożyli: Borowski Ludwik, Hr. Hutten-Czapski Franciszek z odzn., Dębicki Maryan, Dr. Grabski Feliks, Górski Józef, Gumowski Jan, Imiela Andrzej, Janikowski Tadeusz, Kaczyński Adam, Klimczycki Witold, Kwieciński Artur, Kulczycki Janusz, Kuliński Jan, Lesiewski Stanisław, Le-wandowski Władysław, Mikołajczyk Andrzej z odzn., Milewski Stanisław, Nie-siołowski Zygmunt, Orłoś Władysław, Poklewski-Koziół Józef, Rykowski Bole-sław, Sielużycki Konstanty, Śliwinski Jan, Sobański Witold, Terlecki Jan, Vor-brodt Tadeusz, Wejss Romuald, Wieszczyński Zygmunt, Zawadzki Tadeusz i Zintel Jan z odzn.

Miejsca funduszowe i stypendya W roku szkolnym 1910/11 nadano z fun-dacyi przeznaczonych dla uczniów Akademii rolniczej w Dublanach na pod-

stawie dekretów Wydziału krajowego, c. k. Namiestnictwa i Komitetu c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego ogółem 10 stypendyów w łącznej kwocie 3.985 K. Nadto Wydział krajowy nadał 6 uczniom całe miejsce funduszowe, 12 po pół miejsca funduszowego i 2 stypendya z funduszu krajowego po 1.000 K.

Wycieczki naukowe. W r. 1910/11 odbywały się — jak corocznie — w maju sobotnie mniejsze wycieczki naukowe z udziałem 3 profesorów nauk zawodowych i zazwyczaj około 30 słuchaczy z II. i III. roku Akademii — a ponadto przedsięwzięto dłuższą wycieczkę główną na Podole i Pokucie galicyjskie, trwającą dni 9.

I tak: dnia 6. maja do Rzeźni miejskiej we Lwowie, gdzie pod przewodnictwem profesra hodowli oraz miejscowego personelu weterynaryjnego zwiedzono wszystkie poszczególne jej zakłady.

Dnia 13. maja do dóbr Ordynacji hr. Stanisława Mycielskiego w Boryniczach ze współudziałem 3 profesorów i 32 uczni Akademii. Zwiedzono tam pod przewodnictwem hr. Ordynata i dyrektora dóbr p. Adama Ożarowskiego cztery wzorowo zagospodarowane folwarki, w własnej pozostające administracji, z których dwa posiadają gorzelnie, jeszcze podówczas w ruchu będące — dalej hodowlę zbóż nasiennych, pola, łąki i pastwiska sztuczne.

Z gospodarstwa hodowlanego bardzo racjonalnie prowadzonego najwięcej zwróciła uwagę ładna i należyte już wyrównana obora zarodowa bydła (czystej krwi) simentalского wraz z doskonałym przychowkiem byczków, dalej 33 świeżo importowanych cieliczek fryzyjskich i wzorowo urządzona chlewnia. Wreszcie obiecująca stadninka koni roboczych i na wielką skalę prowadzony chów drobiu w Ostrowie. Wielce były też interesującymi demonstracye z nowymi maszynami rolniczymi w ruchu.

Dnia 20. maja do majątku p. Feliksa Gniewosza w Jasionowie, celem zwiedzenia przede wszystkim bardzo dużego racjonalnie prowadzonego gospodarstwa pastwiskowego na przestrzeni około 300 morgów nowo założonych pastwisk na karczunkach położonych wprost uroczą wśród lasów na stokach wzniesienia Gołogór-Woroniaków. System chowu bydła i świń rokujący jak najlepsze wyniki tak co do dzielności użytkowej, jak i co do zdrowotności zwierząt — znalazł w Szanownym właścicielu Jasionowa gorliwego propagatora i może świecić przykładem dla innych hodowców we wschodniej części naszego kraju. Zwiedzono nadto jeszcze gorzelnię wraz z oborą opasową, dużą serkarnię dla wyrobu serów simentalских, 50 morgów kultur pomologicznych, stadninę, w której chowają także konie zimnokrwiste i t. p.

Wycieczka główna odbywała się w czasie od 26. maja do 3. czerwca włącznie pod przewodnictwem prof. Dra Malsburga a z uczestnictwem 3 profesorów nauk zawodowych, jednego asystenta i 24 słuchaczy Akademii.

Zwiedzono majątki następujące:

Klebanówkę i Jackowce, p. Tadeusza i Aleksandra Fedorowiczów w powiecie zbaraskim — z wzorową uprawą roli (około 2.000 morgów), znakomitym chowem koni użytkowych wysokiej krwi, renomowaną oborą zarodową bydła simentalского, chlewnię czystej krwi yorkshireów i owczarnię oxfordshiredownów.

Grzymałów, kompleks dóbr podolskich na folwarkach hr. Pinińskich w powiecie skałackim, administrowany przez b. dublańczyka p. I. Małeckiego. Zwiedzanie tego ze wszech miar interesującego majątku trwało dwa dni — i było nadzwyczaj pouczające z tego zwłaszcza względu, że natrafiliśmy tu na okres przejściowy z dawnej gospodarki ekstenzywnej do systemu intensywnego a pod każdym względem postępowego i racjonalnego — mimo dość trudnych warunków miejscowych roboczych i klimatycznych. Oprócz wzorowych zupełnie nowych na kilku folwarkach budynków gospodarskich i gorzelń, znakomitej uprawy gleby i bardzo starannej rachunkowości gospodarskiej — widoczne tam były także dodatnie już wcale wyniki usiłowań na polu podniesienia chowu bydła i koni roboczych.

Z Grzymałowa udano się jeszcze wskutek uprzejmego zaproszenia p. Władysława Fedorowicza do majątku jego w Oknie, gdzie tenże objaśniał oso-

biście uczestników naszej wycieczki o geologicznych, florystycznych i faunicznych właściwościach Miodoborów na uroczysku tamtejszym zwanym »Ostrą Skalką«, zaś we dworze oprowadzał po cennych swych zbiorach archeologicznych i etnograficznych. W kancelaryi administracyjnej wglądnięto nadto w sposób prowadzenia ksiąg gospodarskich tamtejszych a w ogrodzie oglądano bardzo cenne okazy roślin ozdobnych i t. p.

Z Grzymałowa udano się końmi do Chorostkowa, Ordynacyi p. Stanisława hr. Lewickiego - Siemieńskiego — celem zwiedzenia tamtejszej stadniny koni pełnej i pół krwi orientalnych, największej w kraju. Dzięki uprzejmości hr. Ordynata i panów z tamtejszego zarządu dóbr oglądaliśmy tam wspaniałą stajnię pepinierów i koni użytkowych pałacowych wraz z bardzo bogatą masztarnią, nadto pnie, kilkadziesiąt kłaczy i kilkaset sztuk przychowku stadniny ordynackiej, rozmieszczonych w poszczególnych stadach na stepie.

Z Chorostkowa również końmi — udaliśmy się na Kopyczyńce do Kolendzian, dużego majątku o rzadkim dotąd u nas typie rolniczo-przemysłowym p. Ludwika Horodyskiego w powiecie Czortkowskim. Tu zwiedzono wzorowo urządzone liczne zakłady przemysłowe jak młyn, fabrykę drożdży, gorzelnię rolniczą i przemysłową, suszarnię ziemniaków, wreszcie mleczarnię i serkarnię — a nadto ogromną oborę wydojową opasową (200 krów), park, folwark i gospodarstwo rolne wraz z bardzo postępowo założoną buchalterią dla tych przedsiębiorstw.

W drodze do Podhajczyk na Pokuciu wstąpiliśmy do Piadyk pod Kołomyją celem obejrzenia tamtejszej zarodowej obory gminnej bydła simentalskiego, gdzie zwłaszcza u wójta, a także u innych właścicieli oglądaliśmy wspaniałe wprost rezultaty hodowli tamtejszej, prowadzonej z wielkiem zamiłowaniem i widocznem znanstwem.

W Podhajczykach, bardzo pięknym majątku p. Mikołaja Łukasiewicza położonym w znakomitej glebie pokuckiego czarnoziemu, zwiedziliśmy głównie tamtejsze wspaniałe gospodarstwo hodowlane, więc znaną zaszczytnie stadninę koni orientalnych, mimo swej wielkiej szlachetności — roślących i wytrzymałych, Dalej oborę bardzo dorodnego bydła i owce rasy siedmiogrodzkiej.

Wycieczka przedsięwzięta z Kołomyi na Delatyn, Jaremcze, Mikuliczyn i Tatarów — w poprzek pasma Beskidu Lesistego aż do Kőrösmező po stronie węgierskiej — z powrotem na Nadwórnę do Stanisławowa nastąpiła uczestnikom wycieczki sposobność do przyjrzenia się choćby pobieżnego krajobrazowi naszych gór karpackich z tamtejszą pastoralną hodowlą bydła i owiec.

W Zagwoździu, wzorowo gospodarowanym majątku p. Mieczysława Brykczyńskiego pod Stanisławowem, oglądano przedewszystkiem tegoż obie obory zarodowe czystej krwi i półkrwi bydła simentalskiego, z których pierwsza zwłaszcza może niema równej sobie w kraju. Nadto obejrzano jałownik na pastwisku pod lasem, okopywane właśnie kultury buraków cukrowych na drenowanych polach, nie wielką, ale doborową stadninę, konie folwarczne i cugowe użytkowe, wzorowo utrzymywany skład narzędzi i maszyn rolniczych — i wreszcie renomowaną chlewnię yorkshirów.

Ostatnim etapem wycieczki był Jezupol, majątek naddniestrzański p. Władysława hr. Dzieduszyckiego, znany powszechnie ze swej stadniny koni pełnej krwi orientalnych, wywodzących się ze słynnego stada Jarczowieckiego ś. p. Juliusza hr. Dzieduszyckiego. Obecnie przebywają tam nadto matki ze stad orientalnych ks. Witolda Czartoryskiego w Pelkiniach i z Zarzecza, majątku należącego do Ordynacyi poturzyckiej, tak, iż podobnej kolekcji najwspanialszego materiału rozplodowego orientального nigdzie indziej w kraju napotkać by nie można. Nadto wśród ogierów tamtejszych widzieliśmy trzy oryginalne importy z pustyni zakupione przed dwoma laty w Indyach odznaczające się szlachetnością, pięknym wyglądem i nienaganną budową.

Kończąc krótkie sprawozdanie o tegorocznych naszych wycieczkach naukowych poczuwamy się do miłego obowiązku wyrażenia serdecznego podziękowania i prawdziwie szczerzej wdzięczności ze strony wszystkich uczestników tych wycieczek oraz Dyrekcyi Akademii, tym wielce szanownym PP. Właści-

cielom ziemskim oraz ich zastępcom, którzy nie tylko nad wyraz gościnnie przyjmować nas raczyli, ale nadto nie skąpili swych trudów i usiłowań, abyśmy z pobytu na ich gospodarstwach odnieśli jak największe korzyści naukowe i praktyczne.

Kurs nauki gospodarstwa wiejskiego dla nauczycieli szkół ludowych.

W b. r. szkolnym zorganizowała c. k. Rada szkolna krajowa po raz wtóry przy tut. Akademii rolniczej całoroczny kurs nauki gospodarstwa wiejskiego dla nauczycieli szkół ludowych, chcących się kształcić na kierowników dopełniających kursów rolniczych.

Z 160 nauczycieli, ubiegających się o przyjęcie na kurs powołano 20, w myśl ustawy krajowej przeważnie z powiatów, w których dopełniających kursów rolniczych jeszcze nie zorganizowano. Kierował kursem prof. Dr. Pawlik, prelegentami byli profesorowie, docenci i asystenci zakładów naukowych w Dublinach.

Uczestnicy kursu złożyli w ciągu roku szkolnego 340 egzaminów kolokwialnych z poszczególnych przedmiotów. Z tej liczby uzyskało postęp bardzo dobry z odznaczeniem 46, bardzo dobry 132, dobry 151, dostateczny 11. Lekcje praktyczne przeprowadzono w szkole ludowej w Dublinach. Nadto urządzono wycieczkę w celu zwiedzenia szkółek i ogrodu szkolnego w Olesku, gdzie również odbył się egzamin na tamtejszym kursie sadowniczym. Prócz tego wycieczki do mleczarni i ogrodów we Lwowie i okolicy.

Wszyscy uczestnicy kursu przedłożyli, jako prace pisemne domowe, opisy stosunków gminnych i opisy gospodarstw włościańskich. Opisy te metodycznie opracowane na podstawie wskazówek i pouczeń, podanych przez prowadzącego kurs, po odpowiedniej redakcyi będą ogłoszone drukiem, jako dodatek do dziennika urzędowego, wydawanego przez Radę szkolną krajową.

Do egzaminu końcowego z nauki gospodarstwa wiejskiego przystąpili wszyscy kandydaci. Egzamin odbył się z końcem lipca b. r. przed specjalną komisją, w skład której weszli: Prof. Dr. Ciesielski jako przewodniczącą, insp. Dr. Michał Kociuba i prof. Pawlik. Sekretarzem Komisji był Dyr. Piórkiewicz.

Egzamin zaszczylił obecnością swoją JW. Wiceprezydent R. szk. kr. Dr. Ignacy Dembowski, prócz tego przesłuchiwał się egzaminowi w znacznej części Dyr. M. Pomorski. Uzdolnienie bardzo dobre uzyskało 16, dobre 4 kandydatów. Wyniki egzaminów kolokwialnych i egzaminu końcowego świadczą o rzetelnej pracy uczestników kursu i wielkiem zamiłowaniu do nauki a zachowanie ich w ciągu całego pobytu w Dublinach było chlubnem w całym tego słowa znaczeniu.

W ciągu roku szkolnego odbywały się liczne lustracje kursu. Z ramienia c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty lustrował kurs sekretarz ministeryalny Dr. Longin Karol Womela, z Rady szkolnej krajowej Wiceprezydent Dr. I. Dembowski, nadto kilkanaście razy inspektor Dr. M. Kociuba.

Szereg instytucyi jako to: Towarzystwa rolnicze, Zakład doświadczałny w Krakowie i t. d. wspierały kurs darami dzieł i publikacyi, któremi obdzielono uczestników kursu.

Zainteresowanie wśród społeczeństwa kursem było w b. r. znaczne — świadczyły o tem zgłoszenia szeregu instytucyi oświatowo rolniczych o kandydatów na różne stanowiska przy Towarzystwach rolniczych i t. p.

Dublany, we wrześniu 1911.

Dr. K. Miczyński w. r.
Dyrektor Akademii rolniczej w Dublinach.

SPRAWOZDANIE

krajowej niższej szkoły rolniczej w Dublanach
za rok 1910/11.

Skład grona nauczycielskiego :

- 1 Józef Mikułowski-Pomorski, dyrektor.
- 2 Ks. Piotr Weredyński, wicerektor seminaryum duchownego obrz. łac. we Lwowie, udziela nauki religii obrz. rzym. kat.
- 3, Ks. Włodzimierz Konowalec, proboszcz parafii Malechów, udziela nauki religii obrz. gr. kat.
4. Jan Profic, nauczyciel fachowy i zarządzający internatem, udzielał nauki hodowli, mleczarstwa, zarządu, ustaw rolnych, rachunkowości, chemii.
5. Andrzej Grobicki, następnie Tadeusz Szulc zastępca nauczyciela fachowego, udzielał nauki rolnictwa, kaligrafii i rysunków.
6. Zygmunt Pietruszczyński, asystent Stacyi chemiczno-rolniczej udzielał nauki chemii, fizyki, botaniki i zoologii.
7. Stanisław Królikowski, prof. c. k. Akademii weterynaryi we Lwowie, udzielał nauki weterynaryi.
8. Maryan Nowicki, nauczyciel, udzielał nauk elementarnych i śpiewu.
9. Franciszek Bury, instruktor do robót praktycznych.
10. Wojciech Drozd, instruktor stolarstwa i kołodziejstwa.

Frekwencya uczniów:

Ilość uczniów z początkiem roku wynosiła:

na roku III.	12
" " II.	11
" " I.	15
Razem	38

W ciągu roku szkolnego zmienił się stan powyższy z powodu wydalenia 1 ucznia, wystąpienia 1-go i powołania do wojska 1 ucznia, wszystkich z roku I. tak, że z końcem roku przystąpiło do egzaminu końcowego 12 uczniów, przeszło z roku II. na III. 11, z roku I. na II. 12 uczniów.

Egzamin końcowy złożyli uczniowie:

1. Adam Franciszek	z postępem dobrym
2. Czastka Karol	" celującym
3. Czudiak Władysław	" dobrym
4. Ferdynand Jan	" bardzo dobrym
5. Jaroszewski Józef	" celującym
6. Pasicki Antoni	" bardzo dobrym
7. Rudyk Mikołaj	" dobrym
8. Stachowicz Stanisław	" bardzo dobrym
9. Stępkowski Rudolf	" dobrym
10. Teodorowski Władysław	" celującym
11. Zalewski Jan	" bardzo dobrym
12. Huzarski Jan	" bardzo dobrym

Z nowo przyjętych na I. rok wykazało się świadectwem ukończenia:
 szkoły ludowej 10 uczniów
 „ wydziałowej 5 „

Podług wieku było z początkiem roku szkolnego z ukończonym rokiem:

15	2 uczniów
16	10 „
17	6 „
18	10 „
19	3 „
20	4 „
21	2 „
22	1 „

Razem 38 uczniów

Podług zatrudnienia rodziców było synów:

1. włościan	17
2. dzierżawców	6
3. urzędników państw.	1
4. urzędników prywat.	8
5. służby prywatnej	2
6. innych zawodów	4

Razem 38

Według wyznania było 34 rzym. kat.

4 gr. kat.

Z Galicyi 37, z Królestwa 1.

Skład grona nauczycielskiego zmienił się wskutek przeniesienia p. J. Neumana do Suchodołu. Na jego miejsce mianowany p. Andrzej Groblicki rządcą w Piwodzie, pełnił obowiązki praktykanta nauczycielskiego od września 1910 do końca stycznia 1911, poczem wrócił do zawodu praktycznego. Od 1 marca pełni obowiązki zastępcy nauczyciela p. Tadeusz Szulc, przeniesiony do Dublan z Bereźnicy.

Nadto udzielał nauki botaniki, fizyki i zoologii przez cały rok Zygmunt Pietruszczyński, asystent kraj. Stacji chemiczno-rolniczej.

Przez miesiące zimowe uczniowie uczyli się stolarstwa pod kierunkiem instruktora Wojciecha Drozda. Na przeszkodzie do intensywniejszego prowadzenia tej nauki stoi brak odpowiedniego pomieszczenia.

Oprócz zwykłych zajęć przepisanych programem szkolnym uczniowie zwiedzili pod kierunkiem swych nauczycieli wystawę przemysłową rolniczą w Żółkwi, Muzeum Dzieduszyckich i Panoramę Raclawicką we Lwowie, brali udział w rozmaitych uroczystościach narodowych i odczytach urządanych przez Tow. dublańskie.

Szkoła nie doszła do pełnego kompletu uczniów wskutek tego, że dla zapewnienia normalnej ilości uczniów na poszczególnych latach w przyszłości nie przyjęto tylu kandydatów na rok pierwszy, ile wogóle było miejsc wolnych.

Zgłoszeń była liczba większa niż przyjętych. Zasadniczo od lat dwóch przyjmuje się do szkoły kandydatów mających tylko szkołę ludową lub wydziałową. Nieprzyjmowanie kandydatów z większymi kwalifikacyami okazało się ze względów dyscyplinarnych dobrem.

Kilkakrotne zmiany w składzie grona nauczycielskiego wskutek ustąpienia i choroby utrudniały prowadzenie nauki, pomimo to jednak osiągnięto rezultaty, jak stwierdziły egzamina, zadowalniające. Kończący znaleźli miejsca, nawet nie wszystkie zgłoszenia chleboodawców mogły być zaspokojone.

Rok sprawozdawczy nie wpłynął na zmianę zapatrywania Dyrekcyi podnoszącej od szeregu lat, że — jej zdaniem — Dublany nie są odpowiednim miejscem dla niższej szkoły rolniczej. Stykanie się stałe z uczniami

Akademii i praca w łączności z robotnikami, częstokroć wskutek koniecznego przydzielenia uczniów do różnorodnych zajęć, bez możliwości wykonywania odpowiedniego nadzoru nauczycielskiego, wytwarza warunki ze względów pedagogicznych nieodpowiednie i utrudniające utrzymanie karności. Zmiana stosunku niższej szkoły do folwarku jest trudną do przeprowadzenia. Próba zrobiona w tym kierunku przed paru laty, by kierownik niższej szkoły był zarazem zarządzającym folwarkiem, a przez to mógł mieć więcej w ręku zajęcia praktyczne uczniów — się nie powiodła. Przy tych ujemnych warunkach pomieszczenia w Dublanach, szkoła wymaga koniecznie budynku osobnego — odpowiedniego dla jej celów a więc przede wszystkim odosobnionego, bez łączności z szeregiem innych lokatorów i ich służbą, jak to ma dzisiaj miejsce. Tylko w takim budynku da się przeprowadzić ścisły internat.

Nie ze względu na zły stan obecnego budynku niższej szkoły, ale z wyżej podniesionych względów pedagogicznych -- nowy dla niej budynek byłby koniecznością, gdyby szkoła miała zostać w Dublanach.

Dublany, we wrześniu 1911.

Prof. J. M. Pomorski,
Dyrektor Krajowych Zakładów naukowych rolniczych
w Dublanach.

Sprawozdanie krajowych
Zachładoz naukowych rol
wycy i Dublanach
za rok 1910/11
Lwów 1911

Sprawozdanie kraj. szkoły gorzelniczej w Dublanach za r. 1910/11.

Grono nauczycielskie.

I. Tadeusz Chrzaszcz, prof., kierownik Szkoły gorzelniczej, docent Akademii rolniczej w Dublanach, wykłada: technologję gorzelniczą, enzymatykę, naukę o drobnoustrojach i chemję.

Wykładał na kursie gorzelniczym dla właścicieli gorzelń we Lwowie technologję gorzelniczą i zasady kontroli gorzelń. Na kursie urzędniczym dla c. k. starszej Straży skarbowej na Sygniówce, wykładał gorzelnictwo, browarnictwo, drożdżarstwo i occiarstwo. Na kursie gorzelniczym w Warszawie enzymatykę i gorzelnictwo.

Wygłosił odczyty na ogólnem zebraniu Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, w Towarzystwie ogrodniczem we Lwowie i Oddziale Towarzystwa gospodarskiego tarnopolskiego.

Dokonał lustracyi 72 gorzelń.

Jeździł do Niemiec i Królestwa Polskiego, celem zapoznania się z postępem przemysłu suszenia ziemniaków, nadto z kadziami fermentacyjnymi, zamkniętymi, oraz opanowaniem fermentacyi pienistej.

W tym czasie ogłosił drukiem:

- 1) Suszenie ziemniaków w obecnej dobie. (Rolnik 1911).
- 2) Sprawozdanie z kontroli gorzelń. (Wydawnictwo krajowej Spółki gorzelniczej 1911 r.).
- 3) Przygotował do druku »Podręcznik gorzelnictwa« t. I.
- 4) " " " »Badania w gorzelnictwie«. Wyd. II.
- 5) Podał do patentu nowe postępowanie przy gotowaniu ziemniaków, oraz opanowanie fermentacyi pienistej.

II. Kazimierz Ajdukiewicz, prof. Akademii rolniczej w Dublanach, wykładał naukę o kotłach i maszynach.

III. Leopold Baczewski, Radca cesarski etc., właściciel rafinerii spirytusu we Lwowie, docent Szkoły gorzelniczej w Dublanach, wykładał o oczyszczaniu spirytusu.

IV. Dr. Stefan Pawlik, prof. Akademii, wykładał rachunkowość.

V. Kazimierz Szulc, prof. Akademii, wykładał fizykę i matematykę.

VI. Stanisław Zennermann, starszy c. k. inspektor organów Straży skarbowej, wykładał o opodatkowaniu wódki.

VII. Stanisław Kamecki, asystent Szkoły gorzelniczej, prowadzi ćwiczenia w laboratorium, naukę rysunków aparatów gorzelniczych, oraz wykłada chemję ogólną. Wspólnie z T. Chrzaszczem prowadzi badania nad amylazą. Dokonał licznych analiz.

Juliusz Chawańkiewicz, gorzelnik, prowadzi ćwiczenia praktyczne w gorzelnii doświadczalnej. Pomaga w prowadzeniu różnych badań, tak w laboratorium, jak i w gorzelnii. Dokonał kontrolę szeregu gorzelń.

Szczepan Zajac, laborant. Mikołaj Kwiecień, palacz i stróż gorzelnii. Józef Zajac, pomocony służący.

Szkoła gorzelnicza.

A) Kurs zimowy 6-cio miesięczny.

W roku 1910/11 zgłosiło się do Szkoły 32 uczniów, z tych zostało przyjętych 21.

Szkołę ukończyło 15, a to:

z postępem celującym	5
„ bardzo dobrym	2
„ dobrym	5
„ dostatecznym	3

Z tych było z Galicyi 3, z Królestwa 12.

Nauki poprzednie odebrało: niższe gimnazyalne 14; — szkołę wydziałową 2. Na podstawie egzaminu wstępnego przyjęto 6.

Stypendyum z funduszu krajowego pobierało 9, w łącznej kwocie 1.550 K.

Uwolnionych od czesnego było 11.

Z uczęszczających wszyscy byli narodowości polskiej.

Wszyscy uczniowie wykazali się odbytą przed wstąpieniem do Szkoły dłuższą, najmnie 2-letnią praktyką gorzelniczą.

Według zawodu rodziców było synów:

rolników	5
gorzelników i oficjalistów rolnych	7
rzemieślników	2
urzędników, lekarzy, etc.	7

Wszyscy kończący Szkołę otrzymali posadę: w Królestwie Polskiem i Rosyi 12; — w Galicyi 3.

B) Kurs 4-ro tygodniowy dla kierowników gorzelń.

W roku 1911 zgłosiło się na kurs kierowników 12, wszyscy z Galicyi. Z tych było 3 katolików, 9 żydów. Wszyscy byli kierownikami gorzelń, z praktyką od 3 — 23 lat. Korzystali z kursu wzorowo i przeto wszyscy otrzymali świadectwa uczeźszczenia.

C) W czasie feryi Świąt Bożego Narodzenia korzystało z ćwiczeń w gorzelni 12 uczniów Akademii rol. w Dublanach, z których do egzaminu kolokwialnego przystąpił tylko jeden, otrzymując postęp bardzo dobry.

Działalność Zakładu na zewnątrz.

1) Udzielano porad technicznych, a to

a) drogą lustracyi 72 gorzelń,

b) drogą listowych objaśnień.

2) Odstępowano i badano odczynniki i przyrządy, potrzebne do kontroli gorzelń.

3) Dostarczono bakterje i drożdże.

4) Dokonano licznych analiz.

5) Prowadzono oryginalne badania:

a) nad zupełnem rozgotowaniem produktów (zgłoszono do patentu).

b) nad opanowaniem fermentacyi pienistej (zgłoszono do patentu).

c) nad enzymem amylazą (podano do druku).

d) nad wynalezieniem silnych drożdży. W tym celu okazała się znakomitą nowa »Rasa«: drożdże »D«.

Zbiory naukowe uzupełniono trzema mikroskopami. Bibliotekę zwiększono 12 dziełami pism fachowych, 1 dziełem naukowem. Wreszcie powiększono urządzenie pracowni 11 krzesłami.

Gorzelnia doświadczalna.

Była czynną dwukrotnie, a to podczas kursu zimowego przez 110 dni i kursu letniego przez 6 dni.

W tym czasie przerobiono ziemniaków 1660 cet.metr. — zboża 65 cet.metr. Z tego wyprodukowano 18172 litr. spirytusu.

W gorzelnii byli zatrudnieni uczestnicy kursu, którzy musieli wykonywać wszystkie czynności.

W czasie trwania kampanji, zapoznano uczestników kursu ze wszystkimi nowościami gorzelniczemi, nadto prowadzono badania nad:

- 1) Zupełnem rozgotowaniem ziemniaków.
- 2) Opanowaniem fermentacyi pienistej.
- 3) Najlepszym sposobem cukrowania zacieru.

Dublany, 29. listopada 1911.

Tadeusz Chrzęszcz w. r.

Kierownik krajowej szkoły
gorzelniczej w Dublanach.

Sprawozdanie

administracyjne gospodarstwa folwarku w Dublanach

za rok 1910/11.

Zasianem i zasadzonym było	W R O K U				
	1906/7	1907/8	1908/9	1909/10	1910/11
	m o r g ó w				
Żytem	39 ¹ / ₂	1 ¹ / ₂	30	25 ¹ / ₂	34 ¹ / ₂
Pszenicą	27 ¹ / ₂	27 ¹ / ₂	18	19	18
"	—	—	—	5	10
Jęczmieniem ozimym	2	—	—	—	—
" jarym	10	10	12	5	—
Owsem	36 ¹ / ₂	64 ¹ / ₂	30	21	28
Bobikiem z grochem	2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂	—	7 ¹ / ₂	10
Wyką na nasienie	2 ¹ / ₃	5 ³ / ₄	—	—	—
Ziemiakami	33	34 ¹ / ₂	36 ¹ / ₂	38 ³ / ₄	38
Burakami cukrowymi	10	10	5	—	—
" pastewnymi	7	9	10	8	8
Rzepą (brukwią)	2	1	—	—	—
Marchwią	3	2	3	1	2
Nasiennikami	—	—	3	2 ¹ / ₂	—
Koniczyną szwedzką	12 ¹ / ₂	10	—	—	—
" czerwoną	10	12 ¹ / ₂	10	20	10
" dwuletnią	10	—	—	—	—
Różnem nasieniem	1	5	3	—	—
Zieloną paszą	5 ¹ / ₄	9 ¹ / ₃	10	13 ¹ / ₄	14
" " w rzepaczysku	3	—	—	—	—
Kapustą białą	2	1	2	2	4 ¹ / ₂
Leżało ugorem	—	—	—	2 ¹ / ₁	2 ¹ / ₂
Pastwisko	—	10	20	20	20
Lucerna	10	10	10	10	—
Ogrody	2 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂	1 ¹ / ₂	2	2
Wierzba koszykarska	—	—	³ / ₄	³ / ₄	³ / ₄
Wydzierżawiono na krótko	—	—	23 ³ / ₄	23 ³ / ₄	23 ³ / ₄
Wzięto pod budynki, wodociągi pola doświadczalne	10	12	13	14	15 ¹ / ₂
Pastwisko stałe	—	—	—	—	—
Razem	241 ¹ / ₂	241 ¹ / ₂	241 ¹ / ₂	241 ¹ / ₂	241 ¹ / ₂

Wykaz

produkcji gospodarstwa rolnego za rok 1910/11.

L. porządkowa	P Ł O D Y	W roku gospodarskim 1910/11								
		Z e b r a n o				Produkeya z 1 morga				
		Z morgów	w snopie		w ziarnie		w snopie		w ziarnie	
			kóp	snopów	q	kg.	kóp	snopów	q	kg.
1	Żyto	34 ^{1/2}	385	55	497	03	11	11	14	4
2	Pszenica ozima	18	289	13	217	45	16	4	12	09
3	„ jara	10	191	48	90	35	10	11	9	03
4	Owies	28	183	35	219	33	6	30	7	83
5	Kapusta głow.	4 ^{1/2}	739	—	—	—	164	—	—	—
6	Ziemiaki	38	—	—	5028	79	—	—	135	—
7	Buraki pastewne	8	—	—	3845	—	—	—	480	6
8	Marchew pastew.	2	—	—	550	—	—	—	275	—

Wartość inwentarza żywego z r. 1910/11

		Kg.	K.	h.
1	Konie :			
	25 sztuk		7250	—
2	Bydło:			
	A. Oldenburskie:			
	20 krów a 0'58 K.	11175	6481	50
	11 jałówek a 1'30 K;	3285	4275	50
	1 byczek a 1'40 K.	30	42	—
	B. Anglerskie:		10794	—
	12 krów a 0 58 K.	5295	3071	10
	1 jałówka a 1 30 K.	290	377	—
	2 byczsi a 1'40 K.	63	88	20
	C. Krajowe:		3536	30
	5 krów a 0'58 K.	2235	1296	30
	1 jałówka a 1 K'	470	470	—
	D. Fryzyjskie:		1766	30
	1 buhaj (cena kupna)	748	2067	38
	2 krowy „ „	1130	3061	11
	1 krowa „ „	496	800	—
	1 jałówka a 1'30 K, ...	372	483	60
	2 byczki a 1'40 K.	207	289	80
	1 cieliczka a 1'30 K.	35	45	50
3	Owce:		6747	39
	26 sztuk a 15 K.		390	—

		Kg.	K.	h.
4	Trzoda chlewna:			
	1 knur á 0'90 K.	250	225	50
	7 loch á 1 K.	1253	1253	—
	18 prosiąt á 1'40 K.	194	271	60
			1750	10
5	Ryby:			
	• Wartość narybku i ryb		800	—
	Ogólna wartość		33034	09

Wartość remanentu z 1. lipca 1911.

W ziarnie	669'20 K.
Pasza i słoma	3380'— „
Nawozy pomocnicze	390'— „
Torf na opał	898'68 „
Różne	307'20 „
	<u>5645'08 K</u>

Szczegółowa wartość remanentów.

1) 12 q żyta á 16 K.	192'— K.
2) 2'30 q pszenicy á 16 K	36'80 „
3) 14'96 q owsa á 15 K	224'40 „
4) 18'00 q grochu á 12 K	216'20 „
5) 670 q siana á 4 K	2680'— „
6) 200 q słomy á 3'50 K	700'— „
7) Nawozy pomocnicze	390'— „
8) Torf na opał	898'63 „
9) Różne	307'20 „
Wartość remanentu z d. 1 lipca 1910	6525'22 „
Wartość inwentarza żywego z d. 1 lipca 1910	32738'29 „
	<u>39263'51 K</u>
Wartość remanentów z 1 lipca 1911	5645'08 „
Wartość inwentarza żywego z lipca 1911	33034'09 „
Różnica na niekorzyść roku 1910/11	<u>584'34 K</u>

D O C H O D Y N A R O K 1910/11.

Sprzedaż ziemiopłodów	28474'66 K
Wynajęcie łąki	8780'05 „
Krowiarnia:	
1) za mleko	11030'29 „
2) za przychówek	1180'40 „
3) za braki	3306'— „
Nierogaczna	1659'59 „
Owce	110'40 „
Rycałt od Akademii	2000'— „
Wynajęte konie	2094'85 „
Lasy i stawy	71'60 „
Różne	497'60 „
	<u>59205'32 K</u>

ROZCHODY:

Płace i zasługi	7856.10	K
Najem robotników i kuchnia	15560.56	"
Zamiana nasienia	704.83	"
Dokupno nawozów pomocn.	2876.20	"
Dokupno karmy	6872.33	"
Wymiana koni i uprzęży	3240.98	"
Utrzymanie budynków, dróg i rowów	2938.62	"
Utrzymanie maszyn i narzędzi	2483.32	"
Utrzymanie łąk i melioracye	480.—	"
Ubezpieczenie od pożaru i gradu	1312.45	"
Opał światło i ropa do motoru	2050.60	"
Rogatki, posyłki i jazdy	1263.55	"
Kultura lasów i utrzymanie stawów	121.60	"
Leki, szpital, weterynarz i ochrona roślin	873.50	"
Koszta kancelaryjne	198.58	"
Rozmaite	317.—	"
Różnice wartości remanentów	880.14	" 50030.36 K
Dochód czysty		9174.96 K

Nadwyżka sumy rozchodu nad sumą dochodu za czas od 1. lipca 1910 do 1. lipca 1911 wedle dziennika kasowego prowadzonego przez kasę krajowych Zakładów w Dublanach wynosi 5025.82 K

Prócz tego wartość remanentów tegorocznych jest o kwotę 880.14 K niższą od remanentów zeszłorocznych 880.14 "

Po doliczeniu wykazanego przez nas czystego zysku 9174.96 "
otrzymujemy kwotę 15080.92 K

o którą zestawienie nasze różni się od zestawienia kasy. Powodem tego jest to, że z rozchodów dziennika kasowego wyeliminowaliśmy następujące pozycye:

1) Koszt budowy gnojowni	6291.45	K
2) „ „ szopy dla ochronki	629.69	"
2) reszta za budowę czworaków	580.—	"
4) Koszt budowy wentylatorów nad stajnią	520.—	"
5) Dotacya na zakupno krów	3000.—	"
6) Podatki	1412.88	"
7) Prestacya szkolna	400.—	"
8) Zakupno nasion na łąki	2246.90	"
	15080.92	K

WYJAŚNIENIA.

Rok sprawozdawczy był dla gospodarstwa dublańskiego pod względem urodzaju zbóż normalny, a pod względem urodzaju ziemniaków wyjątkowo dobry. Z ziemiopłodów uzyskano 28474 kor. 68 h, mniej, jak preliminował Wydział krajowy.

Przypomnieć musimy, że od roku przeszłego zaprowadzono zmianę w prowadzeniu rachunków tej pozycji. Poprzednio wliczano jako rozchód przy »dokupnie karmy« wydatek na zakup owsa dla koni obcych utrzymywa-

nych na folwarku, zaś do pozycyi »Sprzedaż ziemiopłodów« wciągnano uzyskaną za to zapłatę, a co zatem idzie, obie te pozycye nie przedstawiały obrotu rzeczywistego obrotu gospodarczego.

Dzięki zwiększeniu obszaru łąk przez ukończoną melioracyę a poprawienie jakości na dawnych łąkach torfowych przez systematyczną pielęgnacyę i nawożenie, pozycya »Wynajęte łąki« przedstawia znaczne zwiększenie dochodu i są widoki, że jesteśmy dalecy od maximum dochodu z tego źródła.

Mniej korzystnie przedstawiają się dochody z inwentarza żywego głównie z powodu małej mleczności obory, pomimo racjonalnego żywienia. W roku sprawozdawczym mieliśmy szereg wypadków ostrych gruźlicy, u wielu krów *colpitis*, wreszcie w czerwcu wybuchła pryszczycza, co wszystko odbić się musiało ujemnie na ilości mleka. Zarząd folwarku dąży do poprawy przez silniejsze brakowanie materyału, a korzystając z kredytów nadzwyczajnych zakupił w ciągu dwóch lat buhaja, 2 krowy z Fryzyi, dwie jałówki z Mikulic tejże rasy, w roku obecnym zamówiono trzy jałówki we Fryzyi.

Przy tak powolnem tempie poprawy stanu obory a koniecznem zmniejszeniu ilości krów — dochód z mleka na razie podniesionym być nie mógł.

Wpływają na to i trudności osiągnięcia lepszej ceny za mleko we Lwowie. Duże, pod względem finansowym pewne mleczarnie dają ceny niskie; małe płacą lepiej, ale pomimo kaucyi i gwarancyi innych — stosunek z niemi naraża na straty z powodu niewypłacalności.

Dochód z przychowku ogranicza się tylko na sprzedaży cieląt. Większy dochód z braków pochodzi, niestety, ze złego stanu zdrowotności bydła i częstokroć zmuszony był Zarząd sprzedawać je po bardzo niskiej cenie.

Dochód z nierogacizny podniósł się o blisko 1000 K. Ta gałąź produkcji zasługuje w Dublanach na silniejsze poparcie, zarówno ze względu na dochodowość gospodarczą, jak i ze względów dydaktycznych, bo przy szybkim rozwoju trzody chlewnej uczniowie mogą obserwować kilka po sobie następujących generacyi, a wychów, opas przedstawia dużo materyału obserwacyjnego. Chlewnia mogłaby dać większy dochód, gdyby konstrukcyja jej była odpowiedniejszą. W stanie dzisiejszym pomimo starań i zabiegów Zarząd nie mógł zapobiedz bardzo wielkiej śmiertelności prosiąt w okresie wielkich, styczniowych mrozów.

Zmniejszenie dochodów wykazuje pozycya »Wynajęte konie« wskutek potania transportów opału itp. płaconych przez inne Zakłady dublańskie, dzięki zbudowaniu linii Lwów-Stojanów. Ze względów gospodarczych jest to pozycya ważna, bo daje zużytkować w zimie większą ilość sprzężaju, jaką folwark utrzymuje ze względu na swoją intensywność w okresach wolniejszych od robót polnych. Jest jednak nadzieja, że folwark obejmie dowóz prelegentów, dowóz omnibusu do kolei, a w ten sposób dochód osiągnięty z tego źródła powróci do poprzedniej wysokości.

Stawy nie dały dochodów wskutek tego, że roku poprzedniego nie można było zakupić kroczków, tylko mały narybek. Zapobiegając tym niedogodnościom zaprowadzono produkeyę narybku na miejscu i jest nadzieja, że w następnych latach tego rodzaju wypadki nie będą zachodziły.

Z lasów folwark dublański dochodów nie ciągnie — zużytkowując małą ilość trzebieży na własny użytek.

W Y D A T K I.

Wydatki na płace wynoszą nieco mniej jak roku poprzedniego. W pozycyi tej mieści się wynagrodzenie zarządzającego oraz zasiłek dla Jana Pokrzywy długoletniego dozorca obory, który nie był zdatny do pełnienia dalszej służby.

Najem robotników z kuchnią folwarczną wykazuje zmniejszenie wydatków o blisko 1000 K i jest pewność, że przy sprzedaży łąk w naturze, za-

niechaniu uprawy polowej na torfach i przy bardzo oszczędnej a dobrej organizacji robocizny przez obecnego zarządzającego p. J. Gurskiego i zmniejszeniu liczby robotników sezonowych — osiągnięciu się w przyszłości dalsze poważne oszczędności w tej rubryce, a to jest najważniejszym warunkiem podniesienia dochodów z folwarku.

Dokupno nawozów pomocniczych było mniejsze z tego powodu, że opierając się na doświadczeniach Stacji chemiczno rolniczej ograniczono na torfach znacznie użycie nawozów fosforowych.

Dokupno karmy zostało w dalszym ciągu zredukowane z powodu mniejszej liczby krów, oraz żywienie przez zimę koni ziemniakami.

Większe stosunkowo wydatki spowodowały wymiana koni, wskutek kilku zachorzeń i nieszczęśliwych wypadków i utrzymanie budynków wskutek konieczności przeróbki stajni, powiększenia i przeniesienia szczupłych chlewni i owczarni, przeróbki jednego baraka na mieszkanie, oraz zwykłych poprawek, — utrzymanie maszyn wskutek popsucia motoru, gruntownego remontu pługów i siewnika oraz konieczności nabycia żelaznych bron.

W pozycji o pał mieści się opał dla służby.

W pozycji po s y ł k i itd. mieści się koszt odstawy mleka, jakoteż wydatki połączone z dostawami dla Zakładów dublańskich (zarazem w pozycji dochodów »wynajęte konie«).

Duże stosunkowo wydatki poniesiono na koszt leczenia szczególniej bydła wskutek *colpitis*, pryszczycy i nieszczęśliwych porodów.

Wykazany dochód 9174'96 K, a po odtrąceniu podatków 7362.08 K nie tkwiący już zupełnie w przyroście wartości inwentarza jest dalekim jeszcze od dobrego, jest w każdym razie zwrotem ku lepszej przyszłości gospodarstwa dublańskiego.

Z budowli wykonano betonową gnojownię o powierzchni 400 m² rozpoczęto budowę śpichlerza i przebudowę stodoły na folwarku. Budowy te wypadają drożej jak preliminowano, tembardziej, że okazało się praktyczniejsem nierozbieranie starego śpichlerza, z którego cegła miała być użytą na nowy, lecz urządzenie w nim na dole kuźni i stelmaszni (ze względu na nadzór i bliższe pomieszczenie jednej obok drugiej).

Zakupiono do starej lokomobili młocarnię z dymarką oraz prasę do słomy. Urządzono chlewnię z części starej obory opasowej, w której można pomieścić do 60 sztuk nierogacizny

Ze względów na uproszczenie administracji i obniżenie kosztów produkcji przystąpiono do zmniejszenia liczby działów w zmianowaniu z 17 na 8 oraz projektuje się założenie na 16 morgach stałego pastwiska (obok lasu u wjazdu od strony Lwowa).

W ostatniem 5ciu leciu przeprowadzono na folwarku szereg inwestycji usuwających znaczną część podstawowych braków,

1) Najważniejszą jest melioracya torfowa, która umożliwia dzisiaj korzystanie z dawniejszych nieużytków. Dzierżawa z łąk dochodzi z morga do 100 K średnio, odliczając nawożenie i robotę pielęgnacyjną (30 K) przedstawia to dochód dosyć pewny 70 K rocznie z morga, który mógłby być większy, gdyby stosunki wilgotności torfów dały się lepiej regulować.

2) Poprawa melioracji dawniejszej łąk nawadnianych nie całkiem się udała, wskutek nieprzewidzianego znacznego obniżenia się terenu przez osuszenie i usypanie ciężkich piaskowych wałów.

Melioracya ta będzie musiała być poprawioną, choć przy tem zastanowić się trzeba, czy oczekiwany rezultat opłaci znaczne koszta na to potrzebne. Stare łąki torfowe będą wymagały z czasem przeorania i nowego obsiewu, gdyż na wielu kwaterach innym sposobem nie da się roślinności poprawić. Obecnie racjonalnem się okazało ograniczenie nawożenia fosforowego — lecz niewątpliwie większe potrzeby co do niego wystąpią w krótkim przeciągu czasu i pod tym względem Zarząd folwarku powinien bacznią uwagę zwracać na systematyczne próby prowadzone przez stację chemiczno-rolniczą na fermie torfowej.

3) Mała część nowo zmeliorowanego torfowiska jeszcze nie jest zamieniona na łąki. Ze względów jednak na kosztą racjonalnem będzie to zrobić za 2—3 lata dopiero, kiedy się zyska doświadczenie co do najlepszego składu mieszanek a nowo założone łąki dojdą do większej produktywności.

4) Na łąkach międzypolowych pożądanę jest przeprowadzenie nawodnienia częściowo wodą odpływającą bezpożytecznie z wodociągu, częściowo wodą z kanału bardzo żyzną, spuszczaną obecnie do stawu. Podnieść to może znacznie produktywność łąk z natury swej miernych.

Plany zostały wypracowane w r. 1908 przez p. inżyniera Andrzeja Kornellę.

5) W gospodarstwie polowem zmniejszenie ilości działów jest przeprowadzone. Obecnie przy spichlerzu obszerniejszym, młocarni parowej, można będzie rozwinąć produkcję zbóż na nasienie w dawniejszych warunkach niemożliwą. W roku bieżącym rozpoczęto na większą skalę reprodukcję buraków cukrowych dla firmy Buszczyński i S-ka

Projektowane pastwisko stałe w tutejszych warunkach możliwe przyczyni się dodatnio do podniesienia dochodowości gospodarstwa polnego przez tańszą produkcję paszy a zarazem wpłynie dodatnio na dochód z krów. Pastwisko to może być łatwo irygowanem i bydło może mieć doskonałą wodę do pojenia na pastwisku z wodociągu obok przechodzącego.

6) Największe braki gospodarstwa dublańskiego dzisiaj leżą w kierunku hodowlanym. Polegają one na małej mleczności obory oraz lichym, niehygienicznym budynku. Co do pierwszego należałoby silnie bardzo przebrakować jeszcze oborę i zakupić od razu większą ilość wysokomlecznych fryzów. Małe fundusze przeznaczone na ten cel obecnie (2.000 K rocznie) nie pozwalają na szybką radykalną zmianę, co jest niekorzystnem i z tego względu, że importy wprowadzane do obory o licznych chorych indywiduach prędko się zarażają gruźlicą. Prawdopodobnie miało to miejsce z jedną krową i jedną jałówką z ostatnich zakupów.

Najracjonalniuszem byłoby zacząć od wzniesienia budynku a następnie do radykalnego przebrakowania i odnowienia.

7) Obecna obora jest nisko położona, i pomimo wszelkich środków i ulepszeń jest niehygieniczną. Rozkład żłobów jest bardzo niepraktyczny a z tego względu obsługa kosztowna i izolacya chorych sztuk niemożliwa. Wobec konieczności w krótkim przeciągu czasu budowy stajni, chlewów dla trzody budynek ten potrzebujący poprawy powały i dachu dałby się bardzo dobrze na te cele zużytkować a tylko przy budowie nowej obory da się stworzyć coś racjonalnego.

8) Po przeniesieniu małej szopy z wagą w inne odpowiednie miejsce a otwartej szopy na siano na torfy, gumno folwarczne będzie uporządkowane, przyczem na podwórzu da się urządzić potrzebny niezbędnie okólnik dla krów.

Ze względu na możność częściowej korzystniejszej sprzedaży siana we Lwowie bardzo pożądanem będzie zbudowanie na torfach kilku szop otwartych na siano.

10) Budynki mieszkalne dla służby byłyby obecnie ilościowo wystarczające, gdyby można było usunąć z czworoka palacza z gazowni, nie mającego mieszkania zakładowego, a który musi koniecznie mieszkać w pobliżu gazowni.

Jakościowo 8 mieszkań jednoizbowych ze wspólną sienią przedstawia się bardzo niekorzystnie i powinny być przerobione, przyczem okazałaby się potrzeba dostawienia jeszcze jednego czworaka.

11) Kwestya stosunków robotniczych jest najważniejszą dla folwarku dublańskiego. Koszta robocizny wielkie w latach poprzednich były powodem małych dochodów. W warunkach podmiejskich przy wewnętrznej konkurencyi zakładów dublańskich jest to sprawa niełatwa. Doświadczenie poucza, że trzymanie wielkiej liczby robotnika sezonowego jest niepotrzebne i nieracjonalne. Należy starać się o utrzymanie sztabu dobrej służby stałej, ku czemu

potrzebne są coraz bardziej dobre mieszkania, dążyć do wprowadzenia obsługi obory przez rodziny, wreszcie starać się wprowadzić praktykowany w okolicy system odrobkowy korzystny i dla robotnika i dla pracodawcy.

12) Przyszłe kierownictwo folwarku powinno wziąć w rachubę czy się nie da ograniczyć liczby koni — potrzebnej w pewnych krótszych okresach robót — zbędnej w innych porach roku. Tem łatwiejsze to będzie, że jakoś sprzężaju w ostatnim okresie bardzo się podniosła.

13) Pod względem narzędzi rolniczych folwark został zaopatrzony we wszystko, co do racjonalnego prowadzenia gospodarstwa jest potrzebne, Uzupełnienia niektóre potrzebne będą głównie ze względów szkolnych i demonstracyjnych.

Pożądane i możliwe a nawet rachunkowo korzystnieby się przedstawiało przy połączeniu z innymi Zakładami rolniczymi dublańskimi wprowadzenie na folwark elektryczności dla oświetlenia i poruszania motorów. Odnosne projekty zostały wypracowane przez prof. p. Ajdukiewicza i asystenta Świeżawskiego. Zasluguja ze wszech miar na gruntowne zastanowienie się.

14) Przeprowadzony pomiar gruntów folwarcznych dał możność ścisłego określenia wielkości parcel, co było niedostatkim utrudniającym ścisłą kalkulację. Dzięki pomocy prof. Dra Pawlika i energii zarządzającego p. Gurskiego została zaprowadzona racjonalna rachunkowość, a w ten sposób materiał gospodarstwa dublańskiego może być dzisiaj łatwiej krytycznie rozpatrzony i posiada lepszą wartość demons(rac)yjną.

Celem gospodarstwa przy wyższym Zakładzie naukowym, oprócz demonstracyi, jakich dostarczyć może zdrowy pod względem ekonomicznym organizm gospodarczy, jest kierunek doświadczalny, prowadzony w kierunku kwestyi praktycznych. Musi on być uważany za przyszły cel gospodarstwa dublańskiego i w przekonaniu podpisanego — okres ostatnich lat 5 zbżył je do tego celu znacznie.

Dublany we wrześniu 1911.

Prof. J. M. Pomorski.

Dyrektor krajowych zakładów naukowych rolniczych
w Dublanach.

SPRAWOZDANIE

krajowej Stacji doświadczalnej chemiczno-rolniczej
w Dublanach za rok 1910.

Kierownik: Pofesor Józef Mikułowski-Pomorski, dyrektor Akademii rolniczej w Dublanach.
Adjunkt: Adam Karpiński.
Asystenci: Zygmunt Romański, chemik,
Feliks Gilewski, chemik,
Zygmunt Pietruszczyński, rolnik od 1/8 b. r.
Wacław Mikiewicz, rolnik do 1/3 b. r.
Edward Anson od 1/7 b. r.
Stypendysta: Wincenty Kolski, chemik,
Sekretarka: Zenobia Horochówna,
Laborant mechanik: Waleryan Wdowicki,
Pomocnik laboratoryjny: Józef Crépel,
Służący: Iwan Tusznicki, Jan Pasierski.

W okresie letnim przy urzędowaniu pół doświadczalnych Stacja zatrudniała 3-ch akademików.

Kontrola analityczna.

W ciągu roku 1910 przeprowadzono dla stron 4.023 rozbiórów, a mianowicie:

	w r. 1910	w r. 1909
gleb	61	54
torfów	10	6
nawozów sztucznych	3871	2971
pasz treściwych	37	42
rozmaitych	44	21
Razem	4023	3094

W porównaniu do r. 1909 było próbek o 929 więcej.

Kontrola nawozowa w roku 1910.

Z przysłanych do rozbióru 3871 nawozów było:

	w r. 1910	w r. 1909
superfosfatów	1183	897
„ amoniakalnych	292	165
żużli Thomasa	2028	1570

	w r. 1910	w r. 1909
mączek kostnych	57	45
„ „ preparowanych	58	113
nawozów azotowych	26	15
„ potasowych	227	216
Razem	3871	2971

Liczba próbek nawozów nadesłanych do analizy wzrosła o 900. Jeśli się zważy, że oprócz Stacji dublańskiej prawie równą ilość rozbiorów nawozów wykonuje c. k. Zakład doświadczalny w Krakowie, że oprócz tego dosyć znaczna ilość nawozów sprowadzonych do Galicyi analizowaną jest na zlecenie kupców i rolników w Stacji doświadczalnej w Pradze i Wiedniu — to dojdziemy do wniosku, że liczebnie większa część nawozów spotrzebowanych w Galicyi podlega kontroli. Niesty jednak znaczna część rozbiorów pochodzi ze strony kupców — więksi rolnicy przez zaniechanie lub zbytnią ufność firmom, które chętnie wmawiają, że ich towar kontroli nie potrzebuje, mniejsi częstokroć przez nieświadomość. Grzeszą w tym kierunku częstokroć także i Stowarzyszenia i Spółki rolnicze.

Żuźle Thomasa są dzisiaj nawozem najbardziej w kraju rozpowszechnionym i chętnie bardzo nabywanym przez włościan, to też w tym towarze spotykamy w dzienniku Stacji najwięcej nadużyć. Prawdziwie dobre żuźle Thomasa zawierają od 12 — 22% kwasu fosforowego — nieco mniej rozpuszczalnego w kwasie cytrynowym.

W 86 wypadkach, które tu przytaczamy, skonstatowano w Stacji produktu z nazwy tylko i wyglądu odpowiadające tomasynie, w gruncie rzeczy były to nawozy w celach oszukańczych specjalnie przygotowane.

Zestawienie analiz.

Nisko procentowych, małowartościowych lub bezwartościowych żużli, nadesłanych do stacji w r. 1910.

L. dziennika	kwasu fosfor. rozp. w kwasie cytr. %	kwasu fosfor. ogółem %	nadesłał:
404	7'95	—	kupiec
405	8'07	—	„
406	7'80	—	„
407	8'35	—	„
494	6'33	—	„
496	—	8'34	„
563	8'23	—	„
723	—	7'60	„
787	9'06	—	„
800	8'02	9'18	„
817	9'79	—	„
818	9'08	—	„
832	3'55	5'45	„
833	4'89	11'28	rolnik
903	9'14	—	kupiec
904	9'35	—	„
915	9'07	—	„
976	8'13	—	„
1028	—	8'03	rolnik
1061	—	6'07	kupiec
1131	5'97	6'70	„
1189	—	8'90	„
1242	—	9'15	„

L. dziennika	kwasu fosfor rozp. w kwasie cytr. ‰	kwasu fosfor. ogółem ‰	nadesłał:
1299	2'09	—	kupiec
1333	9'07	—	"
1385	1'85	—	"
1386	1'64	—	"
1503	8'80	—	"
1507	9'43	—	"
1510	9'30	—	"
1542	8'05	10'29	rolnik
1661	—	8'85	kupiec
1691	8'97	9'57	"
1692	—	9'49	"
1732	—	4'16	"
1733	—	3'77	"
1798	9'05	—	"
1794	—	7'53	"
2125	—	6'58	"
2254	7'28	—	"
2288	—	8'33	"
2289	—	9'48	"
2461	—	4.40	"
2574	6'55	—	"
2750	—	5'51	"
2782	—	8'80	"
2798	7'20	—	"
2856	8'28	—	"
2881	—	6'60	"
2897	1'48	—	kupiec
2925	—	8'60	"
2946	—	8'36	"
2957	8'37	—	"
3009	3'02	—	"
3020	8'96	—	"
3042	9'15	—	rolnik
3046	8'45	—	kupiec
3048	7'64	—	"
3173	8'80	—	"
3178	—	8'04	rolnik
3203	3'11	—	kupiec
3205	3'15	—	"
3208	—	9'45	"
3213	—	9'40	"
3289	—	9'37	"
3296	3'13	—	"
3298	8'66	—	rolnik
3299	8'27	—	"
3367	7'75	—	kupiec
3367	7'41	—	"
3390	—	8'75	rolnik
3443	—	8'85	kupiec
3481	4'30	—	"
3549	7'20	—	"
3550	3'03	—	"
3560	8'84	—	"
3594	8'80	—	"
3601	9'09	—	rolnik

L. dziennika	kwasu fosfor. rozp. w kwasie cytr. ‰	kwasu fosfor. ogółem ‰	nadesłał:
3719	9'38	—	kupiec
3753	9'78	—	rolnik
3832	8'51	—	"
3833	8'03	—	"
3855	5'59	—	"
3836	—	9.67	kupiec
3891	8'01	—	rolnik
3903	9'38	—	kupiec
R a z e m:		kupców	72
		rolników	14

Bez wątpienia lista ta byłaby pokaźniejszą, gdyby mniejsi rolnicy korzystali z gotowości stacyi do bezpłatnego kontrolowania nawozów przez nich nabywanych. Niestety — pomimo corocznych ogłoszeń, plakatów rozlepianych po kółkach rolniczych a w r. b. w »Krużkach« Silskiego Hospodara — ledwie kilku włościan robi użytek z tego dobrodziejstwa.

Na polu superfosfatów i mączek kostnych zachodzą podobne stosunki, gwarancye zawartości składników przeważnie nie są dotrzymywane — co wszystko dowodzi konieczności ustawowego uregulowania handlu nawozowego.

W konsumcyi nawozów stwierdzić można w kraju wzrost użycia nawozów azotowych, saletry, siarczanu amonowego, wapna azotowego, — szczególnie zaś nawozów potasowych, które to nawozy dają znaczne podniesienie plonów nawet i na cięższych glebach. Doświadczenie nawozowe prowadzone przez Stacyę przyczyniły się znacznie do zwrócenia na nie uwagi rolników.

Natomiast wapnowanie gruntów jest stale bardzo mało rozpowszechnione, a nawet możnaby powiedzieć, że w tym kierunku cofnęło się nasze rolnictwo. Wpływa tu cena wapna i warunki transportowe — drogie frachty, wreszcie trudność otrzymania wapna już zlasowanego w workach, jak to już zostało w Niemczech wprowadzone. Ten sposób dostawy umożliwia łatwość przewozu wapna z kolei na miejsce przeznaczenia i następnie ułatwia rozsiew tegoż siewnikami. W tym kierunku mogłoby dużo zdziałać Towarzystwo rolnicze — a mianowicie przez postawienie odnośnych żądań u właścicieli wapiarek, aby ci zobowiązali się dostawiać wapno lasowane w workach, następnie aby oddziały handlowe Towarzystw rolniczych w swych cennikach podały do wiadomości o nowym sposobie dostawy wapna.

W dziale kontroli pasz treściwych zawsze mamy znikomą małą ilość próbek nadsyłanych do analizy. W roku sprawozdawczym analizowano próbek tylko 37. Jeśli się zważy, że rolnictwo galicyjskie potrzebuje w przybliżeniu około 2000 wagonów pasz treściwych jak otrąb, makuchów, pasz melasowych i t. d. to ta mała ilość nadsyłanych do kontroli pasz świadczy tylko o braku uświadomienia wśród rolników odnośnie do potrzeby kontrolowania zakupionego towaru. W celu zwrócenia uwagi rolników na ten smutny stan panujący w handlu paszami treściwymi, Stacya od czasu do czasu w pismach fachowych wydaję odpowiednie odezwy pouczające.

Informacje.

W ciągu roku 1910 Stacya wydała kilkanaście orzeczeń sądowych na żądanie w sprawach nawozowych, oraz udzieliła stronom interesowanym z górami sto informacji i pouczeń w różnych sprawach gospodarskich.

Stacya przystąpiła do związku austriackich Stacyi doświadczalnych,

założonego z inicjatywy c. k. Ministerstwa rolnictwa (Verband der Österreichischen Versuchstationen) i przyjmuje udział w pracach nad wypracowaniem metod analitycznych oraz we wspólnych doświadczeniach.

Działalność doświadczalna.

Kierunek doświadczeń polowych prowadzonych w kraju nie uległ znaczniejszej zmianie w roku sprawozdawczym.

Doświadczenia prowadzone są według obszernego programu wszechstronnie obejmującego dane kwestye.

W doświadczeniach dla osiągnięcia wyników pewniejszych stosowano przy powierzchni poletek 100 — 200 m² kontrolę poczwórną t. j. każdą kombinację nawozową powtarzano 4-krotnie, przy poletkach większych od 500 — 2500 m² tylko kontrolę podwójną.

Pod bezpośrednim kierunkiem Stacji zostało przeprowadzonych w roku 1910 z górą 100 doświadczeń polowych nawozowych w różnych miejscowościach o programie następującym:

1) doświadczenia z nawożeniem pogłównem koniżyny kainitem i tomasyną z następną obserwacją wpływu tego nawożenia na plon ozimowy,

2) doświadczenia nad wpływem mniejszych i większych dawek 40% soli potasowej na plon ziemniaków,

3) doświadczenia nad zbadaniem wartości nawozowej wapna azotowego w porównaniu z saletrą chilijską,

4) doświadczenia z nawożeniem kainitem i tomasyną pod rośliny motylkowe jako przedplon ozimin,

5) doświadczenia nad zbadaniem najwłaściwszej pory rozsiewu saletry chilijskiej przy uprawie zbóż i buraków przy równoczesnem użyciu nawozów fosforowo-potasowych,

6) doświadczenia nad zbadaniem potrzeb nawozowych gleb mineralnych i torfowych,

7) doświadczenia nad zbadaniem działania różnej wielkości dawek kwasu fosforowego,

8) doświadczenia nad porównaniem działania kwasu fosforowego w postaci superfosfatu i tomasyny,

9) doświadczenia porównawcze nad działaniem saletry chilijskiej i siarkanu amonowego,

10) doświadczenia porównawcze nad działaniem wapna azotowego i siarkanu amonowego,

11) większe pola doświadczalne nad porównaniem działania różnych dawek obornika z działaniem nawozów sztucznych i płodnozmianie 4-letnim.

Szczegółowe sprawozdanie Stacji z tych doświadczeń okaże się w ciągu roku 1911.

Prócz tych doświadczeń zbiorowych — prowadziła Stacja na torfowiskach przynależnych do folwarku dublańskiego na wydzielonym obszarze 17 ha doświadczenia nawozowe na większą skalę oraz doświadczenia nad uprawą różnych roślin gospodarskich i ich odmian, nad uprawą różnych mieszanek trawnych, — nad uprawą traw w czystym posiewie w celu zbadania ich produktywności i wytrzymałości, wreszcie nad sposobem najwłaściwszego pokrycia nasienia zarówno traw jak i zbóż i roślin okopowych

Prace w tym kierunku podjęte wydały już sowite owoce, ferma doświadczalna torfowa służy też jako znakomity obiekt demonstracyjny dla Akademii rolniczej a i często gęsto dla obcych zwiedzających, którzy pragną zapoznać się, w jakim kierunku należy wogóle uprawę torfów prowadzić z punktu praktycznego jakoteż jak przeprowadzić najracjonalniej sposób uprawy.

Doświadczenia wazonowe.

W stacyi wegetacyjnej przeprowadziła stacya doświadczenia nawozowe w 800 wazonach.

Poniżej podajemy tematy, które starano się rozstrzygnąć przy pomocy doświadczeń wazonowych:

1) Doświadczenia nad działaniem nawozu zielonego z roślin zbieranych w rozmaitem stadyum rozwoju.

2) Wpływ małych dawek skrobi na działanie nawozów azotowych.

3) Działanie potasu na glebę, na której dłuższy czas były uprawiane ziemniaki.

4) Potrzeby nawozowe ziemi ze »stoków północnych«.

5) Działanie nawozów katalitycznych.

6) Wpływ objętości ziemi na działanie nawozów.

7) Porównawcze działania nawozów potasowych.

8) Działanie azotu i kwasu fosforowego na rozmaite rośliny.

9) Działanie kuchów jako nawozu fosforowego.

10) Wpływ umieszczenia nawozów w rozmaitych warstwach na działanie nawozów azotowych.

11) Działanie superfosfatu i fosforanu jednowapniowego.

12) Potrzeby nawozowe torfu dublańskiego.

Prace i publikacje.

Kierownik stacyi brał udział w zebraniach związku austriackich stacyi doświadczalnych, kierował akcją doświadczalną w c. k. Towarzystwie gospodarskiem i Towarzystwie Kółek Ziemian, brał udział w wykładach urządzonych przez Wydział doświadczalny Centralnego Towarzystwa rolniczego w Warszawie.

Adjunkt Adam Karpiński ogłosił w »Rolniku«:

1) Polowe doświadczenia nawozowe prowadzone pod kierunkiem Stacyi chemiczno-rolniczej w Dublinach w r. 1909.

Wrażenia z wycieczki po torfowiskach na Pomorzu.

Wykładał »Rolnictwo« na kursie dla kierowników kursów dopełniających rolniczych przy szkołach ludowych, kierował doświadczeniami polowymi, oraz samodzielnie prowadził w Stacyi dział kontrolny.

Asystent Z. Romański ogłosił w »Chemiker Zeitung«: Über die Bestimmung von Phosphorsäure in Superphosphaten und Knochenmehlen, w Chemiku Polskim: Oznaczenie kwasu fosforowego w superfosfatach i mączkach kostnych przez bezpośrednie ważenie fosforanu amonowo-magnezowego.

Asystent F. Gilewski prowadził badania nad absorbeyą amoniaku przez glebę.

Asystent Z. Pietruszczyński przeprowadzał badania nad nitryfikacją, które będą ogłoszone w Rocznikach nauk rolniczych.

Stypendysta W. Kolski przeprowadzał badania składu chemicznego słom galicyjskich.

Przedkładając ostatnie z mego kierownictwa Stacyi sprawozdanie Wydziałowi krajowemu, dołączam uwagi co do jej dalszego rozwoju i kierunku, w jakim powinna pójść dalej.

W okresie pierwszym Stacya miała przed sobą zadanie rozpowszechnienia wiadomości o racjonalnem użyciu nawozów sztucznych.

Zadanie to stacya spełniła bezpośrednio i pośrednio, kierując doświadczeniami prowadzonymi przez korporacje rolnicze.

Jeśli dziś rolnicy zużywają 10 do 15 razy więcej nawozów niż przed laty 15-tu, jeśli to użycie jest racjonalniejszem, jeśli kontrolowanie nawozów jest powszechniejszem, to w znacznej mierze przepisać to należy działalności stacyi. Cele te dały się osiągnąć przez doświadczenia zbiorowe i propagandę słowną i literacką.

Jako instytucja powołana przede wszystkim do służenia praktycznemu rolnictwu — przy jego rozwoju intensywniejszym i zadania Stacyi wzrastają — forma dotychczasowego prowadzenia doświadczeń nie wystarcza. Stacja musi wejść na drogę opracowywania zagadnień, które dadzą się rozstrzygnąć tylko drogą ściślejszych doświadczeń polowych — potrzebuje ona do tego celu szeregu pól doświadczalnych własnych poza Dublanami, podobnie zorganizowanych jak pole doświadczalne torfowe dublańskie — pod dozorem stałym asystenta Stacyi. Próba nrządzenia stałych pól doświadczalnych bez nadzoru ciągłego przez funkcyonaryuszy Stacyi nie wydała pożądaných rezultatów ze względu na to, że i ściśłość wykonania i utrzymanie ich przez dłuższy czas okazało się bardzo trudnem

Równolegle do tego Stacja powinna przedsięwziąć obszerniejsze badania gleboznawcze w kraju dla scharakteryzowania typów gleb. Pod tym względem zrobiono w Galicyi bardzo nie wiele dotychczas; systematyczne badania są koniecznością ze względu na przyszłe wymagania praktycznego rolnictwa — Stacja chemiczno-rolnicza jest instytucją najbardziej powołaną do tej pracy, która się ściśle wiąże z jej pracami w dziedzinie nawożenia.

Doświadczenia wazonowe z swoim programem mniej ściśle się łączą ze stosunkiem stacyi do praktyczno-rolniczych celów — ich kierunek zależy od kierunku pracy naukowej kierującego. Dotychczasową ich myślą przewodnią było badanie wpływów ubocznych, oddziaływających na skutki nawożenia. Łatwo w Dublanach o ziemię odpowiednią do doświadczeń nad nawozami fosforowemi i azotowemi, trudniej o wyszukanie równie dobrej gleby dla prób z potasem. Zdaje się, że w końcu i ta trudność rozwiązana została. Natomiast w urządzeniach samych do prowadzenia prób są poważne braki, przez to, że niema szklarni pozwalającej rozpoczynać próby wcześniej i z roślinami zimującymi.

W kierunku kontrolnym Stacja sama nie wiele dalej sprawę popchnąć może naprzód — bez pomocy ustawy, która jest w opracowaniu Sejmu (wniosek. Br. Juliana Brunickiego). Jedynie co mogłoby być obecnie rozwiniętem, to wydawanie częstszych komunikatów ostrzegawczych.

Z konieczności rzeczy — rozmiar czynności Stacyi wymaga już dzisiaj ściślej określonego podziału pracy wewnątrz. Dział kontroli bardzo odpowiedzialny potrzebuje samodzielnego kierownictwa.

Kierunek doświadczalny wymaga ciągłego badania potrzeb rolniczych krajowych, ściśłego kontaktu z praktycznem rolnictwem, absorbuje dzisiaj a absorbować będzie jeszcze więcej w przyszłości kierownika tak, że łączenie z tem szczegółowego prowadzenia działu kontrolnego jest wprost niemożliwem.

Przy dalszym rozwoju Stacyi wymagającym więcej przestrzeni w budynku — przeszkodę będą stanowić wilgoć suteryn, w których w obecnym stanie rzeczy nie można przechowywać żadnego cenniejszego metalowego przyrządu tak, że byłoby nawet pożądanem zamienienie mieszkania asystenckiego na skład wartościowszych a rzadziej używanych instrumentów.

Dublany, w lipcu 1 11.

Józef Mikułowski Pomorski.

kierownik Stacyi.

Sprawozdanie

o fermie torfowej Stacji doświadczalnej chemiczno-rolniczej w Dublanach za rok 1910.

Doświadczenia rozpoczęte zostały z wiosną roku 1910 na 9 kwaterach, działu *A* torfowiska meliorowanego w roku 1907 o powierzchni 11 ha, na 3 ha działu *B*, które zostały zorane i po raz pierwszy uprawione w roku 1909. 3 ha części *B* łąki niezoranej zostały zarezerwowane dla prób dalszych. Kwatery działu *A* są osuszone rowami przeprowadzonymi w odległości 40 m., głębokiemi na 70—80 cm. Część południowo-zachodnia tego obszaru jest suchsza, wschodnio-północna wilgotniejsza. Obszar doświadczalny na działle *B* nie jest poprzecinany rowami, przeznaczony jest na próbne drenowania. Wogóle przedstawia ta część typ torfu surowego potrzebującego pewnego czasu na przyjęcie kultury, podczas gdy część *A* jest w lepszym stanie, brakiem głównym jest trudne uregulowanie stosunków wilgotności, część ta bywa w lecie zbyt suchą.

Roboty ogólne.

Na wiosnę przystąpiono do zbudowania budki i odpowiedniego ogrodzenia na pomieszczenie narzędzi meteorologicznych, a mianowicie: termometrografu, termometrów do mierzenia temperatury powietrza minimum i maximum, psychometra, termometrów umieszczonych na powierzchni ziemi minimum i maximum, 4 termometrów ziemnych, deszczomierza i Vaporimetra.

Obserwacje

rozpoczęto dnia 9. maja. Te same przyrządy znajdują się obok Akademii i takie same obserwacje są tu i tam robione, w ten sposób z biegiem czasu będziemy rozporządzali ciekawym materiałem porównawczym dat meteorologicznych, zebranych w jednej miejscowości nad glebą lössowej glinki i torfem. W 6-ciu punktach ustawiono wskazówki dla badania wysokości poziomu wody gruntowej. Uzyskawszy pozwolenie Wydziału krajowego na zużytkowanie częściowej rocznej dotacji zwyczajnej i nadzwyczajnej z roku 1910 na wybudowanie niezbędnej szopy dla przechowania plonów, bez czego wogóle prowadzenie doświadczeń byłoby niemożliwem, zbudowano z wiosną szopę drewnianą na dębowych pilotach o długości 36 m., szerokości 10'5 m. i wysokości 5 metrów, kosztem 6.800 koron (bez podsypki ziemią). Na cel ten Komitet Towarz. gospodarskiego przeznaczył z własnych funduszy 3.000 kor. Wskutek zużytkowania dotacji nadzwyczajnej na budowę szopy, nie przedsięwzięto w roku bieżącym projektowanego drenowania i ogrodzenia, odkładając je do lat następnych. Z narzędzi zakupiono siewnik amerykański talerzowy »Superior-Drill«, wagę do plonów firmy Schömbel w Wiedniu, pług firmy Kirmis w Küstrin.

Doświadczenia przeprowadzone w roku 1910.

A.) Doświadczenie z odmianami roślin.

Grzęda 2-ga.

1. Łubin niebieski
 2. Owies rychlik
 3. Owies lössdorfski
 4. Owies Strube'go
 5. Owies Ligowo
 6. Owies Wettertrotzer
 7. Pszenica jara chłopicka
 8. Żyto jare petkuskie
 9. Żyto jare galicyjskie
 10. Kukurydza cinquantino
 11. Hreczka
 12. Bobik
 13. Wyka
 14. Groch Wiktorya
 15. Konopie olbrzymie włoskie
 16. Len rygski
- Wielkość poletek 400 m².

Grzęda 3-cia.

1. Buraki pastewne Oberndorfskie
2. " " Vauriac
3. " " Ideal
4. Marchew biała pastewna
5. Brukiew
6. Kapusta głowiasta
7. Ziemniaki Magnum Bonum
8. " Jamroże
9. " Gawronki
10. " Ordony
11. " Bojary
12. " Świtezio
13. Doświadczenie z głębokością sadzenia buraków,

Grzęda 8-ma.

Wpływ szczepienia ziemią i zakażenia nitraginą łubinu, grochu, bobiku, seradeli, koniczyny.

Dalej zasiano mieszanek trawną, ułożoną według wskazówek jakich dostarczyły doświadczenia lat poprzednich. Na reszcie grzędy zbierane były mieszanki zasiane w roku 1909 częścią w ochronie, częścią bez rośliny ochronnej.

Grzęda 9-ta.

Uprawy traw w czystym zasiewie dla zbadania ich produktywności i wytrzymałości. Zasiew w roku 1910-tym także z roku 1909-go. Badania nad sposobem najwłaściwszego przykrycia nasienia, 3 ha koło szopy obsiano owsem, celem przygotowania do doświadczenia w latach następnych.

B.) Doświadczenia nawozowe.

Grzęda 4-ta.

W roku 1901-ym przeprowadzono doświadczenie nad działaniem potasu w rozmaitych ilościach pod ziemniaki. W roku 1910 rozsiano owies celem ob-

serwacyi, czy nie wystąpią jakieś skutki następce, czy można w roku 1911 robić na tem polu dalsze doświadczenia nawozowe. Tak jak przewidywać było można działanie następce nie ujawniło się.

Grzęda 5-ta.

W roku 1908 robiono doświadczenia nad działaniem obornika, kompostu, wapna z ziemniakami.

W roku 1909 uprawiono ziemniaki. W roku 1910 rozsiano owies. Działanie następce wystąpiło bardzo wyraźnie przy oborniku, mniejsze przy kompoście. Niepewne przy wapnie.

Grzęda 6-ta.

W roku 1908 i 1909 badano działanie wzrastających dawek tomasyny na owies. W pierwszych dwóch latach działanie kwasu fosforowego nie wystąpiło, w roku bieżącym na ziemniakach wystąpiło działanie następce, dosyć po kaźne na plon (około 15%) a mniejsze na skrobie.

Grzęda 7-ma.

W roku 1908 i 1909 zrobiono doświadczenie z mąką kostną odklejoną, analogicznie do doświadczenia z tomasyną na grzędzie 6-tej. Działanie następce na ziemniaki nie wystąpiło.

Uwagi ogólne.

Uprawy miały wiele trudności do zwalczenia wskutek bujnego rozwoju chwastów, a szczególnie pokrzywy i lebiody. Wilgotność na rozmaitych częściach grzęd była nie jednakową, co się odbiło w różnicach plonów zbieranych na równoległych półkach tego samego doświadczenia. Przy zbożach wykształcenie ziarna pozostawiało bardzo dużo do życzenia. Z okopowych jedno ziemniaki nie pozostawiały nic do życzenia. Przy burakach, marchwi wschody ziarna były nierówne. Przy flancowanych kapuście i brukwi niezmiernie trudno przyjmowały się sadzonki pomimo podlewania i t. d. Zasiew zbóż uskutecznił amerykański siewnik talerzowy »Superior«, nie pozostawił nic do życzenia pod względem początkowego rozwoju. W połowie czerwca owies zmarniał wskutek choroby polegającej na żółknięciu i zaniku wierzchołków liści. Prawdopodobnie będzie to ta sama choroba, która wystąpiła w torfowych gospodarstwach Holandyi i północnych Niemiec.

Sprawozdania szczegółowe umieszczone będą w »Rolniku« i w »Zeitschrift für Moorkultur und Torfverwertung« wydawanym w Wiedniu p. r. insp. Koppensa i Dr. Berscha.

Nadzór nad fermą doświadczalną sprawuje p. Anson ukończony słuchacz Wyższej szkoły rolniczej w Kopenhadze, który odbywał specjalne studia nad uprawą torfowisk w Danii.

Program doświadczeń na rok 1911.

Zasadnicze doświadczenia będą prowadzone w niezmienionym kierunku dążąc przede wszystkim do rozwiązania pytań postawionych w roku 1910-tym uzupełnionemi stosownie do wyników otrzymanych przy ostatnich zbiorach.

Szczegółowe doświadczenia obejmować będą:

1. Porównawcze uprawy odmian owsa, żyta jarego, ziemniaków, kapusty, konopi, kukurydzy na zieloną paszę, buraków pastewnych i marchwi.

2. Dalsze badania nad sposobem sadzenia ziemniaków.
3. Doświadczenie nad wpływem terminu wysiewu owsa na plon ziarna.
4. Doświadczenie nad sposobem wysiewu, przykrycia traw w posiewach czystych i mieszanych.
5. Doświadczenie nad działaniem obornika i kompostu.
6. Doświadczenie nad działaniem nawozów fosforowych. potasowych i azotowych, ich formą i sposobem dawania.
7. Doświadczenie nad sposobem uprawy torfowych łąk bez ich orania, przez zasiew traw siewnikiem »Superior - Drill« i t. p.

Dublany, w marcu 1911.

Prof. J. M. Pomorski
kierownik Stacji.

Sprawozdanie administracyjne

krajowej Stacji doświadczalnej botaniczno-rolniczej we Lwowie za czas od 1. października 1909, do 30. września 1911.

Stan osobowy stacji :

Kierownik: Dr. Ignacy Szyszyłowicz do dnia 16. lutego 1910. i adjunkt Karol Huppenthal (w zastępstwie) od 17. lutego 1910. do 31. grudnia 1910.

Dnia 1. stycznia 1911 objął kierownictwo Dr. S. Krzemieniewski wspólnie z adjunktem Karolem Huppenthalem.

Asystenci: Witold Białosuknia (do 1/3 1911 r.),
Wacław Mikiewicz (od 1/2 1910. do 1/5 1911 r.),
Witold Michalski (od 1/5 1911 r.).
Jan Kazimierz Kuliński (od 1/3 1911 r.).

Laborant: Szymon Wojciechowski,

Służący: Wincenty Pochwałowski,

Oprócz tego zajętych było w Stacji do 1. lipca 1911. 5 sił pomocniczych, a od 1/7 1911 cztery:

Działalność Stacji do 1. stycznia 1911 obejmowała:

- 1) Ocenę i kontrolę nasion i pasz,
- 2) Doświadczenia na połoninie Porżyżewskiej i
- 3) Doświadczenia polowe z odmianami zbóż i okopowych.

Z dniem 1. stycznia 1911 r. doświadczenia polowe uchwałą Wydziału krajowego przyłączono do katedry rolnictwa Akademii rolniczej w Dublanach

I. Ocena kontrolna nasion i pasz.

Działalność Stacji w tym kierunku stale się rozwija. Ilość próbek nadesłanych do Stacji do zbadania i oznaczeń oddzielnych na nich wykonanych w ciągu trzech lat ostatnich wynosiła:

w r. 1908/9	próbek	2082,	analiz	2887,
w r. 1909/10	"	2451,	"	3728,
w r. 1910/11	"	3168,	"	4329,

a więc w roku pierwszym sprawozdawczym ilość nadesłanych próbek o 17⁰/₀, a w drugim o 52⁰/₀ była większa, niż w roku 1908/9. ilość zaś wykonanych oznaczeń w tych latach wzrosła o 29 i 49⁰/₀.

Próbki do badania przedewszystkiem nadsyłały firmy handlowe kontrolowane przez Stację oraz producenci.

I w tym wypadku zadaniem Stacji było wydać ocenę towaru. Kupujący nasiona zwracali się do Stacji o skontrolowanie wartości nabywanego towaru bardzo rzadko. Pośród próbek, nadsyłanych do kontroli, mały tylko procent stanowią próbki od włościan, jak to widać z zestawienia badanych próbek według ich pochodzenia, mimo ogłoszeń, że dla nich stacja wykonywa ocenę bezpłatnie.

Było próbek:

	r. 1909/10	r. 1910/11
Od firm kontrolowanych	2190	2811
Od producentów	40	23
Od właścicieli większych posiadłości	92	119
Od włościan	3	9
Od browarów, sądowe i t. p.	20	21
Próbek dla celów Stacji	106	192
Razem	2451	3175

Poza firmami kontrolowanymi przez Stację inne nadsyłają do oceny mało. Tak n. p. w r. 1909/10 na 1870 próbek od firm kontrolowanych inne firmy nadesłały 320, a w r. 1910/11 na 2351 próbek od firm kontrolowanych od innych było 460.

Ocena nasion szczególnie co do zanieczyszczenia kianką najczęściej połączona była z plombowaniem worków. Ten sposób zapewnienia nabywcom pewnej określonej wartości nasienia przyjmuje się coraz więcej. I kiedy:

w r. 1908/9	Stacja zaplombowała
	worków 2443 o zawartości 226762 kg. nasion
to w r. 1909/10	3792 " 337150 " " a
w r. 1910/11	3992 " 352389 " "

Jeżeli tym wzrostem z roku na rok ilości worków, plombowanych przez Stację, można tłumaczyć mały napływ próbek do kontroli od rolników, to tylko do pewnego stopnia. Wszak plomba stacji na worku bynajmniej nie zawsze daje rękojmię, że worek zawiera nasienie dobre. Świadcstwa Stacji dołączone do każdego worka dotyczą często obok pochodzenia tylko kianki. Inne natomiast własności nasienia jak czystość, siła kiełkowania niewątpliwie są odpowiednio przez firmę gwarantowane, lecz jak sądzić można, nabywcy w większości wypadków na tej gwarancji zupełnie poprzestają nie starając się o jej skontrolowanie. Że tak jest, stwierdzają to ilości próbek, otrzymanych przez stację do kontroli wraz z listem gwarancyjnym firmy sprzedającej.

Takich próbek w r. 1906/7	otrzymała Stacja	83
w r. 1907/8	"	54
w r. 1908/9	"	49
w r. 1910/11	"	48

Cyfry te wskazują nawet na objaw bardzo niepożądany — na zmniejszenie się ilości próbek nadsyłanych do Stacji celem skontrolowania gwarancji wraz z listem gwarancyjnym, mimo, że według umowy Stacji z firmami

każdy kupujący nasienie jednego gatunku (prócz zbóż) za 100 koron, ma prawo otrzymać ocenę towaru na koszt firmy sprzedającej. Ile zaś strat może ponosić rolnik przez takie zaniedbanie własnego interesu, niech o tem świadczą wyniki kontrolnej oceny nasion. W roku 1909/10 na 49 próbek, nadesłanych z listami gwarancyjnymi, 6 próbek, a więc 12·3 na sto, nie odpowiadało gwarancyi, w roku 1910/11 wyniki były jeszcze gorsze, bo na 48 nadesłanych próbek nie odpowiadało 8 czyli 17⁰/₁₀₀.

Wartość użytkowa nasion w r. 1909/10, w wymienionych przypadkach była niższą od gwarantowanej o 17·0, 14·4, 12·6, 11·9, 8·9, i 7·6 ⁰/₁₀₀, a w roku 1910/11 o 27·0, 11·0, 9·0, 8·0, 6·6, 6·0, 5·4⁰/₁₀₀.

Stosowne odszkodowania na mocy umowy ze Stacją oczywiście firmy wypłacają. Trudno przypuszczać, aby 26 firm zostających w związku ze Stacją wydały razem tylko około 50 listów gwarancyjnych. Ile więc nasion zakupiono bez żadnej kontroli?

Obojętność na interes własny, a może nieznajomość warunków umowy firm ze Stacją drogo są zapłacone.

W roku 1909/10 do związku kontrolnego ze Stacją należały firmy następujące:

1. Bank Rolniczy we Lwowie,
2. Dom dla Ziemian we Lwowie,
3. Dom rolniczo-produkcyjny Ernesta Bahlsena w Krakowie
4. Dom rolniczo-koniczowy „Flora” w Tarnowie,
5. Dom rolniczo-komisowy S. Szafrąński i Sp. w Krakowie,
6. Handel koniczyny O. Poppersa w Brodach,
7. Handel nasion L. Freegego w Krakowie,
8. Handel nasion O. Günsberg w Podwołoczyskach,
9. Handel koniczyny T. Rosenhaucha w Podwołoczyskach,
10. Handel koniczyny M. Schattnera w Śniatynie,
11. „ ” E. Sachsła i Synów w Podwołoczyskach,
12. „ ” H. Schleiena w Podwołoczyskach,
13. „ ” J. Taubera w Tarnopolu,
14. „ ” J. Thürhaus w Podwołoczyskach,
15. „ ” J. Weissnichte w Podwołoczyskach,
16. Oddział handlowy c. k. Gal. Tow. Gospod. we Lwowie,
17. Oddział w Stryju c. k. gal. Tow. Gosp. Podhorce koło Stryja,
18. Pierwsza krajowa rodowodowa hodowla zbóż Mikulice p. Kańczuga
19. „Pług” Dom komisowo-rolniczy St. Konopki w Krakowie,
20. Produkcya nasion pastewnych i traw J. Jurystowskiego w Kurowcach p. Hłuboczek wielki,
21. Skład Nasion S. Weintrauba w Tarnowie,
22. Skład nasion F. W. Starcka i Synów we Lwowie,
23. Spółka Agronomów we Lwowie.
24. Spółka handlowa c. k. galic. Tow. Gosp. »Ziarno« w Jarosławiu,
25. Spółka ziemiska i Kółek rolniczych w Stanisławowie,
26. Syndykat rolniczy w Krakowie, Lwowie, Rzeszowie i Wieliczce,
27. Towarzystwo dla popierania produkeyi nasion leśnych we Lwowie,

Na rok 1911 nie odnowiły umowy firmy następujące:

1. Handel koniczyny T. Rosenbaucha w Podwołoczyskach,
2. Handel Koniczyny J. Taubera w Tarnopolu,
3. Pierwsza krajowa rodowodowa hodowla zbóż Mikulice,
4. Towarzystwo dla popierania produkeyi nasion leśnych we Lwowie,

Natomiast przystąpiły do związku firmy nowe:

1. Handel koniczyny N. Günsberga w Podwołoczyskach,

2. Handel nasion F. Nachta w Podwołoczyskach,
3. Handel koniczyzny A. Wurzla w Podwołoczyskach..

Na nadesłanych do badania próbkach dokonano oznaczeń następujących:

	w r. 1909/10	w r. 1910/11
kianianki	2017	2557
siły kiełkowania	770	810
czystości	713	714
pochodzenia	207	238
identyczności	3	2
oznaczeń roślin i nasion	4	7
wagi hektolitra	4	—
wagi 100 ziarn	1	—
wartości otrąb	7	1
ułożono mieszanek	2	—
Suma	3728	4329

Na pierwszym więc miejscu w pracy laboratoryjnej Stacji występuje badanie na kianiankę i oznaczenie wartości użytkowej nasion.

Na obecność kianianki badano nasiona następujące:

	w r. 1909/10	w r. 1910/11
koniczyzny czerwonej prób	1821	2251
„ białej	48	55
„ szwedzkiej	32	31
„ inkarnatki	2	6
lucerny francuskiej	9	50
„ chmielowej	7	6
„ piaskowej	1	2
komonicy pospolitej	9	5
„ błotnej	4	4
przelotu	1	2
tymotki	83	146
Razem	2017	2558

Obecność kianianki stwierdzono:

w r. 1909/10 w koniczynie czerwonej w 33, w r. 1910/11 w 44'6 przypadkach na 100;

w r. 1909/10 w koniczynie białej w 62, w r. 1910/11 w 91 przypadkach na 100;

w tymotce w r. 1909/10 w 17, w r. 1910/11 w 54 przypadkach na 100

Występowanie więc kianianki w r. ostatnim w koniczynie czerwonej i tymotce, staje się zjawiskiem znacznie częstszem, niż w roku poprzednim. Wyników otrzymanych ze zbadania innych nasion u A. kianiankę, nie przytaczamy, zbyt mało bowiem mieliśmy materiału, aby na nim oprzeć wnioski ogólniejsze, zaznaczamy tylko, że kiedy w roku 1909/10 na badanych 2017 próbek koniczyn i tymotki znaleziono kianiankę w 749 czyli 37 razy na każde 100 próbek, to w r. ostatnim 1910/11, na 2558 próbek zawierało kianiankę 1408 t. j. 55 na 100.

Obok kianianki drobnej, stosunkowo łatwo dającej się technicznie odzielić, w 7 przypadkach na 100 spotykano gruboziarnistą A o tem, w jakich ilościach kianianka spotyka się w nasionach, niech świadczą obliczenia, dokonane w roku 1910/11 w próbkach koniczyny czerwonej. Na 2251 próbek znaleziono kianiankę 1404 razy, a mianowicie 903 razy zwyczajną, w czem jednak 114 razy była gruboziarnista, 175 razy znaleziono typową grubą kianiankę, wreszcie w 216 przypadkach, spotkano dojrzałe całe torebki kianianki. Obliczając znalezione nasiona kianianki na 1 kg. koniczyny. otrzymamy, że bywało ich przeciętnie po 1460 a maximum nasion kianianki w 1 kg. koniczyny wynosiło 60500. To znaczy ani mniej ani więcej, że w czystym siewie z tą koniczyną rzucaliśmy do ziemi po 127 nasion kianianki na 1 metr kwadratowy. Kianianki grubej przeciętnie wypada po 289, a maximum 12000 nasion w 1 kg. koniczyny, wreszcie torebek dojrzałych przeciętnie po 64, a maximum po 720 na 1 kg. koniczyny.

Cyfry te oczywiście nie mogą być ściśle, wszakże z pewnem prawdopodobieństwem dają dobrą miarę wartości handlowych nasion i powinnyby pobudzić rolnika do wielkiej ostrożności przy ich zakupnie.

Nie twierdzimy, żeby w wielkich handlach nasiona takie były do nabycia, ale przejdźmy po kramach na rynkach miast i miasteczek — tam je znajdziemy często. Na wiosnę 1911 zakupiliśmy we Lwowie samym na dwóch targach 9 próbek koniczyny i 5 próbek tymotki i z tych tylko dwie próbki koniczyny były od kianianki wolne, wszystkie inne były nią silnie zanieczyszczone.

Drugie miejsce obok badania nasion na obecność w nich kianianki zajmuje oznaczanie siły kiełkowania i czystości. Podajemy zestawienia wyników badań w tym kierunku za rok 1909/10 i za rok 1910/11 osobno dla koniczyny, osobno dla traw.

I. Koniczyna.

Rok 1909/10.

	Czystość				Kiełkowanie				Wartość użytkowa			
	Prób	Mini- mum	Max.	Śre- dnia	Prób	Mini- mum	Max.	Śre- dnia	Prób	Mini- mum	Max.	Śre- dnia
1. Koniczyna czerw.	276	95'2	99'1	97'9	291	84	97	91	—	80'3	92'7	88'6
2. „ biała	15	75'6	95'6	92'6	14	69	93	86	—	52'2	92	78'1
3. „ szwedz.	14	50'8	98'2	90'0	13	80	98	93	—	74'2	94'3	87
4. Koniczyna inkarnatka	1	—	—	98'3	2	91'3	98	94'6	—	—	—	96'3
5. Lucerna francuska	7	97'4	99'1	98	7	94	99	96	—	90'3	98'1	94'9
6. „ chmielową	6	97'5	99	98'2	6	82	97	89	—	81	95'6	87'8
7. Komonica pospolita	7	92'3	98'4	95'4	6	67	92	75	—	64'7	89'5	81'3
8. „ błotna	4	88	96'6	92'8	4	77	97	88	—	67'8	91'8	81'3
9. Esparceta	3	95'4	98'7	97	3	42	93	67	—	40'1	91'8	75'9
10. Przelot	3	92'2	98'6	95'3	3	81	93	91	—	74'7	89'7	84'5
11. Saradela	4	92	95'8	93'1	4	79	91	87	—	74'3	86'2	81'4

Rok 1910/11.

	Czystość				Kielkowanie				Wartość użytkowa			
	Prób	Mini- mum	Max.	Śre- dnia	Prób	Mini- mum	Max.	Śre- dnia	Prób	Mini- mum	Max.	Śre- dnia
1. Konieczyna czerwona	329	72.1	99.5	89.6	315	38	97.8	87.3	—	36.4	94.5	86.2
2. Konieczyna biała	15	85.8	99.6	94.2	15	23.5	93.6	83.7	—	20.2	90.6	80.1
3. „ szwedzka	11	87.2	97.2	92.1	12	81.3	97.6	89	—	73.2	91.7	81.7
4. Konieczyna inkarnatka	4	95.9	96.3	96.1	5	93.2	98	95.4	—	88	91.3	89.5
5. Lucerna francuska	5	95.7	99.1	97.7	5	85	97	89.3	—	83	96	87.2
6. „ chmielowa	3	94.8	98.6	97.1	4	72	84.5	78.9	—	70.4	80.1	75.9
7. „ piaskowa	2	95.1	96.0	95.6	2	86	96	91	—	81.7	92.1	86.9
8. Komonica pospolita	4	92.1	97.3	94.7	5	62	88.6	79.1	—	59.4	86.2	74.2
9. „ błotna	3	83.2	92.5	87.9	5	82	95	90.9	—	79	84.7	82.4
10. Esparceta	3	95.2	99.6	97.6	4	31	92	68.5	—	29.5	90.2	69.4
11. Przelot	1	—	—	89.5	2	92	93	92.5	—	—	—	84.2
12. Seradela	2	86.7	94.4	90.6	6	63	82	74.9	—	66.0	67.6	66.8

Z zestawień tych można wziąć pod uwagę tylko liczby odnoszące się do konieczyn: czerwonej, białej i szwedzkiej, innych bowiem nasion było stosunkowo mało w badaniu. Jeżeli porównamy przeciętne ich kiełkowania w dwóch ostatnich latach, to uderzyć musi gorszy wynik z roku ostatniego o 3⁰/₀, niż z roku poprzedniego. Pochodzi to ztąd, iż w roku ostatnim było znacznie więcej t. z. nasion twardych t. j. niepęczniejących niż w inne lata. Przeciętna ilość twardych nasion na 100 wprowadzie jest podobna w obu latach i wynosi około 16, lecz maximum wynosi 35, gdy w roku ubiegłym było 28. Jeżeli obliczymy przeciętne ilości twardych nasion w próbkach, gdzie wogóle było ich więcej, niż przeciętna, otrzymamy w roku 1909/10 18²/₀%, a w roku ostatnim 21⁷/₀%. Ta duża ilość twardych nasion odrazu zwróciła na siebie uwagę sfer handlowych, które odnosiły się do Stacji z propozycją, aby zmniejszyć odpowiednio normy wymagane od nasion dobrych. Ponieważ normy opierają się na danych z szeregu lat, a pojawienie się jednego roku większej ilości nasion twardych jest zjawiskiem przemijającym, zależnem najprawdopodobniej od przebiegu lata, norm dawnych nie zmieniono, tembardziej, że normy lwowskie na ogół i tak są niższe, niż innych zakładów kontrolnych, gdyż stale połowę nasion twardych wlicza się do dobrze kiełkujących.

W ostatnim roku i latituda kiełkowania znacznie się rozszerzyła. W roku 1909/10 wynosiła ona 7, a w roku 1910/11 49.3, dla konieczyny białej w roku 1909/10 17, a w roku 1910/11 60.2 (!).

Spotykały się próbki konieczyny czerwonej, które wykazywały siłę kiełkowania 38⁰/₀, a białej 53⁵/₀%. I tu właśnie odnosi się próbka białej konieczyny przysłana przez Kółko rolnicze do skontrolowania.

W niej było nasion dobrze kiełkujących 19⁰/₀, a z obliczeniem nasion twardych wartość jej użytkowa wynosiła 20²/₀%. To niewątpliwie konieczyna z handlu podmiejskiego.

Co się tyczy pochodzenia, to z małym wyjątkiem badane próbki były pochodzenia wschodnio-europejskiego.

2. T R A W V.

Rok 1909/10.

	Czystość				Kielkowanie				Wartość użytkowa			
	Prób	Mini- mum	Max.	Sre- dnia	Prób	Mini- mum	Max.	Sre- dnia	Prób	Mini- mum	Max.	Sre- dnia
1. Tymotka	83	90'6	94'4	91'2	—	93	99	96	—	87'2	98'4	94
2. Kupkówka	20	64'4	90	82'7	—	63	94	86'1	—	54	84'4	72
3. Rajgras włoski . .	15	80	97'5	92'7	—	51	97	71	—	17	96'2	38'1
4. „ angielski	12	71'8	96'7	90'4	—	42	91	78'7	—	40'6	87'6	70'6
5. „ francuski	11	69	96	81'1	—	61	90	83'7	—	62'3	86'4	70'1
6. Kostrzewa łąkowa	10	87'4	97'8	95'1	—	56	95	77'6	—	58'3	91	76'7
7. „ czerwona	7	61	93'8	82'2	—	46	82	75	—	42'3	72'2	59'4
8. „ różnolist.	1	—	—	73'8	—	—	—	67	—	—	—	49'4
9. „ trzcinowa	6	64'3	85'6	77'5	—	65	94	82	—	56	86	70'1
10. „ owcza .	8	61'9	90'4	69'8	—	—	89	70'4	—	6'6	59	50'4
11. Wyczyniec łąkowy	6	69	88	79'9	—	56	89	71'5	—	38'6	78'3	58'1
12. Owsik złoty . . .	3	18	77	50'7	—	62	75	70	—	11'2	52'5	36'8
13. Mietlica rozłogowa	11	83'5	96'5	92'3	—	71	94	85'1	—	68	88'7	80'9
14. „ pospolita	3	—	—	92	—	—	—	97	—	68'5	88'2	77'3
15. Wiechlina łąkowa	13	80	88	82'7	—	28	95	63'9	—	22'4	78	53'4
16. „ szorstka	5	83'5	93	88'3	—	69	94	79	—	60'7	78'5	69'6
17. „ gajowa	2	76	82'5	79'2	—	58	84	71	—	47'8	63'8	55'8
18. Grzebienica . . .	9	83'8	98'5	92'1	—	64	90	83'2	—	56'2	86'7	76'8
19. Kłosówka wełnista	6	25'4	93'8	61'9	—	76	91	83'8	—	23'1	72'2	50'3
20. Tonka wonna . .	1	—	—	90	—	—	—	37	—	—	—	—
21. Mózga trzcinowa .	1	—	—	91'6	—	—	—	63	—	—	—	—
22. Stokłosa wyprost.	2	83	85'2	84'1	—	77	86	81'5	—	65'5	71'6	68'6
23. „ bezostna	8	68'3	83	79'1	—	44	97	79	—	30	80'5	62'9
24. „ miękka .	1	—	—	87'1	—	—	—	18	—	—	—	—

Rok 1910/11.

1. Tymotka	23	77'2	99'6	95'9	—	75	97'3	90'1	—	68'2	96'7	86'9
2. Kópkówka	19	74'7	90'2	84'2	—	43'3	98	88'3	—	66'6	88'4	76'9
3. Rajgras włoski . .	13	69'4	99'2	92'4	—	68	95	81'3	—	22'5	85'6	50'7
4. „ angielski	15	92'9	99'8	96'7	—	76	97'3	84'8	—	70'6	92'6	82
5. „ francuski	9	76	90'2	84'0	—	47'3	92'6	81'4	—	63'8	82'4	72'3
6. Kostrzewa łąkowa	13	64	96'4	84'9	—	57'0	97'7	84'8	—	41'0	90'9	80'3
7. „ czerwona	7	58'8	97'2	86'0	—	5	95	65'4	—	35'1	88'7	70'5
8. „ owcza .	6	72'4	92'9	80'7	—	24'0	98	71'0	—	29'7	55'6	75'5
9. „ różnolist.	4	62'4	84'9	72'1	—	60'3	75'3	67'7	—	—	—	42'8
10. „ trzcinowa	7	63'2	89'6	78'7	—	24'7	90	69'9	—	52	72'5	64'1
11. Wyczyniec łąkowy	8	60'9	81'5	70'3	—	41'0	82	65'5	—	30'3	57'3	44'2
12. Owsik złoty . . .	6	40'7	84	68	—	46'0	75	58'5	—	23'2	50'5	38'9
13. Mietlica rozłogowa	11	68'3	98'8	86'7	—	58	98	88'8	—	41'7	95'2	76'7
14. Wiechlina łąkowa	13	72	98	82'9	—	11	97	59'9	—	8'8	81	51
15. „ szorstka	7	75'5	95'5	84'8	—	77	95	88'2	—	60'8	86'4	80'2
16. „ gajowa	2	—	—	60	—	50	61	55'5	—	—	—	36'6
17. Grzebienica . . .	6	84'8	96'5	90'3	—	69	94	81'3	—	58'5	78'8	74'2
18. Kłosówka wełnista	9	83'8	90'5	85'6	—	74	97	84'5	—	66'2	82'6	73'5
19. Tonka wonna . .	1	—	—	97	—	—	—	56	—	—	—	—
20. Mózga trzcinowa .	1	—	—	95'2	—	—	—	46	—	—	—	—
21. Stokłosa bezostna	6	80	84'3	82'1	—	75	87	82'2	—	61'2	73	67'5
22. Manna (Glyceria) .	1	—	—	95	—	—	—	92	—	—	—	—

W roku 1909/10 rajgras włoski i owsik złoty wykazały przeciętną wartość użytkową, albo taką jaka odpowiada minimalnej dopuszczalnej, albo jeszcze gorszą, a wartość użytkowa najlepszej próbki owsika złotego nawet nie odpowiada przeciętnej dobrego nasienia.

W roku 1910/11 rezultaty były jeszcze gorsze! Średnia wartość badanych nasion nie tylko owsika, ale i kostrzew: owczej i trzcinowatej oraz rajgrasu włoskiego znalazły się na minimalnej wartości dopuszczalnej, a maximum wartości owsika i kostrzewy trzcinowatej za ledwo odpowiadała przeciętnej dobrego nasienia.

Częste duże latitudy między minimum a maximum świadczą dostatecznie jakie nasiona mogą być, a jakie się spotykają.

Innych badanych nasion szczegółowo nie zestawiamy, mieliśmy ich wogóle bardzo mało, jak widać z zestawienia ogólnego. Było:

	w r. 1909/10	w r. 1910/11
1. Roślin pastewnych, oleistych i tłuszczowych	63	95
2. Ogrodowych	35	38
3. Leśnych	4	19
4. Zbóż	34	26
5. Traw pastewnych alpejskich	—	13

Zaznaczyć tylko należy, że nasiona maku bardzo często bywają zanieczyszczone trującym lulkim (*Hyoscyamus*). Tak n. p. w r. 1910/11 na 14 próbek znaleziono go w ośmiu.

Nieco więcej otrzymuje Stacya do zbadania buraków pastewnych W roku 1909/10 zbadano 74 próbki, a w roku 1910/11 — 64. Wyniki tych badań są następujące:

	w r. 1909/10.			w r. 1910/11		
	Min.	Max.	Średn.	Min.	Max.	Średn.
Czystość %	91·7	100	98·6	93·5	100	98·3
Kłębków kielkujących %	32	97	79	46	98	74·4
Kłębków na 100 kłębków	51	294	162	68	237	151·3
Kłębków w 1 gr. nasienia	35·6	117	53·3	34·2	118·5	50·3
Kłębków kielkujących w 1 gr.	11·4	93·3	41·1	27·6	74·3	37
Kłębków na 1 gr. nasion	16·9	139·3	81·8	44·9	118·5	72·6

Przeciętnie nasiona buraków i pod względem czystości i pod względem ilości kłębków na 100 kłębków wymaganiom odpowiadały, lecz procent kłębków kielkujących, szczególnie w roku 1910/11, pozostawiał wiele do życzenia.

Normalna była również przeciętna ilość kłębków w 1 gr. nasienia. Jeżeli jednak zwrócić uwagę na minima, to okaże się, że i w tym względzie mamy nasiona bardzo małej wartości.

Wreszcie, na nielicznych niestety, dokonała Stacya oznaczeń roślin nasion i podejmowała badania pasz, oraz na wezwanie zestawiała mieszanki,

Ciekawy wynik dało badanie próbki otrąb. Wyniki analizy mikroskopowej były następujące: bardzo mały procent zawierają otręby właściwych otrąb pszennych i żytnich, przeważnie jest to zmielona łuska ryżowa bez żadnej wartości odżywczej. Zgodnie z tem analiza chemiczna wykazała tylko 6·8 % ciał białkowych i 30·3 % włókniaka. Znamienne były pozatem niektóre badania identyczności nasienia. Z dwóch mianowicie stron otrzymała Stacya próbki nasienia chwastu pospolitego w konicyźnie wschodnio-europejskiego pochodzenia celem orzeczenia, czy to jest istotnie ta roślina, za jaką ją podano. W dziennikach jednocześnie można było czytać o zapotrzebowaniu nasion tej rośliny.

Handel temi nasionami ma cel jasny: nadawać konicyźnie cechy pochodzenia wschodnio-europejskiego.

Wobec tego jest obowiązkiem Stacyi zwracać baczną uwagę na pochodzenie konicyzny.

2. Doświadczenia polowe z odmianami roślin gospodarskich.

Z rokiem 1911 ten dział Stacyi botaniczno-rolniczej przyłączony został do Katedry rolnictwa Akademii rolniczej w Dublanach, przeto też w sprawozdaniu niniejszem podajemy tylko przegląd działalności doświadczalnej Stacyi za rok 1910, prowadzonej przy wydatnej subwencji Komitetu c. k. Galic. Tow. gospodarskiego.]

Doświadczenia z odmianami roślin były trojakiego rodzaju:

- 1) Na tz. fermach stałych,
- 2) na polach reprodukcyjnych z ziemniakami,
- 3) na polach doświadczalnych.

4) Fermy stałe o powierzchni około 3 ha. conajmniej trzyletnie z czteropolowym płodozmianem, zakładano w celu uzyskania danych, jakie odmiany nadawałyby się najlepiej dla gospodarstw, które je przeprowadzają, jakoteż i dla miejscowości sąsiednich o podobnej glebie. Z roku poprzedniego pozostało pięć ferm czynnych, a w r. 1910 założono trzy nowe. Wykonano w nich próby z pszenicą ozimą, bobikiem, owsem i ziemniakami. W następującem zestawieniu A podajemy wykaz ferm czynnych w r. 1910, ilość próbowanych na nich odmian pszenicy, owsa, bobiku i ziemniaków.

A. Wykaz doświadczeń, przeprowadzonych w roku 1910 na fermach stałych.

L. p.	Miejscowość i powiat	Przeprowadzający	ilość odmian	rodzaj
1.	Krasówka p. Tarnopol	S. Godlewski	9 5 5 13 —	pszenica owies bobik ziemniaki pszenica na r. 1911
2.	Horodenka	kraj. Szkoła rolnicza	— 5 5 5 4	pszenica owies bobik ziemniaki pszenica na rok 1911.

L. p.	Miejscowość	Przeprowadzający	odmian ilość	rodzaj
3.	Leśniowice, p. Gródek	J. Głowacki	— 5 5 5 5	pszenica owies bobik ziemniaki pszenica na rok 1911.
4.	Tuczempy, p. Jarosław	W. Micewski	— 6 6 6 —	pszenica owies bobik ziemniaki pszenica na rok 1911
5.	Kniażyce, p. Przemyśl	J. Studnicki	5 5 5 11 —	pszenica owies bobik ziemniaki pszenica na rok 1911
6.	Ostrów, p. Rudki	W. Jarzymowski	6 8 5	owies ziemniaki pszenica na rok 1911
7.	Miżyniec, p. Przemyśl	Ks. A. Lubomirska	6 6 5	owies ziemniaki pszenica na rok 1911
8.	Ochrymowce, p. Zbaraż	S. Kozłowski	6 5	owies pszenica na rok 1911

2) Zadaniem pól reprodukcyjnych było wypróbować pewną ilość nowszych odmian i te, któreby okazały się odpowiedniejszymi, reprodukować z roku na rok, dostarczać okolicznym rolnikom po cenach znacznie niższych, niż u hodowców oryginalnych odmian. Próby te podjęte były z ziemniakami. Do pól reprodukcyjnych z roku 1909 przybyło w r. 1910 jedno. Wykaz ich podajemy w tabeli B.

B. Wykaz doświadczeń przeprowadzonych w roku 1910 na polach reprodukcyjnych z ziemniakami.

L. p.	Miejscowość i powiat	Przeprowadzający	ilość odmian
1.	Krasówka, p. Tarnopol	S. Godlewski	13
2.	Klebanówka, p. Zbaraż	A. Fedorowicz	16
3.	Żurawica, p. Przemyśl	J. Midowicz	20
4.	Pnikut, p. Mościska	B. Charzewski	7

3) Pola doświadczalne przeznaczone były dla prób porównawczych z odmianami roślin uprawnych.

W r. 1910 założono w trzech miejscowościach pola doświadczalne

z pszenicą jara, w dziewięciu z owsem, w szesnastu z ziemniakami, w pięciu z konopiami i w dwu z koniczyną białą.

Oprócz tego oddawano włościanom do wypróbowania mniejsze ilości nasion oryginalnych lub z roślin uprawianych na stacyjnem polu doświadczalnym.

Poniższy wykaz C wyjaśnia, gdzie i jakie poczyniono doświadczenia

C. Wykaz doświadczeń przeprowadzonych w r. 1910, na polach doświadczalnych.

L. p.	Miejscowość i powiat	Przeprowadzający	ilość odmian	rodzaj rośliny
1.	Bereźnica, p. Stryj	kraj. Szkoła rolnicza	5	pszenica jara
2.	Chłopice, p. Jarosław	M. Lisowiecki	4	" "
3.	Radziechów, p. Kamionka Strumiłowa	Zarząd dóbr Eks. S. hr. Badeniego	4	" "
4.	Ochrymowce p. Zbaraż	S. Kozłowski	3	owies
5.	Żerosławice, p. Wieliczka	K. Oraczewski	7	"
6.	Jagielnica, p. Czortków	krajowa szkoła rolni- cza	7	"
7.	Suchodół, p. Krosno	" " "	5	"
8.	Wiązownica, p. Jarosław	Zarząd dóbr	5	"
9.	Radziechów, p. Kamionka Strumiłowa	Zarząd dóbr Eke. hr. St. Badeniego	5	"
10.	Babice n/S., p. Przemyśl	J. Jaruzelski	5	"
11.	Suchowola, p. Gródek	L. Turnau	5	"
12.	powiat Sanok, u włościan	Oddział c. k. Tow. Gosp.	5	"
13.	Pełkinie, p. Jarosław	W. ks. Czartoryski	6	ziemniaki
14.	Wiśniowa, p. Jasło	Zarząd Dóbr J. hr. My- cielskiego	6	"
15.	Jedlicze, p. Krosno	W. Stawiarski	5	"
16.	Wiązownica, p. Jarosław	Zarząd dóbr	6	"
17.	Urzejowice, p. Przeworsk	W. Łoziński	6	"
18.	Radziechów, p. Kamionka Strumiłowa	Zarząd dóbr Eke. hr. Badeniego	6	"
19.	Prałkowce, p. Przemyśl	dr. F. Drużbacki	6	"
20.	Suchowola, p. Gródek	L. Turnau	6	"
21.	Dubłany, p. Lwów	Zarząd folwarku Akade- demii rolniczej	6	"
22.	Słupia, p. Limanowa	A. Dydyński	6	"
23.	Derewlany, p. Kamionka Strumiłowa	A. Bogusz	6	"
24.	Zaborze, p. Rawa ruska	Z. Łączyński	8	"
25.	Ubinie, p. Kamionka Stru- miłowa	F. Domański	6	"
26.	Rosochowaciec p. Pod- hajce	W. Jankowski	6	"
27.	Jagielnica, p. Czortków	krajowa szkoła rolni- cza	2	"
28.	powiat Sanok u włościan	Oddział c. k. Tow. gosp.	—	"
29.	Berezowica mała, p. Zba- raż	Konopacki	2	konopie

L. p.	Miejscowość i powiat	Przeprowadzający	ilość odmian	rodzaj rośliny
30.	Bazar, p. Czortków	F. de Respaldiza . . .	2	konopie
31.	Złotniki, p. Podhajce	W. Serwatowski . . .	2	"
32.	Wiszenka, p. Gródek	Zofia Stanek . . .	2	"
33.	Siemianówka, p. Lwów	S. Balicki . . .	2	"
34.	Horodenka	krajowa szkoła rol- nicza . . .	2	"
35.	Jagielnica, p. Czortków	" " " "		koniczynabiała

3. Kultury na polu doświadczalnym.

Pole doświadczalne Stacyi, dzierżawione koło rogatki stryjskiej, zajmowało powierzchnię $\frac{3}{4}$ morga i było przeznaczone do badań własnych. W r. 1910 uprawiono na niem 74 odmian ziemniaków, 16 odmian owsa, 6 odmian pszenicy jarej, po jednej odmianie żyta jarego, jęczmienia, wyki, maku i fasoli, 2 odmiany grochu, cztery konopi, 2 koniczyny czerwonej, po jednej lincerny francuskiej, esparsety, przelotu, 5 odmian buraków pastewnych, 4 marchwi, 7 różnych warzyw, a na małych parcelkach 45 gatunków traw, 4 innych roślin, 32 roślin aptekarskich.

W r. 1911 rozwiązano umowę i przystąpiono do założenia pola dla celów Stacyi w Dublanach. Pole to będzie miało za zadanie dać materyał do badań systematycznych nad czystymi kulturami traw i koniczyn różnego pochodzenia i nad mieszankami. Badania te mają być prowadzone częściowo równolegle nad podobnymi mieszankami na Czarnej-Horze

3. Badania na połoninie Czarnohory.

Prace, wykonywane na połoninie w ciągu miesięcy letnich obejmowały:

- 1) Spostrzeżenia meteorologiczne i fenologiczne,
- 2) Hodowlę roślin górskich i
- 3) Doświadczenia z mieszankami i nawozowe.

1. Spostrzeżenia meteorologiczne i fenologiczne.

Poczynając od 29 maja do 26 października w r. 1910. i 31 października w r. 1911., trzy razy dziennie notowano daty meteorologiczne, a mianowicie o godz. 7 rano, 2 i 9 wieczór. Daty te dotyczyły 1) ciśnienia barometrycznego, 2) kierunku siły wiatrów, 3) rodzaju i kierunku chmur, 4) temperatury na termometrze suchym i wilgotnym, 5) maksymalnej i minimalnej w ciągu dnia, 6) temperatury w miejscu nieocienionem według termometru aktinometrycznego o czarnej kuli, dalej 7) temperatury maximum i minimum na ziemi niezadarnionej, oraz w głębokości 15 i 30 cm., wreszcie odczytywano co tydzień maksymalną temperaturę zadarnionej ziemi w głębokości 5 cm., minimalną na utorze i w głębi 15 i 30 cm., oraz notowano temperaturę ziemi w lesie wysoko i niskopiennym i na połoninie zwróconej stokiem na południe. Pozatem w ciągu całego lata stałe były czynne następujące przyrządy meteorologiczne samopiszące: 1) termobarograf, 2) termograf, 3) hygrograf, 4) ewapometr, 5) ombrograf, 6) heliograf, i 7) 2 termometry-aktinometry: jeden z czarną drugi z połączoną kulą. Przebieg lata w r. 1910 był mniej korzystny niż w latach ubiegłych. Ilość opadów utrzymywała nieprzerwanie wilgoć gleby lecz temperatura na ogół była niższa. Przymrozki były zjawiskiem bardzo częstym. W roku 1910 notowano je w maju i październiku niemal codziennie,

często we wrześniu. W maju w dani poczynając od 21. temperatura przeciętna dla siedmiu dni wynosiła -3.4° , w czerwcu z dwóch dni -0.6 , w lipcu był raz przymrozek (-0.8), we wrześniu, poczynając od 14 były mrozy już 11 razy dochodzące przeciętnie -2.8 , a w październiku na 25 dni w 20 dniach przeciętnie było -3.2 stopni mrozu.

W roku 1911 w maju poczynając od 20 notowano przeciętnie temperaturę w dani dla 4 dni -2.7 . W czerwcu dzień jeden o temperaturze -2.3 , we wrześniu jeden dzień o temperaturze 0.2 . W październiku było 15 dni o przeciętnej -2.7° . Mróz z 21, 22 maja (-7.4) zniszczył wiele roślin, będących już w pełni rozwoju, a nawet w kwiecie, nie oszczędził on i niektórych traw miejscowych. Znaczne szkody wyrządził grad 27. czerwca. Opady bywały nieraz niezwykle wielkie np. 10. i 11. czerwca wynosiły 83 mm., 7. i 8. sierpnia aż 98 mm., — ilość nigdy tu dotąd nie notowaną, wynoszącą razem z czterema dniami poprzednimi 180 mm.

Zapiski fytofenologiczne dotyczyły czasu wzejścia, kłoszenia się, kwitnienia i dojrzewania zarówno roślin górskich miejscowych, jak i sprowadzonych oznaczono również w miarę możliwości temperaturę wód bieżących.

W roku 1911 przystąpiono do użytkowania materiałów tych zebranych dotąd przez Stację. Księgi i zapiski meteorologiczne powierzono w tym celu prof. Szulcowi. Prof. Szulc po przejrzaniu całego materiału uznał za nadające się do publikacji dane zebrane w latach 1905 — 1910, gdyż wcześniejsze wykazywały częste braki i przerwy rozmaitej długości.

Materiały zebrane w latach 1905 — 1910 w opracowaniu wyszły już z druku w Kosmosie (zeszyt 10 — 12 rok 1911). Odtąd zamierzone jest staleco rok szczegółowe publikowanie spostrzeżeń meteorologicznych robionych na Czarnohorze. Spostrzeżenia dokonane w r. 1911., niebawem również ukażą się w Kosmosie. Diagramy wszystkich przyrządów samopiszących za czas od roku 1905 powierzone zostały do opracowania prof. Uniwersytetu lwowskiego Dr. E. Romerowi. Należy się spodziewać, że materiały meteorologiczne, zebrane przez Stację, po ich opublikowaniu zwrócą na siebie uwagę. Stacja czarnohorska jest jedyną w kraju na tak znacznem wzniesieniu (1375 m), która jest wyposażona tak bogato. Zajmuje ona przytem ważne pod względem hydrograficznym miejsce u źródeł Prutu. Doniosłą wartość miałoby umożliwienie robienia spostrzeżeń przez dłuższy okres roku i ich komunikowanie codziennie Centralnemu instytutowi we Wiedniu. Do tego celu byłoby niezbędne połączenie się telefoniczne z Worochtą. Publikacja spostrzeżeń Stacji winna się przyczynić do jego urzeczywistnienia. W najbliższej przyszłości aparaty wymagać będą pewnych uzupełnień, które wskazał szczegółowo prof. Szulc podczas zwiedzania jej w r. 1911. Szczególniej anemometr nie odpowiada sile panujących wiatrów.

2. Hodowla roślin.

Hodowla roślin przeważnie skoncentrowana była w ogrodzie. Jeden jego dział poświęcony jest wyłącznie florze alpejskiej. Dział ten stale jest uzupełniany roślinami z połonin Czarnejhory jużto wprost przesadzonemi jużto otrzymanymi z siewu. Obejmuje on też wiele roślin wyhodowanych z nasion nadesłanych przez ogrody botaniczne. Ogółem w dziale tym w roku 1910 było 585 roślin na 565 parcelkach. W roku 1910 dla podchowrywania roślin sporządzono inspekt zimny i wysiano w nim tegoż roku 282 gatunków, a w roku 1911 — 189 gatunków. Pozatem posiano na osobnych grzędach w r. 1910 roślin 312, a w r. 1911 około 330. Rośliny podchowane w inspekcje zostały rozsadzone do gruntu. Pod koniec r. 1911 dział flory górskiej obejmuje 537 gatunków na 573 parcelkach. Z nasion roślinności alpejskiej, zebranych

w roku 1909 sporządzono katalog na rok 1910, obejmujący wraz z wykazem roślin żywych, których rozsyłania Stacya się podjęła, 240 gatunków. Katalog ten rozesłano do licznych instytutów botanicznych i na skutek otrzymanych 31 zamówień wysłano do nich do 1000 torebek nasion i 17 paczek roślin żywych. W roku 1911 spis nasion i roślin, oddawanych do dyspozycji przez ogród czarnohorski, umieszczony został w katalogu ogrodu botanicznego dublańskiego. Tegoż roku na zamówienie ogrodów botanicznych prócz nasion rozesłano 40 przesyłek roślin żywych. Dostarczono też pewną ilość roślin czarnohorskich prof. Raciborskiemu do wydawnictwa flory polskiej.

Przeważna część ogrodu na połoninie czarnohorskiej służy dla hodowli roślin pastewnych tak górskich, jak i sprowadzanych z niziny. I rozszerzenie tych kultur badanie ich rozwoju, oznaczenie wagi zbiorów siana i nasion było głównem staraniem Stacyi. Nasionie zbierane z tych kultur, ma służyć do ich rozszerzenia w latach następnych. Rozszerzanie to stopniowo z roku na rok się odbywa i jest konieczne, jeżeli jednym ze środków podniesienia wydajności połonin jest podsiew na nich dobrych traw górskich, których w handlu wcale niema. Hodowla roślin nizinnych ma na celu przystosowanie ich do warunków klimatycznych połoninnych. Nasiona tak górskich roślin, jak i aklimatyzowanych, otrzymane w większych ilościach będą również służyły do próbnych mieszanek alpejskich. Kultury wszystkie pochodzą z siewu ręcznego w rzędy, z których się je później najczęściej przesadza. Niestety często niejednen zasiew przepada lub wydaje bardzo słaby porost skutkiem niepomyślnego przebiegu pogody i warunków fizycznych gleby. Tak np. zimna w r. 1910 i 1911 i przymrozki w okresie wegetacyi były tak częste, iż tylko kultury traw pozostałe z lat poprzednich mogły się należycie rozwinąć, nowe zaś zasiewy z roku 1910 i 1911 wydały bardzo słabe roślinki.

Podobnie słaby rozwój w tych dwóch latach wykazały kultury i innych roślin. Zasiewy i sadzenia roślin wykonane w latach 1910 i 1911 podajemy w zestawieniu następującem:

Rok 1910.

1. <i>Dactylis glomerata</i> . . .	106	m ²	parcela	18 ₈ , 34, 82 ₁
2. <i>Phalaris arundinacea</i> . .	6	"	"	19 ₁
3. <i>Poa sudetica</i> . . .	230	"	"	22, 71, 85 ₅
4. <i>Poa alpina</i> . . .	200	"	"	23, 84 ₄
5. <i>Avena versicolor</i> . . .	33	"	"	38, 41,
6. <i>Festuca rubra fallax</i> . .	216	"	"	39, 83 ₈ , 85 ₂
7. <i>Luzula spadicea</i> . . .	16	"	"	39
8. <i>Poa Huppenthali</i> Rac . .	16	"	"	40
9. <i>Phleum pratense</i> . . .	16	"	"	40
10. <i>Festuca picta</i> . . .	16	"	"	41
11. <i>Phleum alpinum</i> . . .	200	"	"	42, 84 ₅
12. <i>Festuca Porcii</i> . . .	17	"	"	72
13. <i>Festuca orientalis</i> . .	17	"	"	73
14. <i>Avena planiculmis</i> . .	30	"	"	74
15. <i>Achillea millefolium</i> . .	25	"	"	75
16. <i>Festuca heterophylla</i> . .	50	"	"	82 ₄
17. <i>Festuca rubra</i> . . .	100	"	"	84 ₃
18. <i>Festuca supina</i> . . .	100	"	"	85 ₃
19. <i>Poa pratensis humilis</i> .	100	"	"	85 ₄
20. <i>Festuca ovina rupicarpina</i>	20	"	"	86 ₁
21. <i>Festuca rubra hispidula</i> .	20	"	"	86 ₂

1534 m²

Rok 1911.

1.	<i>Achillea stricta</i>	.	.	24	m ²	parcela	18, 30 ₃ ,
2.	<i>Achillea moschata</i>	.	.	18	"	"	31 ₄
3.	<i>Achillea carpatica</i>	.	.	100	"	"	84 ₁
4.	<i>Trifolium niveum</i>	.	.	16	"	"	18 ₃ , 86
5.	" <i>badium</i>	.	.	10	"	"	86 ₁
6.	<i>Lolium tenuifolium</i>	.	.	6	"	"	18 ₉
7.	<i>Sesleria coerulans</i>	.	.	6	"	"	19 ₀
8.	<i>Poa alpina</i>	.	.	100	"	"	23
9.	<i>Poa caesia</i>	.	.	36	"	"	83 ₃ , 86 ₂
10.	<i>Poa serotina</i>	.	.	50	"	"	85 ₇
11.	<i>Poa violacea</i>	.	.	100	"	"	83 ₉
12.	<i>Avena elatior</i>	.	.	50	"	"	35
13.	<i>Avena planiculmis</i>	.	.	64	"	"	40, 31 ₂ , 74
14.	<i>Avena adsurgens</i>	.	.	20	"	"	86 ₂
15.	<i>Phleum pratense</i>	.	.	16	"	"	39
16.	<i>Aira flexuosa montana</i>	.	.	18	"	"	31 ₁
17.	<i>Calamagrostis arundinacea</i>	.	.	30	"	"	54
18.	<i>Carex leporina</i>	.	.	100	"	"	82 ₉
19.	<i>Agropyrum caninum</i>	.	.	16	"	"	83 ₃
20.	<i>Cynosurus cristatus</i>	.	.	20	"	"	86 ₂
21.	<i>Bromus secalinus</i>	.	.	16	"	"	83 ₃
22.	<i>Festuca amethystina</i>	.	.	18	"	"	30 ₄
23.	" <i>rubra genuina</i>	.	.	100	"	"	82 ₇
24.	" <i>duriuscula crassifolia</i>	.	.	18	"	"	30 ₂
25.	" <i>rubra glauca</i>	.	.	16	"	"	83 ₃
26.	" <i>fallax</i>	.	.	16	"	"	83 ₃
27.	" <i>hispidula</i>	.	.	16	"	"	83 ₄
28.	" <i>ovina firmula</i>	.	.	16	"	"	83 ₃
29.	" <i>hispidula</i>	.	.	16	"	"	83 ₃
30.	" <i>rupicaprina</i>	.	.	16	"	"	83 ₃
31.	" <i>sulcata pseudo-ovina</i>	.	.	16	"	"	83 ₄
32.	" <i>orientalis</i>	.	.	18	"	"	30 ₁
33.	" <i>delicatula</i>	.	.	18	"	"	31 ₃
34.	" <i>Porceii</i>	.	.	16	"	"	83 ₄
35.	" <i>heterophylla</i>	.	.	100	"	"	84 ₆
36.	" <i>carpatica</i>	.	.	100	"	"	84 ₇
37.	<i>Plantago alpina</i>	.	.	16	"	"	83 ₄

1332 m²

Prócz powyższych wykonano bardzo wiele zasiewów i sadzeń na małych tylko przestrzeniach. Zbiory nasion z kultur większych otrzymano następujące w roku 1911:

Meum muttelina	140 gr
Poa alpina	300
„ violacea	630
„ sudetica	320
„ pratensis humilis	1400
Avena versicolor	240
Avena planiculmis	240
Phleum alpinum	345
Festuca carpatica	200
„ Porcii	90
„ rubra fallax	9470
„ supina	3730

Częściowy wysiew tych nasion w mieszankach zamierzony jest na rok 1912. na części ogrodu pozostającego pod darnią pierwotną.

W roku 1912 zamierzone są również próby z roślinami motylkowemi przy jednoczesnem zaopatrzeniu gleby w brakujące składniki. Rozszerzone również zostaną systematyczne ściśle doświadczenia nawozowe, gdyż w niedalekiej przyszłości wobec przeprowadzonych dróg liczyć się należy z możliwością bez większych kosztów zasilania połonin nawozami. Jakie rezultaty można otrzymać nawet z czystych siewów roślin nizinnych przy stosowaniu nawozów, świadczą zbiory z parcel 18 i 19, przeliczone w kg. na 1 ar.

	1910	1911
Dactylis glomerata . . .	63'3	50
Phleum pratense . . .	—'0	133
Phalaris arundinacea . . .	182	140
Avena elatior . . .	55	66
Festuca duriuscula . . .	108'5	33

Szczegółowy plan ogrodu wraz z wykazem kultur, daty ich założenia i zbioru przedstawiamy Wys. Wydziałowi Krajowemu wraz z niniejszem sprawozdaniem.

L. poletka	NAZWA ROŚLINY	Pochodzenie ¹⁾	Data siewu	Data zbioru	Nasienia gr.	Słomy
3	Ziemniaki		29/6 1911			
5	"		"			
5	Meum Mutellina Gaertn, wprost do gruntu		1904	1/8	140	
6	Szkółka roślin przesadzonych z inspektu		1911			
7	Szkółka roślin z nasion wysianych wprost do gruntu		1911			
12	Szkółka drzew szpilkowych .					
13	Szkółka roślin przesadzonych z inspektu		1911			
14	Szkółka drzew szpilkowych					
15	" roślin przesadzonych z inspektu . . .		1911			
16	Działflory górskiej					
17	573 p., na których 537 gatunków roślin					
18-19						
6 m.	Achillea stricta	Lwów	siew 26/6 1911			
6 m.	Dactylis glomerata L.		1907			
6 m.	Trifolium pratense L. v. niveum Szysz.	Breskul	3/6 1911			
6 m.	Phleum pratense L.		1907		133	
6 m.	Festuca arundinacea Schreb.		1907	2/11	90	
6 m.	" pratensis Huds		1907			
6 m.	" rubra L.	Wiedeń	1907	8/8	232	
	Dactylis glomerata L.	Breskul	przesadzone 10/10 1910			
	Lolium tenuifolium	Lwów	26/6 1911			
	Phalaris arundinacea L. . . .		1910			
6 m.	Anthoxanthum odoratum L. . .		1910			
6 m.	Arrhenatherum elatior M. . . .		1907			
6 m.	Festuca duriuscula L.		1907			
6 m.	Carex leporina L.	Pożyżewska	1907			
6 m.	Festuca rubra L. v. glauca . .	"	1907	3/8	820	4000

¹⁾ »Lwów« oznacza pochodzenie z nasienia zebranego na polu doświadczalnym Stacji we Lwowie; »Wiedeń« nasienie z ogrodu górskiego Stacji wiedeńskiej; »Kościeliska« ze szkółek górskich w Kościeliskach.

L. poletka	NAZWA ROŚLINY	Pochodzenie	Data siewu	Data zbioru	Nasienia gr.	Słomy gr.
6 m.	Poa caesia Smith Sesleria coerulans Friev.	Szpyci	1907 przes. 6/10 911			
22	Poa sudetica Haenke	Pożyżewska	14/6 1910			
34	Dactylis glomerata L.	Szczawie	21/6 1910			
23	Poa alpina (siew powt. 6/6 1911)	Pożyżewska	17/6 910	9/11	75	
35	Anthoxantum odoratum L. Arrhenatejum elatius L. M. et K.		1909 26/6 911			
24	Festuca pratensis Huds Festuca rubra L. v. genuina		1908 1909	31/8 16/26 VIII.	60 1370	
36	Avena flavescens L.		907 i 908 przes. 909	1/11	50	
25	Festuca rubra L. v. fallax. Hack	Wiedeń	1908		6800	
37	Poa alpina L. Festuca supina Schur " rubra L. v. fallax Hack	Pożyżewska " Breskul	1909 " "	16/8	1200	2450
26	Phleum alpinum l.	Pożyżewska	"	16/8	310	
38	Poa sudetica Haenke Festuca duriuscula L. Avena versicolor Vill.	" " "	" " 1910	30/8 24/8	900 190	
27	Festuca rubra L. v. genuina " " L. v. glauca	" Wiedeń	1908 "	23/8 9/9	2650 140	8500
39	Tymotka finlandzka Festuca rubra L. v. fallax Hack.		26/6 911 Pożyżewska			
	Luzula spadicea Desv.	Turkulskie J.	IX. 910 911			
	Poa serotina Ehrbg. Phleum alpinum L.	Wiedeń "	908	5/10	152	
28	Festuca supina Schur	Pożyżewska	przes. 909	16/8	2330	5750
40	Avena paniculmis Schrad Poa Huppenthali Rac.		26/6 1911 1910			
		J. Turkulskie				

L. poletka	NAZWA ROŚLIN	Pochodzenie	Data siewu	Data zbioru	Nasienia gr.	Słomy gr.
	<i>Festuca arundinacea</i> Schreb.	Wiedeń	1908	12/10	90	
	<i>Dactylis glomerata</i> L. . . .	"	"	4/9	110	
	<i>Poa alpina</i> L.	"	"	12/8	55	
	<i>Phleum pratense</i> L. . . .					
29	<i>Poa sudetica</i> Haenke . . .	Breskul	908i909			
41	1. <i>Avena versicolor</i> Vill . .	Pożyżewska	16/7 910			
	2. <i>Rajgras argentyński</i> . .					
	3. <i>Festuca picta</i> Kit. . . .	Pożyżewska	17/7 910			
	4. <i>Poa violacea</i> Bell. . . .	Wiedeń	908	5/9	160	
30/31	<i>Festuca orientalis</i> A. Kern. .	Pożyżewska	26/6 911			
	<i>Festuca duriuscula</i> v. <i>crassifolia</i> Hack.		"			
	<i>Achillea stricta</i>	Lwów	"			
	<i>Festuca amethystina</i> L. M. .	"	"			
	<i>Aira flexuosa</i> L. v. <i>montana</i> Trin	Pożyżewska	"			
	<i>Axena planiculmis</i> Schur . .	"	"			
	<i>Festuca delicatula</i>	Lwów	"			
42	<i>Achillea moschata</i> Wulfen .	"	"			
	<i>Phleum alpinum</i> L.	Pożyżewska	17/6 910			
43	<i>Trifolium repens</i> L.	"	27/6 911			
	<i>Hieracium villosum</i> L. . . .	"	"			
	<i>Saponaria officinalis</i> L. . .	Lwów	"			
	<i>Papaver alpinum</i>	"	"			
	<i>Poa violacea</i> Bell. v. <i>flavescens</i> Th.	Pożyżewska	"			
	<i>Digitalis lanata</i> Ehrh. . . .	Lwów	"			
	<i>Solidago alpestris</i> W. K. . .	Pożyżewska	"			
	<i>Lithospermum officinale</i> . .	Lwów	"			
	<i>Geum rivale</i> L.	"	"			
	<i>Koeleria glauca</i> D. C. . . .	Pożyżewska	"			
	<i>Luzula angustifolia</i> Garcke .	"	"			
	<i>Dactylis glomerata</i> L. . . .	Breskul	"			
	<i>Plantago montana</i> Lmk. . .	Pożyżewska	"			
52	<i>Festuca amethystina</i> Host. .	Lwów	"			
	<i>Poa sudetica</i> Haenke	Pożyżewska	908	12/8	100	
68	<i>Phleum alpinum</i> L.	dziko rosnące na miejscu		16/8	35	

L. poletka	NAZWA ROŚLIN	Pochodzenie	Data siewu	Dzień zbioru	Nasienia gr.	Słomy gr.
53	<i>Festuca carpatica</i> Dietr.	Breskul	1908 1909	5/9	200	
	<i>Avena versicolor</i> Vill.	Pożyżewska	1908 1911	24/8	50	
54	<i>Calamagrostis arundinacea</i> Roth.	Breskul	1908 1909 1911			
70	<i>Arhenaterum elatius</i> /L. M. et K.	Kościelińska "	1907 przes. 1908			
	<i>Phleum alpinum</i> L.	"	"			
	<i>Poa violacea</i> Bell	"	"			
	<i>Phleum alpinum</i> L.	Pożyżewska	"			
	<i>Festuca picta</i> Kit.	"	przes. 1908			
55	<i>Carex tristis</i> M. B. (/6) p.	Breskul	1908			
71	<i>Festuca rubra fallax</i> Hack.	Kościeliska przes. 1908	1907	23/8	880	5850
	<i>Poa sudetica</i> Henke	Pożyżewska	"			
56	<i>Achillea carpatica</i> Bł.	"	1909			
72	<i>Festuca Porcii</i> Hack.	Breskul	1908 i 1910		90	
	<i>Poa sudetica</i> Haenke	"	1908	13/8	220	
					łącznie z p. 71.	
57	<i>Poa pratensis</i> L. v. <i>humilis</i> Griesb.	dziko rosnące na miejscu	dosadz. 1909	12/8	1400	8500
73	<i>Festuca orientalis</i> Kern	Breskul	1908 1909 1910			
58/65	Przyorano na zimę					
74	<i>Avena paniculmis</i> Schrd.	"	1908 1910 i 1911	4/9	240	
75	<i>Achillea millefolium</i> L.	Pożyżewska	przes. 1908 1910			
	<i>Festuca supina</i> Schur.	"	1908	15/8	110	
76	<i>Festuca rubra</i> L. v. <i>fallax</i> Hack.	Wiedeń	1908	23/8	930	

L. poletka	NAZWA ROŚLINY	Pochodzenie	Dzień siewu	Dzień zbioru	Nasienie gr	Słomy gr.
77	Achillea carpatica Bł. . . .	Pożyżewska	1909			
78	Poa pratensis L. v. humilis Grsb.	"	21/6 1909			
80	Avena adsurgens Schur. . . .	Breskul	1908 i 1911			
82:1	Dactylis glomerata L. . . .		przes. 27/9 910			
1	Trifolium repens L.		1905			
2	Plantago serpentina Lk. . . .	Wiedeń	1908			
2	" montana Lk	"	"			
			przes. 11/9 910			
3	Plantago alpina L.	"	1908			
			przes. 10/9 910			
4	Festuca heterophylla Lmk. . .	"	1908	6/10		
5	Phleum alpinum L.	Pożyżewska	19/6 911			
6	Festuca supina Schur.	"				
7	" rubra L. v. genuina		21/6 911			
8	Poa violacea Bell.	Wiedeń		24/8	470	7850
9	Carex leporina L.	Pożyżewska	24/6 1911			
83:1	Ziemniaki	Lwów	30/6 911			
2	"	"	"			
3	Agropyrum caninum R. S. . .		27/6 919			
	Bromus secalinus L.	Lwów	"			
	Poa caesia Smith.		"			
	Festuca ovina L. v. firmula Hack		"			
	Festuca ovina L. v. hispidula Hack	Lwów	"			
	Festuca ovina L. v. rupicapina Hack		"			
	Festuca rubra L. v. glauca Auct.		"			
	Festuca rubra L. v. fallax Hack.		"			
	Festuca Porcii Hack.	Pożyżewska	"			
	Festuca rubra L. v. hispidula Hac.		"			
	Festuca ovina sulcata Hack. .		"			
	Plantaago alpina L.		"			

L. poletka	NAZWA POŚLINY	Pochodzenie	Dzień siewu	Dzień zbioru	Nasienia gr.	Słomy gr.
83-5	Tymotka finlandzka	Lwów	27/6			
	Onobrychis montana	"	"			
	Phleum Micheli All	Wiedeń	"			
	" pratense L.	"	"			
	Alopecurus pratensis L. . . .	"	"			
	Poa pratensis L.	"	"			
	Plantago serpentina Lmk . . .	Wiedeń	"			
	Poa violacea Bell. v. flav. Thom.					
83-5	Festuca rubra L. v. fallax Hack.		18/6 1910	24/8	410	1300
83-9	Poa violacea Bell.		19/6 1911			
84-1	Achillea carpatica Bł. . . .	Pożyżewska	1910 i 25/6 1911			
2	Festuca picta Kit.	Pożyżewska	17/6 1911			
3	" rubra L.		17/6 1910	3/8	1350	6500
4	Poa alpina L.		"	6/10	170	
5	Phleum alpinum L. na nowo 19/6 1911	Pożyżewska	17/6 1910			
6	Festuca heterophylla Lmk. . .		23/6 1911			
7	" carpatica Dietr. . . .	Pożyżewska	24/6 1911			
85-2	" rubra L. v. fallax Hack		17/6 1910	24/8	350	1700
3	" supina Schur.	Pożyżewska	"	"	90	
4	Poa pratensis L. v. humilis Grisb.		19/6 1911			
5	Poa sudetica Haenk. . . .	Pożyżewska	17/6 1910			
6	4 odmiany owsa, konieczyna czerwona		14/6 1911			
7	Łubin żółty z niebieskim i Saradela		"			
85-7	Poa serotina Ehrbg.	Wiedeń	"			
86-1	Festuca ovina L. v. rupicapina Hack.		17/6 1910			
	Trifolium badium Schreb. . .	Wiedeń				

L. Poletka	NAZWA ROŚLINY	Pochodzenie	Data siewu	Dzień zbioru	Nasienie gr.	Słomy gr.
	Trifolium pratense v. niveum Szysz.	Breskul	17/6 1910			
	Festuca duriuscula		"			
	Poligonum nutans Sieb. et Zucc.		1911			
86 2	Cynosurus cristatus L.		1/7 1911			
	Poa caesia Smith.		24 6 1911			
	Plantago alpina L.	Wiedeń				
	Avena adsurgens Schur.	Breskul	"			
	Festuca rubra L. v. hispidula Hack, ...		17/6 1910			
86-3	Rajgras włoski holenderski	Lwów	1911			
	Plantago serpentina Lmk.	Wiedeń	17/6			
86 4	Festuca ovina L. v. pseudovina Hack.		1910 17/6 1910			

Poza ogrodem głównym szereg kultur znajduje się na parcelach osobno ogrodzonych na t. zw. Szczawiach. Parcele te o łącznej powierzchni 17 arów znajdują się na tej samej wysokości co ogród główny, lecz są zasłonięte ścianą Breskula od panujących tu wiatrów zachodnich i gleba ich jakkolwiek skąpa pod względem masy z powodu kamieni i głazów, to jednak jest obficie zaopatrzona w składniki pokarmowe, gdyż od dawnych czasów trzymano tu owce przez noc. Na tych ogrodach w r. 1910 wysiano *Achillea carpatica*, *Trifolium pratense* i łubin trwałe. Z zasiewów dawniejszych z roku 1908, znajduje się tu szereg kultur zarówno roślin nizinnych, jak i górskich. Nasiona tych ostatnich otrzymano od Stacji wiedeńskiej. Zbiory siana w odniesieniu do powierzchni 1 ara w latach 1910—1911 otrzymano następujące (w 2 pokosach):

	1910	1911
<i>Dactylis glomerata</i>	90	67'5
<i>Festuca pratensis</i>	84	63'1
<i>Phleum pratense</i>	125	57
<i>Alopecurus pratensis</i>	90	60
<i>Festuca rubra</i>	72	115'7
<i>Poa pratensis</i>	57	59
<i>Phalaris arundinacea</i>	82	41'5
<i>Poa alpina</i> wydała siana najmniej		

Zbiorów siana innych traw, a przedewszystkiem alpejskich, niestety odczuć nie możemy, gdyż z powodu głazów na powierzchni ziemi nie byłyby one miarodajne. Tyle tylko można stwierdzić, że były kultury bardzo ładne. Jeszcze w r. 1910, podobnie jak w latach poprzednich, wykonano próby

z szeregiem innych roślin gospodarskich. Zestawienie ich i wyniki podajemy w krótkości:

1. Hreczka mimo że była górskiego pochodzenia wymarła zupełnie.

2. Ziemniaki. Porównawcza orientacyjna próba z 20 nowymi odmianami wczesnych ziemniaków dała wynik ujemny. Posadzone 16. maja skiełkowały z powodu zimna dopiero po sześciu tygodniach, a w połowie września mróz je zniszczył. Pierwsze kopanie można było rozpocząć dopiero 29. sierpnia; zbiór był bardzo mały, znacznie mniejszy, niż w latach innych

3. Pszenica jara górską (Insbruk), chociaż dobrze wyglądała, nie dojrzała.

4. Jęczmień herceński, który się udał w r. 1909, w r. 1910 ucierpiał dużo od mrozów i wyginał zupełnie.

5. Owies (z Insbruku) ledwo się wykłosił.

6. Żyto ozime, podobnie jak i w roku poprzednim, zimy nie przetrzymało, a dodać trzeba, że w latach innych, chociaż nie dojrzało, wydawało jednak dużo słomy.

W roku 1911 uprawiano na próbę: 16 odmian ziemniaków wczesnych które powschodziły w 1/4 do 3/4 dopiero w 5 tygodni, wydały jednak plon znacznie lepszy, niż w r. 1910, a kopanie ich można było zacząć jeszcze później, bo 7 września.

2. Jęczmień herceński, który doszedł tylko do mleczej dojrzałości.

3. 4 odmiany owsa, które miały czas tylko na wykłoszenie się;

4. Żyto ozime wyginęło w zimie;

5. Łubin trwały, zasiany przeszłego roku, rozwijał się bardzo dobrze, ale nasiona osadziły tylko rośliny najwcześniej kwitnące.

6. Bobik chybił całkiem, jak w latach poprzednich, Łubin zaś niebieski doszedł tylko do kwiatu.

3. Doświadczenie z mieszankami i nawozami.

Prócz kultur czystych na Szczawiach uprawiano rośliny w mieszankach. Mieszanki te z zasiewów dawniejszych wydały zbiory następujące z 1 ara kg.

		w 1 pokosie			w 2 pokosie		
		1909	1910	1911	1909	1910	1911
		15/7	23/7	20/7	—	13/9	—
Mieszanka	Weinzierla . . .	40.4	39	34.1	—	25.9	—
	Szyszyłowicza . . .	41.4	32.5	33.1	—	20.9	—
	Steblera 1.	28.3	25	28.5	—	17.4	—
	Steblera 2.	33.1	26	33	—	15.5	—

W roku 1909 i 1911 z powodu zimna odrost mieszanek był bardzo słaby i zbierania potrawiu zaniechano; zresztą przyrost w sierpniu i wrześniu w warunkach tutejszych jest wogóle bardzo słaby.

Wynik doświadczeń z hurtowaniem połoniny, wykonanem w r. 1906 do 1909 był bardzo dodatni. Zbiory siana w części hurtownej w r. 1905, jeszcze obecnie znaczenie przewyższały zbiory w części niehurtowanych.

Wynosiły one z 1 ara kg.

	1910	1911
niehurtowane . . .	20·5	14·9
hurtowane . . .	24·5	21·8

Jakkolwiek wyniki te są dobre, to jednak z natury rzeczy nie mogą one mieć zastosowania na przestrzeniach większych. Od roku więc 1910 dalszego hurtowania zaniechano, tembardziej, że w tym właśnie roku wygasła dawna umowa dzierżawna, zawarta przez Stację z Dyrekcją lasów i dóbr państwowych we Lwowie.

Jak już podniesiono wyżej, program prac na przyszłość obejmuje przede wszystkim doświadczenia systematyczne nad wartością szeregu traw uprawianych w ogrodzie, dalej nad mieszankami zarówno z roślin nizinnych, jak i górskich, wreszcie doświadczenia nawozowe. Stosownie do tego już w roku i 1911 założyła Stacja poletka do doświadczeń nawozowych. Na części połoniny hurtowanej w r. 1906, na wysokości około 1380 m. założono 18 parcel arowych i na wysokości 1445 m. 28 parcelek 1/2 arowych; — połowa tych ostatnich była hurtowana w r. 1909. To hurtowanie jakoteż i teren nakazywał utworzenie tak wielu parcelek, których po kilka otrzyma jednakie kombinacje nawozowe.

Zakończenie.

C. k. Dyrekcja lasów państwowych postanowiła odtąd prowadzić gospodarstwo pastewne na Pożyżewskiej i Dancerzu we własnym zarządzie. Na mocy nowej umowy Stacja rozporządza obecnie ogrodem głównym, kulturami na Szczawiach, 1½ ha połoniny i stromym skalistym stokiem Breskula, zajmujących około 20 ha. Prócz tego w r. 1911 uzyskała Stacja od Dyrekcyi lasów pozwolenie prowadzenia doświadczeń nawozowych i z mieszankami na 4 połoninach innych.

Przez wydzierżawienie stoków Breskula został do pewnego stopnia stworzony rezerwat dla uchronienia bogatej i charakterystycznej jego flory od zniszczenia przez pasące się bydło i owce. Ściana ta Breskula pozatem ma dla nas znaczenie praktyczne. Tu znajdujemy obfitość alpejskich traw pastewnych, w których nasiona stale się zaopatrujemy i wysiewamy je w ogrodzie.

Ogród Stacyi na Czarnohorze jako jedyny w kraju na tej wysokości, położony ponad siedzibami ludzkimi, punkt oparcia dla badaczy przybywających tam jużto dla zapoznania się lub zbierania okazów tamtejszej flory, jużto innego rodzaju badań. Przybywają tu zwiedzać ogród i urządzenia meteorologiczne uczniowie z różnych szkół i turyści. W roku 1910 między innymi przybyło pod przewodnictwem prof. Łabędzińskiego 18 uczniów gimnazjalnych ze Lwowa, z profesorem Sydorjakiem 20 uczniów gimnazjalnych z Tarnopola. Prof. Dr. Raciborski prowadził tu wycieczkę naukową z asystentem Dr. Schafferem i 5 słuchaczami uniwersytetu lwowskiego; p. Józef Dziędzielewicz robił poszukiwania neuropterologiczne; pna Lilienfeld, słuchaczka uniwersytetu lwowskiego, za wątrobowcami; pp. St. Fedorowicz i St. Zuber, słuchacze uniwersytetu ze Lwowa, robili badania nad florą i fauną. Dnia 18. i 19./9 zwiedzał połoniny i ogród Stacyi Dr. E. Schollmeyer, radca w ministerstwie rolnictwa i p. A. Sym, radca leśnictwa w Dyrekcyi lasów i domen (po raz drugi). W r. 1911 był tu dla badań neuropterologicznych p. Józef Dziędzielewicz; dla poszukiwań za chrząszczami dr. E. Lokay z Pragi; w celach botanicznych prof. Dr. M. Raciborski; w celu robienia zdjęć tachymetrycznych i ćwiczeń z 10 słuchaczami uniwersytetu lwowskiego prof. uniwersytetu Dr. E. Romer i prof. szkoły handlowej we Lwowie Dr. Pawłowski.

Lwów, dnia 2. grudnia 1911.

K. Huppenthal Dr. S. Krzemieniewski
za Kierownika kraj. Stacyi botaniczno-rolniczej.

